

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

Diplomová práce
Správa justice

Adam Brychta

2012

Plzeň

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
PRÁVNICKÁ FAKULTA
KATEDRA SPRÁVNÍHO PRÁVA**

**STUDIJNÍ PROGRAM: právo
STUDIJNÍ OBOR: právo a právní věda**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**NÁZEV PRÁCE: Správa justice
AUTOR PRÁCE: Adam Brychta
VEDOUCÍ PRÁCE: Mgr. František Korbela Ph.D. (Ministerstvo
spravedlnosti)
MÍSTO A ROK: Plzeň, 2012**

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Správa justice vypracoval samostatně a použil jsem pouze uvedené prameny a literaturu.

V Plzni, dne 28. 03. 2012

Adam Brychta

Poděkování

Děkuji vedoucímu své diplomové práce Mgr. Františku Korbelovi Ph.D. za vedení mé diplomové práce a za připomínky, které mi poskytoval.

OBSAH

OBSAH	4
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	7
ÚVOD	8
1. POJEM A HISTORIE SPRÁVY JUSTICE	11
1.1 Historický vývoj správy justice	12
1.1.1 Správa justice do roku 1918	12
1.1.2 Správa justice do roku 1948	13
1.1.3 Správa justice do roku 1989	14
1.1.4 Správa justice do roku 2002	16
1.1.5 Nový zákon o soudech a soudcích - platná právní úprava správy soudnictví	16
2. SOUČASNÝ STAV SPRÁVY SOUDNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICCE	18
2.1 Státní správa soudnictví	18
2.1.1 Organizační stránka	19
2.1.2 Personální stránka	20
2.1.2.1 Soudci a přísedící	20
2.1.2.1.1 Přidělení soudce k jinému soudu nebo Justiční akademii	22
2.1.2.1.2 Přeložení soudce k jinému soudu	23
2.1.2.1.3 Kárné řízení ve věcech soudců	24
2.1.2.2 Další soudní osoby	26
2.1.2.3 Asistenti soudců	28
2.1.2.4 Funkcionáři soudů	29
2.1.3 Výchovní stránka	32
2.1.3.1 Odborná justiční zkouška	33
2.1.3.2 Justiční akademie	34
2.1.4 Finanční stránka	35
2.1.5 Hospodářská stránka	36
2.1.6 Kontrolní stránka	36
2.1.6.1 Stížnosti	37
2.1.7 Orgány státní správy soudnictví	37
2.1.7.1 Ministerstvo spravedlnosti	38
2.1.7.2 Funkcionáři soudu	40

2.1.7.3	Ředitel správy soudů.....	41
2.2	Samospráva soudnictví.....	42
2.2.1	Obecně k pojmu samosprávy.....	42
2.2.2	Samospráva soudnictví.....	42
2.2.3	Samospráva v České republice – soudcovské rady	44
2.2.3.1	Působnost soudcovský rad.....	46
2.2.3.2	Volby soudcovský rad a její funkční období	49
2.2.3.3	Shrnutí soudcovských rad.....	50
3.	MODELY SPRÁVY SOUDNICTVÍ VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH	
	ZEMÍCH	52
3.1	Modely správy soudnictví – obecný úvod.....	52
3.2	Správa soudnictví ve vybraných evropských zemích.....	54
3.2.1	Správa soudnictví vykonávaná exekutivou	54
3.2.1.1	Spolková republika Německo.....	54
3.2.1.2	Rakouská republika	56
3.2.2	Správa soudnictví, na které se podílejí orgány soudcovské samosprávy	58
3.2.2.1	Itálie	59
3.2.2.2	Španělsko.....	61
3.2.2.3	Francie	63
3.2.2.4	Nizozemí.....	65
3.2.2.5	Švédsko.....	66
3.2.2.6	Polsko	67
3.2.2.7	Slovinsko	69
3.2.2.8	Slovensko.....	71
3.3	Shrnutí správy soudnictví ve státech EU.....	74
4.	ZHDNOCENÍ STAVU SPRÁVY SOUDNICTVÍ V ČR A DE LEGE FERENDA	
	77
4.1	Zhodnocení stavu správy justice v ČR.....	77
4.1.1	Exkurs - je moc soudní nezávislá?	77
4.1.2	Exkurs – rozhodnutí Ústavního soudu.....	79
4.1.3	Exkurs - jiný náhled na nezávislost soudnictví a dělbu moci.....	79
4.2	Je tento stav udržitelný i do budoucna a přispívá vůbec k efektivnější justici?	80
4.2.1	Exkurs – disentující náhled na udržitelnost stávajícího systému	82
4.3	Návrh reformy O. Motejla a nynější návrh reformy správy soudnictví a směr správy justice de lege ferenda.....	83

4.3.1	Reforma prosazovaná O. Motejlem a návrh prosazovaný soudcovskou unií.	83
4.3.2	Směr správy české justice de lege ferenda	88
ZÁVĚR	93
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	95
RESÜMEE	100

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

LISTINA - Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, jako součásti ústavního pořádku

MINISTERSTVO – Ministerstvo spravedlnosti

NÁLEZ PL. ÚS – nález pléna Ústavního soudu

OBČANSKÝ SOUDNÍ ŘÁD - Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

SOUDNÍ ŘÁD SPRÁVNÍ - Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů

ÚSTAVA- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

ZÁKON O ŘÍZENÍ VE VĚCECH SOUDCŮ, STÁTNÍCH ZÁSTUPCŮ A SOUDNÍCH EXEKUTORŮ - Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů

ZÁKON O SOUDECH A SOUDCÍCH - Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů

ZÁKON O VYŠŠÍCH SOUDNÍCH ÚŘEDNÍCÍCH A VYŠŠÍCH ÚŘEDNÍCÍCH STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ - Zákon č. 121/2008 Sb. o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

ÚVOD

S pojmem správy justice se v poslední době setkáváme stále více, a to nejen v odborných kruzích, ale častěji také ve sdělovacích prostředcích. Zvláště v několika posledních letech lze pozorovat, že obsah tohoto pojmu se nezřídka stává předmětem politických diskusí, a že političtí protagonisté jeho používáním ve svých argumentacích usilují o získání politických bodů. To již samo o sobě naznačuje, že veřejnost si se správou justice spojuje nedokonalý systém, který nutně potřebuje reformu. Za sporné momenty, kdy široká veřejnost musela nutně zapochybovat o stavu české justice, lze připomenout zejména v poslední době neustále zmiňované problémy kolem státního zastupitelství, mnohdy nevybíravé počínání soudních exekutorů, neutěšený stav v českém vězeňství (např. plná kapacita českých věznic, hromadné žaloby odsouzených na nelidské podmínky v českých věznicích) a takto by se dalo dále pokračovat.

Oblasti, které však přisuzují největší význam, je problematika správy soudnictví, jejíž stav je ohniskem nesčetných polemik. Jedná se přitom o problematiku, o které se diskutuje již od počátku 90. let, aniž by se zaznamenal nějaký posun moci výkonné a zákonodárné ve vztahu k moci soudní. Tyto dvě moci i nadále trvají na zachování systému správy soudnictví, jehož podoba se od konce 19. století příliš nezměnila. Na počátku 21. století, kdy je dělba moci Ústavou České republiky konstituována již téměř dvacet let, lze o tomto systému jistě pochybovat. Moc zákonodárná tradičně zasahuje do moci soudní tím, že stanovuje pravidla její činnosti, vymezuje počty soudů aj., což je v pořádku a v souladu s principem dělby moci. V případě moci výkonné, která ovlivňuje personální složení soudů, zajišťuje financování soudů, jakož i dotváří pravidla podzákonnými právními předpisy, lze však pochybovat o souladu s dělbou moci a je možné konstatovat, že taková závislost soudnictví na moci výkonné s sebou nese značná rizika. Ostatně Ch. Montesquieu poznamenal, že „*občanská svoboda nemůže existovat v politické společnosti, ve které moc soudní není důsledně oddělena od moci zákonodárné a výkonné.*“¹ Ústavou zaručená dělba moci je sama o sobě pojmem abstraktním a vágním, který je třeba doplňovat praxí, mezinárodními souvislostmi a historickými zkušenostmi. Dělbou moci chápeme jako princip, který se vyvíjí a v posledních desetiletích tento vývoj v evropském regionu ukazuje zřetelnou tendenci k emancipaci

¹ PŘIBÁŇ, J. Moc soudní je „nejméně nebezpečná“: několik poznámek k deficitu soudcovské samosprávy a nezávislosti české justice. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 38 – 45 s.

moci soudní vůči moci výkonné.² Tento vývoj, který vede k vyloučení možnosti nepřímého ovlivňování moci soudní mocí výkonnou, se však České republice doposud vyhýbá.

Samotné téma diplomové práce napovídá, že hlavním cílem mé práce bude zejména podrobný popis správy justice. To by byl však úkol, jehož realizace by jistě překračovala zadání jedné práce a rozsahově by spíše odpovídala knižní publikaci. Proto jsem se rozhodl práci zaměřit na oblast správy soudnictví. Cílem práce je proto především detailně popsat přetrvávající stav správy soudnictví a následně zmínit stav správy soudnictví ve vybraných zemích Evropské unie. V textu si též kladu důležitou otázku, zdali je stávající model správy soudů udržitelný i v budoucnu. Nakonec se snažím nastínit možný model správy soudů, který by byl aplikovatelný v České republice.

Práce je strukturována do čtyř hlavních kapitol. První kapitola podává obecný úvod do problematiky správy justice a soudnictví a seznamuje se základními definicemi těchto pojmů. V téže kapitole pokračuji popisem vývoje správy justice na českém území. Historický exkurs začíná vůbec prvními zmínkami o správě justice, resp. soudnictví a pokračuje až do nabytí platnosti stávající právní úpravy, tedy do roku 2002. Druhá část práce je věnována správě soudnictví dle platné právní úpravy obsažené v zákoně o soudech a soudcích. Kapitola je rozdělena na dvě hlavní podkapitoly – státní správu a tzv. samosprávu soudů. Podkapitoly se dále člení na oddíly, ve kterých podrobně popisuji nejprve jednotlivé složky státní správy soudů a v případě samosprávy rozebírám působnost soudcovský rad. V této kapitole také uvádím orgány správy soudnictví, přičemž o každém orgánu pojednávám samostatně v jednotlivých oddílech. Třetí kapitola obsahuje pojednání o úpravách správy soudnictví v zemích Evropské unie. Srovnání zaměřuji zejména na oblast tzv. samosprávy soudnictví. Výběr zemí koresponduje s teoretickými modely, které nastínil Ústavní soud. Nejprve se tedy věnuji zemím, kde je uplatňován, podobně jako v České republice, ministerský model. Následují země tzv. jižního, severního modelu a poté zmiňuji tzv. smíšený model. Na konci kapitoly tyto modely zhodnocuji a snažím se nalézt jejich pozitiva a negativa. Na třetí kapitolu navazuje poslední čtvrtá kapitola, která má přinést zhodnocení správy soudnictví *de lege lata*, nalézt odpověď na otázku udržitelnosti stávajícího modelu pro *futuro* a nakonec navrhnout vhodný budoucí model úpravy správy soudnictví. Při

² KÜHN, Z. Historický a komparativní kontext domácí diskuse o postavení soudní moci. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 46 – 53 s.

vytváření budoucího modelu navazují především na zjištění, která vyplynula z předešlé kapitoly. Je třeba mít na paměti nutnost poučení se z chyb ostatních států Evropské unie, které mnohdy překotně pod tlakem přístupových jednání reformovaly dosavadní systémy správy soudů. S jistou rezervou proto musíme přistupovat k tzv. právním transplantátům a spíše se snažit naleznout kompromisní model, který je dobře zavedený v okolních zemích, a který zároveň bude přijatelný z hlediska dosavadního historického vývoje správy soudnictví v České republice.

Práce je analýzou dostupných pramenů, kterých je podle mého názoru na předmětné téma dostatek. Chybí sice souborná literatura, která by téma postihla komplexně, avšak tento deficit je kompenzován dostatkem článků v periodikách a sbornících. Vyzdvihnout musím zejména konferenci na téma Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku, která se konala v Senátu České republiky na konci roku 2007 a která posléze vyšla v podobě sborníku. Tématem se důkladně také zabýval Nejvyšší správní soud, jehož výsledkem byla analýza Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice. Doufám tudíž, že má práce nebude v kontrastu s těmito dokumenty zbytečnou, ale naopak bude v oblasti správy justice, resp. soudnictví přínosem.

1. POJEM A HISTORIE SPRÁVY JUSTICE

Pojem správy justice není nikde legálně definován, musíme proto vycházet z obecné nauky správního práva. Samotnou správou se obvykle rozumí vedení, řízení (podniku), ekonomické řízení, resp. péče (o nějaké záležitosti).³ Charakteristiku správy v obecném smyslu podává již J. Pražák, který ji chápal jako „činnost sledující záměrně nějaký cíl nebo činnost nesoucí se za trvalým účelem řídit ty které záležitosti“. V. Sládeček uzavírá, že za správu lze v obecném chápání považovat záměrnou činnost sledující dosažení určitého cíle (účelu).⁴

Z tohoto vymezení lze dovodit, že správa justice, popř. správa soudů se podřadí pod tuto základní definici tehdy, bude-li brána jako činnost nebo řízení ve věcech spadající do justice až na samotnou rozhodovací funkci. Jinými slovy to znamená, že justiční správu je možné definovat tak, že „zahrnuje všechny věci soudních (justičních) orgánů, které nepatří k vykonávání soudnictví a nezakládají se na moci soudcovské.“ Příznačná pro správu justice je tedy okolnost, že orgány správy justice vykonávají svou činnost vůči nezávislým orgánům, přičemž jejich ústavně zaručená nezávislost nesmí být činností justičních orgánů ohrožena.⁵

Ve „Slovníku veřejného práva“⁶ najdeme pod heslem „Justiční správa“ toto vymezení: „Podstatou svou jest justiční správa správou soudního oboru, není soudnictvím. Liší se od soudnictví tím, že nejde při ní o spor, a proto pro ni neplatí zákonné záruky soudcovství. Po té stránce (tj. při výkonu justiční správy) neplatí pro soudnictví neodvislost soudcovská, nýbrž úřední poměr podřízenosti, představeného a podřízeného.“ Takové vymezení lze doplnit a upřesnit tvrzením, že justiční správa je vše, čeho je třeba k udržení řádného chodu soudních úřadů.⁷

Je nezbytné zdůraznit, že od pojmu správy justice (justiční správy) musíme odlišovat pojem soudní správy, která je sice součástí justiční správy, avšak není s ní

³ SLÁDEČEK, V. Obecné správní právo. 2. vydání, Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, 18 s.

⁴ tamtéž

⁵ SCHELLEOVÁ, I. SCHELLE, K., Soudnictví (historie, současnost a perspektivy). Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2004, s. 521.

⁶ (Brno 1932) Citováno z: WINTEROVÁ, A. Nezávislost soudní moci a správa soudnictví. In: Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku. Praha: Senát ČR, 2008, 95 s.

⁷ WINTEROVÁ, A. Nezávislost soudní moci a správa soudnictví. In: Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku. Praha: Senát ČR, 2008, 95 s.

totožná.⁸ Pod koncept justiční správy v širším smyslu spadá zejména správa státního zastupitelství, jakož i některé další činnosti, související se soudnictvím. Především se bude jednat o zásahy státu do některých právnických povolání - advokacie a notářství. Patřit sem bude také prověřování způsobilosti některých osob působících v soudním procesu (znalci, tlumočníci, správci konkursní podstaty apod.).⁹ Naproti tomu soudní správou, nebo též správou soudů se rozumí jednak vytváření podmínek k řádnému výkonu soudnictví a také dohled v mezích stanovených zákonem nad tímto plnění úkolů soudy. Tuto legální definici nám podává ustanovení § 118 zákona o soudech a soudcích.

1.1 Historický vývoj správy justice

Pojem správy justice (soudnictví) jsem se pokusil popsat výše. Pokládám za vhodné, než přistoupím k samotnému výkladu správy soudnictví, podat nástin vývoje správy soudnictví. K tomu aby evoluce správy soudnictví byla pochopitelná, je nutné úvodem shrnout definici a vymezit alespoň v hrubých rysech orgány vykonávající správu soudnictví. Pod pojmem správy soudnictví se tedy obecně rozumí spravování soudů, které vykonává stát a to z veřejných rozpočtů. Takové spravování vykonává stát primárně ministerstvem spravedlnosti, jakožto ústředním orgánem státní správy, které pak samotnou správu soudů vykonává buď přímo, nebo prostřednictvím předsedů a místopředsedů soudů.¹⁰

1.1.1 Správa justice do roku 1918

Již v období feudálního státu¹¹ se rozvíjejí administrativní funkce a úřady spojené s výkonem soudnictví. Kromě úřadu zemského sudího, který předsedal zemskému soudu a úřadu dvorského sudího, jenž předsedal soudu dvorskému, to byl také úřad písaře, jehož agenda spočívala ve vedení soudních záznamů a zemských desek, a úřad komorníka, který vybíral soudní dávky a poplatky.¹² V těchto dobách tak můžeme spatřovat samotný základ správy soudů, který dostává konkrétnější podobu v období feudálního absolutismu¹³, kdy pro české země funguje jako nejvyšší soudní úřad česká

⁸ Justiční správa jako pojem v širším smyslu zahrnuje ještě další správní činnosti. Toto tvrzení vyplývá z diferenciací pojmů justice na straně jedné a soudnictví na straně druhé.

⁹ ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, ISBN 80-7179-005-2 . 221 s.

¹⁰ Co konkrétně státní správa soudů zahrnuje, se pokusím vymezit v následující kapitole.

¹¹ Období raně feudální, období rozvinutého feudalismu a jeho překonávání. Tj. od poloviny 9. Století až do počátku 15. století.

¹² MALÝ, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, Praha: Linde, 2004, 46 s.

¹³ Období od Obnoveného zřízení zemského (1627) do roku 1848.

dvorská kancelář. V roce 1749 dochází ke zrušení české dvorské kanceláře a současně je zřízen Nejvyšší soudní úřad se sídlem ve Vídni, který plní funkci úřadu pro správu soudnictví v monarchii.¹⁴

Změna nastala po roce 1848, kdy byly Císařským nařízením¹⁵ schváleny základy nové soudní organizace. Nejvyšší soudní úřad totiž pozbyl správní funkce a byl přeměněn v nejvyšší soudní a kasační dvůr a správa soudnictví byla nově svěřena do působnosti Ministerstva spravedlnosti.¹⁶ Ministerstvo spravedlnosti se tak stalo ústředním orgánem státní správy soudů. Zřízeno bylo dne 20. 3. 1848 jako jedno ze čtyř ministerstev Rakousko-Uherska a svůj nemalý význam si zachovalo až do samotného konce monarchie. To lze doložit i tím, že přes často se měnící počet ministerstev, ministr spravedlnosti zasedal v každé vládě. Tento význam nakonec podtrhl i nárůst agendy v roce 1865, kdy byla ministerským nařízením¹⁷ na Ministerstvo spravedlnosti převedena také správa věznic.¹⁸

O správní funkci soudů a jejich předsedů hovoří zákon o soudní organizaci z roku 1896. Ministerstvu spravedlnosti jsou od platnosti zákona podřízeni ve správních věcech všichni předsedové soudů, kteří jsou členy tzv. prezidia, tedy správního oddělení soudu, které mělo pro daný soud na starosti výkon soudnictví.¹⁹ Takto vymezená působnost ministerstva trvala s drobnými úpravami až do rozpadu Rakouska-Uherska v roce 1918.

1.1.2 Správa justice do roku 1948

V Československé republice bylo Ministerstvo spravedlnosti zřízeno zákonem Národního výboru československého č. 2/1918 Sb., jimž se zřizují nejvyšší správní úřady ve státě československém. „Recepční normou“²⁰ byl recipován právní řád Rakouska – Uherska, a to včetně působnosti jednotlivých ministerstev.²¹ Ministerstvo spravedlnosti i nadále přímo dohlíželo na zemské soudy, vrchní státní zastupitelství a Generální prokuraturu a ministr spravedlnosti poté s vedoucími těchto institucí

¹⁴ MALÝ, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, Praha: Linde, 2004, 192 s.

¹⁵ Nařízení ze 14. června 1849, s platností od 1. Července 1850.

¹⁶ MALÝ, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, Praha: Linde, 2004, 265 s.

¹⁷ nařízení č.109/1865 ze dne 25. 10. 1865

¹⁸ Ministerstvo spravedlnosti (citováno ze dne 26. 1. 2012, dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2371&d=14345>)

¹⁹ SCHELLEOVÁ, I. SCHELLE, K., *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2004, 522 s.

²⁰ zákon č. 11 ze dne 28. října 1918

²¹ Ministerstvo spravedlnosti (citováno ze dne 26. 1. 2012, dostupné na <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2371&d=14345>)

vykonával všeobecný vrchní dohled na konání spravedlnosti u všech soudů a státních zastupitelství.²²

Po roce 1945 správa justice (soudnictví) navazovala na správu z předválečné doby. Ministerstvo spravedlnosti, jehož činnost byla obnovena ústavním dekretem prezidenta republiky č. 1/1945 Sb.,²³ vykonávalo i nyní státní správu soudnictví a vězeňství. Na základě zákona č. 112/1945 Sb., o správě soudních věznic a trestních ústavů byl Ministerstvu spravedlnosti nad těmito zařízeními svěřen vrchní dozor, zatímco běžný dozor prováděli u věznic okresních soudů přednostové okresních soudů a u věznic krajských soudů prezidenti krajských soudů.²⁴

1.1.3 Správa justice do roku 1989

Po roce 1948 dochází k výraznějším změnám správy soudnictví v souvislosti s aplikováním zákona o zlidovění soudnictví²⁵ a zákona o organizaci soudů.²⁶ Tyto dva zákony ustanovily krajskou soudní správu, která v čele se svým vedoucím vykonává v obvodu krajských a lidových soudů správu a služební dohled. Tato opatření měla za cíl připravit správu justice k její delegaci na národní výbory. Tento záměr byl zanedlouho naplněn zákonem č. 13/1954²⁷, čímž došlo k situaci, že zde existovala tzv. dvojkolejnost správy, jelikož se i nadále uplatňoval tzv. bezprostřední služební dohled na jednotlivých pracovištích, jimž byli pověřeni předsedové krajských a lidových soudů a vedoucí ostatních pracovišť. Tato situace, která vyvolávala kompetenční spory, byla vyřešena novelou zákona o organizaci soudů č. 66/1956. Novela zrušila řízení ministerstva spravedlnosti u lidových soudů, a tak došlo k postoupení těchto pravomocí na předsedy soudů krajských a lidových a dále na vedoucí ostatních soudních složek.²⁸

Po roce 1961, kdy byl vydán zákon č.62/1961 o organizaci soudů²⁹, byl zaveden nový pojem státní správy soudů, který nahradil dosavadní správu, a zcela upuštěno bylo

²² SCHELLEOVÁ, I. SCHELLE, K., *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2004, 522 s.

²³ dekret prezidenta republiky o nové organizaci vlády a ministerstev v době přechodné

²⁴ Ministerstvo spravedlnosti (citováno ze dne 26. 1. 2012, dostupné na <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2371&d=14345>)

²⁵ zákon 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví

²⁶ zákon č. 66/1952 Sb., o organizaci soudů

²⁷ Tento zákon umožňoval zřizování, se souhlasem vlády, při národních výborech soudní správy. Tímto pak byly výnosem ministerstva spravedlnosti ze dne 29. prosince 1954 zřízeny správy ministerstva spravedlnosti při krajských národních výborech. Citováno z SCHELLEOVÁ, I. SCHELLE, K., *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2004, 522 a 523 s.

²⁸ SCHELLEOVÁ, I. SCHELLE, K., *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2004, 523 s.

²⁹ Ten byl však později nahrazen zákonem č. 36/1964 Sb., o organizaci soudů a o volbách soudců.

od institutu dohledu. Obsah státní správy soudů zahrnoval jednak vlastní správu soudů a za druhé sledování jejich rozhodovací činnosti. Soudcovská nezávislost zůstala tedy pouze iluzí. Státní správu u jednotlivých soudů vykonávali předsedové těchto soudů a státní správa spočívala v zabezpečování řádného výkonu soudů po stránce personální, hospodářské a finanční. Dále sem patřila i péče o politickou a odbornou výchovu soudců a ostatních pracovníků soudu. Předsedové krajských soudů navíc řídili a dohlíželi na výkon státní správy u okresních soudů. Ministerstvo spravedlnosti pak bylo povinné organizovat a sledovat činnost soudů.³⁰ Hlavními principy, které ovládaly celou organizaci justiční správy, byl princip demokratického centralismu a vedoucí úlohy komunistické strany. Ministerstvo spravedlnosti proto mělo *“pečovat o soustavné zkvalitňování právního řádu.”*³¹

Po federalizaci státu v roce 1969 nastaly dílčí změny v justiční správě, které vedly k tomu, že Ministerstvo spravedlnosti mělo ještě rozsáhlejší možnosti, jak zasahovat do činnosti soudů. Zejména k tomu sloužila možnost, že *„na základě poznatků o stavu socialistické zákonnosti v činnosti okresních a krajských soudů, získaný výkonem prověrek a sledováním soudní činnosti, mohl ministr spravedlnosti příslušné republiky podat stížnost pro porušení zákona proti pravomocným nezákonným rozhodnutím okresních a krajských soudů a nejvyššího soudu republiky.”*³²

V období totalitního režimu byla správa soudnictví jedním z klíčových nástrojů, kterými se správní orgány vměšovaly do činnosti soudů, a tím tak omezovaly jejich nezávislost. Do sféry vlivu stranických orgánů spadalo nejen samotné rozhodování soudců a soudních senátů, ale důraz byl kladen také na personální obsazení soudů a maximální stranickou organizovanost, aby bylo možné v co největší míře uplatňovat třídní zájmy.³³

³⁰ *Kromě otázek, které zahrnovala tzv. správa v užším slova smyslu (tj. vydávání směrnic v otázkách organizace a práce soudů, zajišťování chodu soudů po stránce osobní, hospodářské a finanční, politické a odborné výchovy soudců) příslušelo Ministerstvu spravedlnosti plnit ještě řadu dalších úkolů, jako například provádět prověrky práce okresních, krajských a vojenských soud, podávat podněty ke stížnosti pro porušení zákona, sledovat a zobecňovat soudní činnost a navrhopvat plénu Nejvyššího soudu vydání směrnic pro správný výklad zákonů a jiných právních předpisů.* Citováno z SCHELLEOVÁ, I. SCHELLE, K., *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2004, 523 a 524 s.

³¹ SCHELLEOVÁ, I. SCHELLE, K., *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2004, 523 a 524 s

³² tamtéž

³³ tamtéž

1.1.4 Správa justice do roku 2002

K obratu v tomto směru došlo až po politicko-ekonomických změnách v naší společnosti po listopadu 1989. Soudcovská nezávislost byla nově zajištěna důsledným oddělením správa justice resp. soudnictví od vlastního rozhodování.³⁴ Právním podkladem k tomuto obratu se staly nové zákony upravující soudnictví, zejména zák. č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, na jehož základě začaly být československé soudy teprve de iure skutečnými a nezávislými soudy demokratického státu, které primárně mají poskytovat ochranu právům, jakož i rozhodovat o právech, povinnostech a právech chráněných zájmech fyzických a právnických osob.³⁵ Dalším zákonem byl zák. č. 412/1991 Sb., o kárné odpovědnosti soudců, jakož i zák. č. 436/1991 Sb., o některých opatřeních v soudnictví, o volbách přísedících, jejich zproštění a odvolání z funkce a o státní správě soudů České republiky, který obsahoval samotnou úpravu státní správy soudů.³⁶

Významné změny nastaly v postavení Ministerstva spravedlnosti jako ústředního orgánu správy justice. Pravomoci ministra spravedlnosti spočívaly zejména ve jmenování předsedů a místopředsedů krajských a okresních soudů, dále v přidělování soudců k určitému soudu k výkonu funkce. Ministr rozhodoval také se souhlasem soudce o jeho přeložení na jiný soud.³⁷ Mezi důležité pravomoci ministra náleželo podávání návrhů na odvolání soudce z funkce a ministr rozhodoval též o zproštění výkonu funkce soudce.³⁸

1.1.5 Nový zákon o soudech a soudcích - platná právní úprava správy soudnictví

Nynější úprava správy soudnictví je obsažena v zákoně o soudech a soudcích. Návrh zákona byl do poslanecké sněmovny předložen v březnu 2001, tedy nedlouho

³⁴ SCHELLEOVÁ, I. SCHELLE, K., *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2004, 524 s.

³⁵ KORBEL, F. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 21 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

³⁶ Tento zákon zanechal v platnosti dosavadní pojem státní správy, který užíval již zákon č. 62/1961. Taková rozříštění materií upravující problematiku soudů a soudců do tří samostatných zákonů bývala oprávněně častým předmětem kritiky. Korbela, F. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 21 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

³⁷ Tehdejší právní úprava dovolovala ministrovi spravedlnosti přidělit soudce s jeho souhlasem k ústřednímu orgánu, který vykonával správu soudů, k Úřadu vlády, ke kanceláři zákonodárského sboru nebo k Ústavnímu soudu

³⁸ SCHELLEOVÁ, I. SCHELLE, K., *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2004, 526 s.

poté, co byla odmítnuta reforma O. Motejla. Návrh zákona o soudech a soudcích především integruje doposud roztříštěnou právní úpravu ve třech zákonech a přináší i změny v oblasti vztahů uvnitř soustavy soudů. Parlament České republiky tento návrh přijal a zákon byl vyhlášen pod č. 6/2002 Sb. Od 1. dubna 2002 tento zákon přes několik novelizací a derogačních zásahů Ústavního soudu představuje současný stav správy justice.³⁹

³⁹ KORBEL, F. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 27 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

2. SOUČASNÝ STAV SPRÁVY SOUDNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Státní správu justice bychom mohli definovat jako spravování soudů a státních zastupitelství prostřednictvím státních orgánů. Východiskem pro státní správu justice je § 11 kompetenčního zákona, který stanovuje Ministerstvo spravedlnosti ústředním orgánem státní správy pro soudy a státní zastupitelství. Státní správu soudů upravuje zákon č.6/2002 Sb., o soudech a soudcích a to v § 118 až 174a. Úpravu státní správy státního zastupitelství obsahuje § 13a až 13j zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství. Oba zákony jsou víceméně analogické, protože úprava státní správy státního zastupitelství byla do zákona doplněna novelou až v roce 2002, která se inspirovala právě nově přijatým zákonem o soudech a soudcích.⁴⁰

2.1 Státní správa soudnictví

Státní správa soudů spadá do okruhu veřejné správy, a tudíž je to činnost odlišná od výkonu soudnictví. Soudnictví bývá vymezováno jako řešení právních konfliktů. Činnost, která pak tuto povahu nemá, nemůže být v našem pojetí soudnictvím. Z toho tedy vyplývá, že do soudní pravomoci spadají i jiné činnosti než je soudnictví, přičemž nedochází k přeměně těchto činností v samotné soudnictví.⁴¹ Negativní vymezení státní správy soudnictví tudíž spočívá v konstatování, že státní správa soudnictví není součástí soudnictví.

To ovšem není dostačující, a proto je nezbytné pozitivně vymezit ty činnosti, které jsou nutné k řádnému zajištění soudnictví, a které přitom nemají povahu rozhodnutí, tedy řešení konfliktu.⁴² Pozitivní vymezení říká, že úkolem státní správy soudů je, dle zákona o soudech a soudcích⁴³, vytvářet soudům podmínky k řádnému výkonu soudnictví, zejména po stránce personální, organizační, hospodářské, finanční a výchovné a dohlížet na plnění úkolů, které jsou soudům svěřeny.⁴⁴ Dle § 118 odst. 2 zákona o soudech a soudcích však platí, že výkon státní správy soudnictví nesmí

⁴⁰ KORBEL, F. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 17 s. ISBN 978-80-87123-15-7

⁴¹ ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, ISBN 80-7179-005-2 . 216 s.

⁴² tamtéž

⁴³ § 118 zákona o soudech a soudcích

⁴⁴ WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní*. 6. vydání, Praha: Linde, 2011, 105 s.

zasahovat do nezávislosti soudů, která je garantována Ústavou,⁴⁵ a ovlivňovat tudíž rozhodovací činnost soudu.⁴⁶

Následující část práce pojednává o konkrétní náplni výkonu státní správy soudů a působnosti jejich orgánů. Jedná se tedy zejména o konkretizaci výše uvedeného pozitivního vymezení. Text člením dle jednotlivých oblastí státní správy soudů do oddílů, které korespondují právě s ustanovením § 123 zákona o soudech a soudcích. Začínám proto výkonem státní správy po stránce organizační a pokračuji stránkou personální a výchovnou, byť dle § 123 na sebe přímo nenavazují, pokládám je za sobě blízké. Dále se zmiňuji o stránce hospodářské a finanční a nakonec o stránce dohledové.

2.1.1 Organizační stránka

Orgány státní správy soudů⁴⁷ zajišťují chod soudů po stránce organizační, zejména každoročně stanoví s přihlédnutím na množství projednávaných věcí pro každý soud počty soudců, asistentů, vyšších soudních úředníků, soudních tajemníků, vykonavatelů a dalších zaměstnanců u něj působících. Tyto počty stanovuje Ministerstvo spravedlnosti po vyjádření předsedy příslušného soudu, u Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu je stanoví po dohodě s předsedou tohoto soudu.⁴⁸

Základem samotné vnitřní organizace soudů⁴⁹ jsou soudní oddělení vytvořená podle senátů nebo samosoudců a u Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu podle jednotlivých kolegií.⁵⁰ Počet soudních oddělení pak odpovídá počtu soudců, jak jej stanovilo Ministerstvo spravedlnosti pro každý soud.

Rozdělení jednotlivých věcí, které mají být u soudu projednány a rozhodnuty, se řídí rozvrhem práce.⁵¹ Rozvrh práce⁵² vydává na období jednoho roku předseda soudu

⁴⁵ čl. 81 Ústavy

⁴⁶ F. Zoulík k tomu dodává: „*V totalitních státech (byť i v nich je tento požadavek formálně uznáván) je výkon soudní správy jedním z prostředků působení na soudy a soudce. Povaha činnosti, které zahrnujeme pod soudní správu, zejména činnosti rázu personálního a kontrolního (dohlížení na plnění úkolů, které jsou soudům svěřeny), takové působení umožňuje velmi snadno.*“ ⁴⁶ ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, ISBN 80-7179-005-2 . 216 s.

⁴⁷ Resp. Ministerstvo spravedlnosti jako ústřední orgány státní správy. O orgánech státní správy soudnictví a jejich působnostech bude pojednáno v podkapitole 2.3

⁴⁸ § 123 odst. 1, písm. a) zákona o soudech a soudcích

⁴⁹ § 40 zákona o soudech a soudcích

⁵⁰ § 40 odst. 2 zákona o soudech a soudcích, § 15 soudního řádu správního

⁵¹ § 41 zákona o soudech a soudcích

⁵² Listina, která je součástí ústavního pořádku garantuje, že zákon předem určí, který soud a který soudce bude určitý spor rozhodovat, resp. je zárukou, že přidělení zákonného soudce bude provedeno podle předem daného klíče a nikoliv pouze náhodně či výběrem. Tuto funkci v praxi plní především rozvrh práce konkrétních soudů. Mezi požadavky, jež vyplývají pro rozvrh práce z čl. 38 odst. 1 Listiny, patří předvídatelnost a transparentnost obsazení soudu. Osoba soudce ve složení senátů musí tedy být objektivně zjiřitelná již předtím, než návrh ve věci civilní, resp. obžaloba ve věci trestní dojde soudu.

po projednání s příslušnou soudcovskou radou. Rozvrh práce je veřejně přístupný a každý má právo do něho nahlížet a činit si z něj opisy nebo výpisy. Rozvrh práce soudu tvoří zejména jmenovité určení složení senátů, samosoudců, přísedících, asistentů soudců a vyšších soudních úředníků, soudních tajemníků a vykonavatelů, kteří budou působit v jednotlivých soudních odděleních, dále pak také stanovení okruhu věcí projednávaných na pobočce soudu, rozdělení věcí mezi jednotlivá soudní oddělení, zastupování nepřítomných soudců jinými soudci a další.⁵³

Rozdělení věcí mezi jednotlivá soudní oddělení se děje podle jejich druhu, který je určen předmětem řízení v jednotlivé věci. Rozdělení věcí musí být proto stanoveno tak, aby byla zajištěna specializace jednotlivých soudců⁵⁴ a současně aby bylo pracovní vytížení, pokud je to možné, stejné a aby nejpозději v den, kdy věc došla soudu, bylo nepochybné, do kterého soudního oddělení náleží.⁵⁵

2.1.2 Personální stránka

Orgány státní správy soudů⁵⁶ zajišťují chod soudů po stránce personální.⁵⁷ Tato činnost státní správy soudů patří k nejdůležitějším. Obsahem personalistiky státní správy soudů není totiž pouze stanovení počtu soudců, výběr počtu soudců, kariéerní postupy soudců a kárná agenda, ale také umísťování soudců k jednotlivým soudům, povolování stáží a nakonec též přeložení soudců a jmenování soudních funkcionářů.⁵⁸

2.1.2.1 Soudci a přísedící

Předpoklady pro funkci soudce a přísedícího stanovuje § 60 zákona o soudech a soudcích. Na jeho základě soudcem může být pouze občan České republiky ve věku minimálně 30 let, který je způsobilý k právním úkonům a bezúhonný. Jeho zkušenosti a

ŠIMEK, M. FOJTÍK, L. *Rozvrh práce soudu a možné porušení práva na zákonného soudce*[online]. Elaw: 2011[cit.22.12.2011]. Dostupné z: <http://www.elaw.cz/cs/obcanske-pravo/508-rozvrh-prace-soudu-a-mozne-poruseni-prava-na-zakonneho-soudce.html>

⁵³ § 42 zákona o soudech a soudcích

⁵⁴ Požadavek specializace konkretizuje § 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, který stanovuje, že s přihlédnutím k personálnímu vybavení soudu, zajistí předseda soudu specializaci soudních oddělení na trestním úseku zejména v řízení ve věcech mladistvých, cizinců, dopravní kriminality, trestných činů vojenských a závažné organizované kriminality. Na občanskoprávním úseku pak zajistí specializaci zejména v řízení ve věcech péče o nezletilé, ve věcech dědických, ochrany osobnosti a ochrany podle předpisů o hromadných sdělovacích prostředcích. Dále v řízení o nájmu bytu a nebytových prostor, ve věcech obchodních, obchodního rejstříku, pracovněprávních a další.

⁵⁵ tamtéž

⁵⁶ Resp. Ministerstvo spravedlnosti jako ústřední orgány státní správy.

⁵⁷ § 123 odst. 1, písm. b) zákona o soudech a soudcích

⁵⁸ KORBEL, F. *Současný stav správy justice a pokusy o její reformu*. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 17 s. ISBN 978-80-87123-15-7

morální vlastnosti musí také dávat dostatečnou záruku, že svou funkci bude zastávat řádně. V den ustanovení soudce musí dosáhnout minimálně 30 let a se svým ustanovením a přidělením k určitému soudu souhlasí. Soudce však musí také naplnit předpoklad, že řádně ukončil vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice a složil odbornou justiční zkoušku.⁵⁹ Po splnění všech těchto obligatorních předpokladů jmenuje soudce do funkce prezident republiky⁶⁰ a to bez časového omezení.⁶¹

Předpoklady pro funkci přísedícího⁶² jsou v zásadě totožné s předpoklady pro funkci soudce, s výjimkou požadavku vysokoškolského právnické vzdělání. Přísedící je volen zastupitelstvem obce nebo kraje, jestliže je v obvodu zastupitelstva přihlášen k trvalému pobytu. Počet přísedících, kteří mají být pro příslušný okresní nebo krajský soud zvoleni, stanoví předseda příslušného soudu.⁶³

Po jmenování soudcem prezidentem republiky a složení slibu⁶⁴ ministr spravedlnosti přidělí soudce na základě jeho předchozího souhlasu k výkonu funkce k určitému okresnímu soudu. Výjimečně lze soudce přidělit k výkonu funkce ke krajskému nebo vrchnímu anebo Nejvyššímu soudu, jestliže splní podmínku několikaleté právnické činnosti.⁶⁵ Ministr spravedlnosti stanoví též se souhlasem soudce den nástupu do funkce, který musí být stanoven nejpozději do 3 měsíců od jmenování do funkce prezidentem.⁶⁶

Funkce soudce a přísedícího je veřejnou funkcí a není slučitelná s žádnou jinou placenou funkcí nebo jinou výdělečnou činností s výjimkou funkce předsedy soudu

⁵⁹ Za odbornou justiční zkoušku se má též advokátní zkouška, závěrečná zkouška právního čkatele, notářská zkouška a odborná exekutorská zkouška. Stejně účinky má také výkon funkce soudce Ústavního soudu alespoň po dobu 2 let.

⁶⁰ § 63 zákona o sodech a soudcích

⁶¹ § 61 zákona o sodech a soudcích

⁶² Skutečný význam má účast soudců – laiků pouze za předpokladu, že se mohou na rozhodnutí soudu podílet svými znalostmi a zkušenostmi anebo jestliže jsou reprezentanty dílčích zájmů, které při rozhodování hrají určitou roli (např. v pracovním soudnictví účast zástupců odborové organizace). Současná právní úprava se opírá o čl. 94 odst. 2 Ústavy, který je označuje jako tzv. „další občané“. Na výkonu soudnictví se dne podílejí přísedící, kteří působí u krajských soudů (§ 30 odst. 2 zákona o sodech a soudcích) a u okresních soudů (§ 34 odst. 2 zákona o sodech a soudcích). Je nutné ještě dodat, že laici se se jako přísedící podílejí v senátech výlučně v 1. Instanci, a to pouze tam, kde nerozhoduje samosoudce, tedy v již zmíněných pracovních věcech (§ 36a OSŘ). WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní*. 6. vydání, Praha: Linde, 2011, 66 a 100 s.

⁶³ § 64 zákona o sodech a soudcích

⁶⁴ § 62 zákona o sodech a soudcích stanovuje, že soudce musí po jmenování (stejně tak přísedící po zvolení) do funkce složit slib. Ten soudce skládá do rukou prezidenta republiky a přísedící do rukou předsedy soudu, k němuž byl zvolen.

⁶⁵ V případě krajského a vrchní soudu musí jít nejméně o 8 letou praxi a v případě Nejvyššího soudu 10 letou praxi. § 67 zákona o sodech a soudcích

⁶⁶ § 67 odst. 3 zákona o sodech a soudcích

nebo místopředsedy soudu⁶⁷, správou vlastního majetku, činnosti vědecké, pedagogické, literární, publicistické a umělecké a činnosti v poradních orgánech ministerstva, vlády a orgánech komor parlamentu. Znamená to tedy, že soudce nesmí současně s výkonem funkce zastávat žádnou jinou funkci ve veřejné správě.⁶⁸

2.1.2.1.1 *Přidělení soudce k jinému soudu nebo Justiční akademii.*

V zájmu řádného výkonu soudnictví může být soudce dočasně přidělen k jinému soudu nebo Justiční akademii⁶⁹ a to nejdéle na dobu tří let.⁷⁰ Dočasně lze přidělit pouze soudce, který již byl ke konkrétnímu soudu platně přidělen nebo přeložen,⁷¹ a to zásadně vždy se souhlasem takto dotčeného soudce. Jak již z označení tohoto institutu vyplývá, jedná se o opatření časově omezené, nemající žádný vliv na trvalost původního přidělení nebo přeložení. O dočasném přidělení rozhoduje předseda krajského soudu⁷² nebo ministr spravedlnosti.⁷³ Rozhodnutí o dočasném přidělení soudce k jinému soudu je ještě podmíněno souhlasem předsedy soudu, kterého se v konkrétním případě realizace dočasného přidělení dotkne.⁷⁴

Za dočasné přidělení se však kromě dvou výše uvedených možností považuje také přidělení soudce k orgánu nebo organizaci, která sídlí mimo Českou republiku. Takové přidělení nepřesahuje 5 let nebo jedno funkční období a rozhoduje o něm

⁶⁷ Výjimka z neslučitelnosti funkce soudce s placenými funkcemi ve veřejné správě pro výkon funkce předsedy a místopředsedy soudu vyplývá z nezbytnosti respektování postavení těchto funkcionářů jako orgánů státní správy soudů podle ustanovení § 119 odst. 2 zákona o soudech a soudcích. KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář. 2.,* doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 265 s. (Takto konstruovaná dvojakost předsedů a místopředsedů soudů je však podrobována časté kritice z hlediska rozporu s dělbou moci. Více viz dále)

⁶⁸ § 74 a 85 zákona o soudech a soudcích

⁶⁹ Původní znění zákona obsahovalo ještě možnost dočasného přidělení soudce k Ministerstvu spravedlnosti. Ta však byla nálezem Pl. ÚS 39/08. již podruhé zrušena a Ústavní soud jím navázal na nález Pl. ÚS 7/02. V prvním nálezu Ústavní soud konstatoval, že: „*možnost dočasného přidělení soudce k Ministerstvu spravedlnosti je v rozporu s principem dělby moci a nezávislosti soudů. Immanentním rysem této funkce je totiž její kontinuita. Členství v poradních orgánech ministerstva, vlády i obou komor Parlamentu pak jistě zahrnuje i relevantní plnění úkolů těchto odlišných složek státní moci a působení soudců v uvedených orgánech je tak v rozporu s principem dělby moci, nehledě k tomu, že osobní a mimosoudní vazby, k nimž při takové činnosti dochází, nevyhnutelně zvyšují pravděpodobnost možného střetu zájmů a činí tak nestrannost v podobě nepodjatosti soudců zpochybnitelnou.*“ Druhým nálezem Ústavní soud ještě dodal, že závadnost takového přidělení je vyvolána též tím, že proces přípravy, výběru a přidělování soudců je v České republice, ve srovnání se státy s rozvinutou soudcovskou samosprávou, v rukou výkonné moci, zejména pak Ministerstva spravedlnosti.

⁷⁰ § 68 zákona o soudech a soudcích.

⁷¹ Viz níže

⁷² Za předpokladu že jde o dočasné přidělení soudce k jinému okresnímu soudu v obvodu téhož krajského soudu nebo k příslušnému krajskému soudu.

⁷³ V ostatních případech.

⁷⁴ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář. 2.,* doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 253 a 257 s.

ministr spravedlnosti.⁷⁵ Jako poslední příklad dočasného přidělení soudce zákon o soudech a soudcích uvádí výkon funkce soudce senátu kárného soudu.⁷⁶

2.1.2.1.2 Přeložení soudce k jinému soudu

Jak již bylo uvedeno výše, přidělení soudce k jinému soudu je opatření dočasné, které se nikterak nedotýká původního přidělení soudce k soudu. Tak je nedotčena i existence jeho pracovního vztahu u tohoto soudu. Naproti tomu institut přeložení soudce⁷⁷ je opatřením, na jehož základě se tyto původní poměry podstatně mění. Důsledek přeložení totiž spočívá v tom, že dochází k trvalé změně určení soudu, u něhož bude soudce nadále vykonávat soudcovskou funkci. Tím zároveň dochází ke změně konkrétního místa výkonu funkce.⁷⁸

Přeložení soudce lze uskutečnit pouze na jiný soud. K pobočce soudu přeložení možné není, protože pobočka soudu je pouze jedno z pracovišť konkrétního soudu, u něhož byla zřízena, nikoliv samostatným soudem ve smyslu zákona.⁷⁹ Institut přeložení soudce lze dle § 71 odst. 1 zákona o soudech a soudcích obecně aplikovat pouze se souhlasem soudce nebo na jeho žádost.⁸⁰ Výjimkou z tohoto pravidla je případ, kdy dojde na základě zákona ke změně v organizaci soudů nebo ke změně obvodů soudů a přitom nelze řádný výkon soudnictví zajistit jinak. Za tohoto předpokladu, lze soudce přeložit i bez jeho souhlasu, avšak vždy pouze na jiný soud téhož stupně v rámci obvodu soudu o jeden stupeň vyššího nebo na soud o jeden stupeň nižší v obvodu

⁷⁵ § 70a zákona o soudech a soudcích

⁷⁶ § 70b zákona o soudech a soudcích

⁷⁷ § 71 zákona o soudech a soudcích

⁷⁸ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 264 s.

⁷⁹ K tomu Více komentář: „Důsledkem přeložení je současně i změna dosud existujících podmínek realizace ústavního principu zákonného soudce, kdy přeložený soudce trvale přestává být jedním ze zákonných soudců ve vztahu k rozvrhu práce soudu, u něhož dosud působil, a současně se stává zákonným soudcem v rámci rozvrhu práce soudu, k němuž byl přeložen.“ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 264 s.

⁸⁰ Tato zásada vyplývá z ustanovení čl. 82 odst. 2 Ústavy, podle kterého soudce nelze proti jeho vůli odvolat z funkce nebo přeložit, pokud zvláštní zákon nestanoví výjimky. Takto v Ústavě použitý výraz „nelze přeložit proti jeho vůli“ je transformován v ustanovení § 71 zákona o soudech a soudcích do formulace, že soudce lze přeložit pouze s jeho souhlasem nebo na jeho žádost. Forma souhlasu není stanovena. Žádost i souhlas lze tedy vyslovit i ústně. Musí však jít vždy o takový úkon, z něhož je nepochybné, že souhlas byl, bez ohledu na formu, vysloven, nebo že o přeložení bylo aktivně požádáno. KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 265 s.

soudu, k němuž byl soudce přidělen k výkonu funkce.⁸¹ O přeložení soudce rozhoduje ministr spravedlnosti po projednání s předsedou soudu, k němuž je soudce překládán.⁸²

2.1.2.1.3 *Kárné řízení ve věcech soudců*

Řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů upravuje zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů. Tento zákon upravuje příslušnost kárného soudu, složení senátů kárného soudu, účastníky kárného řízení a také předmět řízení.⁸³

Předmětem kárného řízení je posuzování kárné odpovědnosti soudce, předsedy soudu, místopředsedy soudu nebo předsedy kolegia Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu za kárné provinění. Také kárná odpovědnost státních zástupců a soudních exekutorů je posuzována v kárném řízení. Kárné provinění soudců definuje § 87 zákona o soudech a soudcích, kde se praví, že kárným proviněním soudce je zaviněné porušení povinností soudce, jakož i zaviněné chování nebo jednání, kterým soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů. V kárném řízení se však ještě posuzuje způsobilost soudce a způsobilost státního zástupce vykonávat svou funkci.⁸⁴ Nezpůsobilost soudce k výkonu funkce je dána tehdy, pokud nepříznivý zdravotní stav dlouhodobě nedovoluje vykonávat jeho funkci nebo pokud byl soudce pravomocně odsouzen za trestný čin a odsouzení nebylo důvodem k zániku funkce⁸⁵ anebo pokud byl soudce v posledních 5 letech nejméně třikrát pravomocně uznán vinným kárným proviněním, a jestliže tato skutečnost zpochybňuje důvěru jeho dalšího setrvání v soudcovské funkci.⁸⁶

Kárným soudem je Nejvyšší správní soud, který rozhoduje ve zvláštních kárných senátech. V řízení ve věcech soudců rozhoduje senát ve složení předsedy senátu, kterým je soudce Nejvyššího správního soudu, a jeho zástupce, tím je soudce Nejvyššího soudu. V řízení ve věcech soudců, kteří rozhodují ve správním soudnictví je složení opačné. Dalším členem senátu je soudce vrchního, krajského nebo okresního soudu. Zbývajícími třemi členy jsou přísedící, kteří reprezentují nesoudcovský prvek a jsou to jeden státní zástupce, jeden advokát a jedna osoba, která vykonává jiné právnické

⁸¹ § 72 zákona o soudech a soudcích

⁸² § 73 zákona o soudech a soudcích

⁸³ § 1 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

⁸⁴ § 2 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

⁸⁵ Nejednalo se tedy podle § 94 písm. c) zákona o soudech a soudcích, o odsouzení pro trestný čin spáchaný úmyslně nebo pro nedbalostní trestný čin, jímž byl soudci uložen nepodmíněný trest odnětí svobody.

⁸⁶ § 91 zákona o soudech a soudcích

povolání. Přisedící⁸⁷ a stejně tak ostatní členové kárných senátů⁸⁸ musí být zapsáni v seznamu přisedících, resp. seznamu soudců pro řízení ve věcech soudců, který vede předseda kárného soudu. Jména deseti přisedících do seznamu navrhuje Nejvyšší státní zástupce, předseda České advokátní komory a děkani právnických fakult, ze kterých pak předseda kárného soudu losem vylosuje 4 přisedící a 6 jejich náhradníků.⁸⁹

Kárné řízení se zahajuje na návrh. V případě soudců může návrh na zahájení kárného řízení podat prezident republiky a ministr spravedlnosti a to zásadně proti kterémukoliv soudci. Předseda Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu proti soudci tohoto soudu a proti soudci, pro kterého je Nejvyšší, resp. Nejvyšší správní soud vrcholným soudním orgánem. Kárnou iniciativou dále disponují předsedové vrchních, krajských a okresních soudů, kteří mohou podat návrh proti soudcům příslušných soudů, přičemž předsedové vrchních a krajských soudů mohou podat návrh na zahájení řízení také proti soudcům soudů nižších stupňů.⁹⁰ Návrh na zahájení kárného řízení musí navrhovatel podat nejpozději do 6 měsíců ode dne, kdy se o skutečnosti zakládající podezření z kárného provinění dozvěděl, nejpozději však do 3 let.⁹¹

Účastníky řízení jsou navrhovatel a soudce, proti kterému je řízení vedeno.⁹² Řízení je zásadně ústní a koná se za přítomnosti účastníků řízení.⁹³ Kárně obviněný má právo nechat se zastupovat soudcem nebo advokátem.⁹⁴

Senát kárného soudu rozhoduje ve věcech soudců většinou všech hlasů. V případě rovnosti hlasů vydá senát zprošťující rozhodnutí.⁹⁵ Takto konstruované složení sudého počtu kárných senátů a potřeba získání většiny pro odsuzující rozhodnutí dávají rozhodnutím kárných senátů vysokou legitimitu.⁹⁶ Rozhodnutí je buď zprošťující, tehdy pokud se soudce kárného provinění nedopustil nebo je soudce uznán vinným a

⁸⁷ Přisedícím senátu kárného soudu ve věcech soudců může být dle § 5 odst. 2 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů pouze osoba, která dosáhla věku nejméně 30 let, má způsobilost k právním úkonům, ukončené vzdělání v magisterském studijním programu v oboru práva, je bezúhonná a má zkušenosti a morální vlastnosti dávající záruku, že bude svou funkci řádně zastávat.

⁸⁸ Soudcem kárného soudu se může dle § 5 odst. 1 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů stát pouze soudce, který funkci zastává nejméně po dobu tří let, je bezúhonný a není zároveň předsedou nebo místopředsedou soudu.

⁸⁹ § 4 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

⁹⁰ § 8 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

⁹¹ § 9 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

⁹² tamtéž

⁹³ § 17 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

⁹⁴ § 12 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

⁹⁵ § 4 odst. 7 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

⁹⁶ KORBEL, F. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 76 s. ISBN 978-80-87123-15-7

kárný soud mu uloží kárné opatření, popř. od potrestání upustí.⁹⁷ Kárná opatření vymezuje § 88 zákona o soudech a soudcích tak, že v kárném řízení je možné uložit důtku, snížení platu,⁹⁸ odvolání předsedy senátu a odvolání z funkce soudce. Drobné nedostatky v práci či drobné poklesky v chování může kárný žalobce soudci pouze vytknout.⁹⁹

Proti rozhodnutí kárného soudu není možné odvolání.¹⁰⁰ Jediný opravný prostředek je obnova řízení, kterou může odsouzený podat ve lhůtě 3 let od právní moci rozhodnutí.¹⁰¹

2.1.2.2 Další soudní osoby

Vedle soudců mohou jménem soudu vykonávat stanovené procesní úkony nebo se na nich podílet ještě tzv. další soudní osoby. Jsou to tedy osoby odlišné od soudců a mezi takové osoby řadíme zejména přísedící, o nichž již bylo pojednáno výše, a kteří se podílejí na senátním rozhodování soudu. Další skupinu tvoří osoby, které jsou pověřeny výkonem některých úkonů, které jinak přísluší soudci (justiční čekatelé a vyšší soudní úředníci) a poslední skupinu tvoří někteří zaměstnanci odborného aparátu soudu (soudní tajemníci, vedoucí soudní kanceláře, zapisovatelé a vykonavatelé).¹⁰² Samostatnou skupinu pak tvoří asistenti soudců.¹⁰³

Justiční čekatelé¹⁰⁴ jsou absolventi vysokoškolského právnického studia připravující se na výkon funkce soudce a zároveň jsou vázáni ke státu pracovním poměrem, do kterého mohou být přijati všichni, kteří splňují veškeré předpoklady pro výkon dané funkce, kromě podmínky věku, zkušeností a složení odborné justiční zkoušky. Při nástupu do práce justiční čekatel skládá slib do rukou předsedy krajského soudu.¹⁰⁵ Na funkci soudce se justiční čekatelé odborně připravují během tzv. přípravné služby. Přípravná služba trvá 36 měsíců¹⁰⁶ a je možné do ní zahrnout i jiné právnické činnosti, díky nimž uchazeč získal potřebné znalosti či zkušenosti nezbytné pro výkon

⁹⁷ § 19 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

⁹⁸ Snížení platu až o 30 % na dobu 1 roku, v případě opětovného provinění až na dobu 2 let

⁹⁹ § 88a zákona o soudech a soudcích

¹⁰⁰ § 21 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

¹⁰¹ § 22 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

¹⁰² WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní*. 6. vydání, Praha: Linde, 2011, 66 a 126 s.

¹⁰³ § 36a zákona o soudech a soudcích

¹⁰⁴ § 109 zákona o soudech a soudcích

¹⁰⁵ § 111 zákona o soudech a soudcích

¹⁰⁶ § 110 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

soudce.¹⁰⁷ Justiční čekatel vykonává některé úkony soudu. Zejména jako součást jeho přípravy, ale také i relevantní procesní činnost.¹⁰⁸

Vyšší soudní úředníci¹⁰⁹ jsou soudní úředníci, kteří jsou v zákonem stanoveném rozsahu, oprávněni samostatně provádět procesní úkony soudu a to včetně rozhodovací činnosti. Jejich činnost je upravena zákonem č. 121/2008 Sb. o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství. Kromě výše uvedeného může být vyšší soudní úředník pověřen i prováděním některých dalších úkonů. Vyšší soudní úředníci tak vykonávají úkony zejména v rozkazním řízení, v některých řízeních nesporných a v řízení exekučním¹¹⁰, dále pak také v řízení trestním¹¹¹ a soudním řízení správním,¹¹² přičemž soudní úředník vykonává úkony v rámci soudního oddělení, do kterého byl zařazen na základě rozvrhu práce.¹¹³

Vyšším soudním úředníkem se může stát pouze občan České republiky, který splní podmínku bezúhonnosti¹¹⁴ a úspěšně ukončil studium vyšších soudních úředníků.¹¹⁵ Studium vyšších soudních úředníků a studium vyšších úředníků státního zastupitelství organizuje Ministerstvo spravedlnosti. Ministerstvo zejména určuje rozsah a obsah studia a vydává také studijní řád. Samotné studium na Justiční akademii je tříleté a je ukončeno závěrečnou zkouškou. Obsah výuky tvoří z poloviny výuka teoretická a z poloviny praktická příprava u soudu resp. státního zastupitelství. Tomu, kdo úspěšně ukončil studium vyšších soudních úředníků nebo studium vyšších úředníků

¹⁰⁷ § 110 odst. 3 obsahuje taxativní výčet činnosti, jejichž doba výkonu se započte do přípravné služby. Je to funkce státního zástupce, asistenta státního zástupce, právního čekatele, soudce Ústavního soudu a asistenta soudce, praxe advokáta a advokátního koncipienta, notáře, notářského kandidáta a další.

^{108 108} WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní*. 6. vydání, Praha: Linde, 2011, 66 a 127 s.

¹⁰⁹ Při reorganizaci v první polovině devadesátých let byly převzaty některé instituty ze zahraničních právních úprav. Mezi ně je třeba nesporně řadit institut vyšších soudních úředníků, jenž má svoji dlouhou tradici například v Rakousku nebo Německu. Ze zkušenosti těchto zemí vyplývá, že vyšší soudní úředníci představují významný systémový prostředek ke zvýšení efektivnosti činnosti justice. SCHELLEOVÁ, I. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*. Praha: Linde, 1997, 215 s.

¹¹⁰ Rozsah činnosti v občanském řízení vymezuje § 10 zákona o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství

¹¹¹ Rozsah činnosti v trestním řízení vymezuje § 12 zákona o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství

¹¹² Rozsah činnosti v soudním řízení správním vymezuje § 11 zákona o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství

¹¹³ § 4 zákona o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství. WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní*. 6. vydání, Praha: Linde, 2011, 66 a 128 s.

¹¹⁴ Ta je vymezena negativně a to tak, že ji splňuje ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti za jednání související s prováděním úkonů soudu vyšším soudním úředníkem nebo pro trestný čin spáchaný úmyslně. SCHELLEOVÁ, I. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*. Praha: Linde, 1997, 215 s.

¹¹⁵ § 2 odst. 1 zákona o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství. Platí j. také, že ukončené vysokoškolské vzdělání bakalářského nebo magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole nebo úspěšně ukončené studium vyšších úředníků státního zastupitelství nahrazuje studium vyšších soudních úředníků.

státního zastupitelství, vydá Ministerstvo spravedlnosti osvědčení o výsledku studia.¹¹⁶

Pojem zaměstnanců odborného aparátu soudu je užší než pojem „soudních pracovníků“.¹¹⁷ Mezi zaměstnance odborného aparátu se nezahrnují soudci, justiční čekatelé a vyšší soudní úředníci. Na procesní činnosti soudu se zaměstnanci odborného aparátu podílejí pouze tehdy, jestliže to připouští právní předpis. Nikdy se však nejedná o rozhodovací činnost. Zvláštní postavení mezi zaměstnanci odborného aparátu mají soudní tajemníci, kteří se mohou podílet na chodu soudu, tím že, vykonávají jednoduché procesní úkony.¹¹⁸ Dalšími zaměstnanci jsou poté vedoucí soudní kanceláře, kteří pro soudní oddělení stejného zaměření vedou rejstříkovou a spisovou službu a vyřizují pro ně administrativní činnosti. Zapisovatelem je každý zaměstnanec, který pořizuje zápis o jednání soudu a konečně vykonavatelem se rozumí státní zaměstnanec, který vykonává působnost zejména při výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí a vyklizením.¹¹⁹

2.1.2.3 Asistenti soudců

Asistenti soudců tvoří samostatnou skupinu zaměstnanců soudu. Alespoň jeden asistent je vždy jmenován soudci Nejvyššího soudu a soudci Nejvyššího správního soudu,¹²⁰ naproti tomu soudci vrchního, krajského nebo okresního soudu asistent soudce může být jmenován, nikoliv musí.¹²¹ Asistenta soudce jmenuje předseda příslušného soudu na návrh soudce, o jehož asistenta se jedná. Asistenta odvolává předseda soudu i bez návrhu a pracovní poměr asistenta je závislý na funkci soudce, to znamená, že zaniká spolu se zánikem funkce soudce.¹²² Asistentem soudce může být pouze bezúhonný občan, který ukončil vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice.

Asistent soudce může na základě pověření soudce vykonávat jednotlivé úkony soudního řízení, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo rozvrh práce a je také oprávněn

¹¹⁶ § 22 – 24 zákona o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství

¹¹⁷ Pojem soudních pracovníků vymezuje § 4 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy. Uvádí, že úkoly výkonu soudnictví u okresních a krajských soudů plní soudci, přisedící, justiční čekatelé, asistenti soudců, vyšší soudní úředníci, soudní tajemníci, soudní vykonavatelé a zaměstnanci odborného aparátu soudu.

¹¹⁸ Takový výčet úkonů je stanoven v § 6 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.

¹¹⁹ WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní*. 6. vydání, Praha: Linde, 2011, 128 a 129 s.

¹²⁰ § 16 zákona o soudech a soudcích a § 14 soudního řádu správního

¹²¹ § 36a zákona o soudech a soudcích

¹²² § 36a odst. 2 zákona o soudech a soudcích

podílet se na rozhodovací činnosti soudu v rozsahu, který je stanovený pro vyšší soudní úředníky.¹²³

2.1.2.4 Funkcionáři soudů

Z pohledu výkonu státní správy soudů plní klíčovou úlohu funkcionáři soudů.¹²⁴ Úprava funkcionářů soudů v zákoně o soudech a soudcích doznala za poslední roky velkou obměnu, a to zejména na základě rozhodnutí Ústavního soudu a na ně navazující novely zákona o soudech a soudcích. Domnívám se, že rozhodnutí Ústavního soudu a novely zákona o soudech a soudcích nejsou bezvýznamné, a proto v následujících řádcích nastíním vývoj zákona o soudech a soudcích až do současného znění, s přihlédnutím k úpravě funkcionářů soudů.

Nová úprava problematiky soudních funkcionářů byla jedním z důležitých bodů celkové reformy justice, která byla naplněna novelou č. 314/2008, a kterou se mění zákon o soudech a soudcích. Podnětem k přijetí novely byl nejprve nález č. 349/2002 Sb. (Pl. ÚS 7/02), který na základě návrhu prezidenta republiky Václava Havla zrušil některá ustanovení zákona o soudech a soudcích. Zejména se jednalo o zrušení ustanovení o hodnocení odborné způsobilosti soudců a povinnosti vzdělávání soudů v Justiční akademii. Ústavní soud zrušil také ustanovení týkající se samotného výkonu státní správy soudů prostřednictvím soudních funkcionářů, a to kvůli narušení ústavní zásady dělby moci a ochrany nezávislosti soudců. Novela zákona o soudech a soudcích č. 192/2003 Sb., která navázala na tento nález, však bezprecedentně navrátila ustanovení zrušená Ústavním soudem zpět do zákona. Na tuto novelu posléze opět navázal Ústavní soud nálezem č. 397/2006 Sb. (Pl. ÚS 18/06) ve věci Brožová, jenž zrušil ustanovení § 106 odst. 1 zákona o soudech a soudcích, které exekutivě umožňovaly odvolání soudního funkcionáře z funkce. Zrušené ustanovení vycházelo z principu „kdo jmenuje, ten odvolává“ a v důsledku umožňovalo ministrově spravedlnosti a prezidentu republiky odvolat předsedu nebo místopředsedu soudu, resp. v případě prezidenta republiky předsedu nebo místopředsedu Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu. Podmínkou k odvolání soudních funkcionářů bylo, že soudní funkcionář závažným způsobem nebo opakovaně porušoval zákonem stanovené povinnosti při výkonu státní správy soudů. Ústavní stížnosti předsedkyně Nejvyššího soudu JUDr. Ivy Brožové, která byla tímto způsobem prezidentem republiky odvolána z funkce, Ústavní soud vyhověl. A ve svém odůvodnění dovedl, že na vztahy, které se uplatňují v rámci soudní správy, není možné

¹²³ § 36a odst. 3, 4 a 5 zákona o soudech a soudcích

¹²⁴ Díl 4 zákona o soudech a soudcích

aplikovat manažerský pracovněprávní princip „kdo jmenuje, ten odvolává“. Tím mj. došlo k prohloubení dělby moci, kdy Ústavní soud definoval klíčový rozdíl mezi ústavním a správním právem, protože zmíněný správní princip není možné použít na nejvyšší státní instituce.¹²⁵ Zároveň Ústavní soud dodal, že není možné konstruovat dvojakost právního postavení předsedy soudu jako úředníka státní správy na straně jedné a soudce na straně druhé. Funkce předsedy a místopředsedy soudu, jakož i předsedy kolegia by totiž měla být chápána jako profesní postup, a tudíž by neměli být tito funkcionáři odvoláváni jinak, než na základě rozhodnutí soudu pro zákonem stanovený důvod.¹²⁶

Poté co Ústavní soud zrušil ustanovení § 106 odst. 1 zákona o soudech a soudcích, právní úprava neobsahovala možnost odvolání soudních funkcionářů. To bylo jistě nežádoucí, a bylo proto nutné právní úpravu doplnit způsobem, který bude respektovat ústavní principy dělby moci a nebude ohrožovat principy nezávislosti a nestrannosti soudní moci vyjádřené v článku 82 Ústavy.

Novela zákona o soudech a soudcích č. 314/2008 Sb., s účinností od 1. října 2008 respektovala názory Ústavního soudu. A zavedla možnost odvolat soudní funkcionáře ústavně konformním způsobem. Odvolání soudních funkcionářů je nyní možné pouze rozhodnutím kárného soudu na základě zákonem stanovených důvodů v důsledku kárného provinění. Kárné provinění soudních funkcionářů je nově definováno jako zaviněné porušení povinností spojených s funkcí předsedy soudu, místopředsedy soudu a předsedy kolegia Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu.¹²⁷ Exekutiva má nadále pouze procesní postavení kárného žalobce. Kárným žalobcem¹²⁸ je tedy prezident republiky, který je oprávněn podat návrh na zahájení kárného řízení proti předsedovi nebo místopředsedovi Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu a též proti předsedovi vrchního a krajského soudu. Ministr spravedlnosti a veřejný ochránce práv pak mají pravomoc kárného žalobce proti kterémukoliv předsedovi a místopředsedovi soudu. Předseda soudu smí podat návrh na zahájení kárného řízení proti místopředsedovi téhož soudu, jakož i proti předsedovi a místopředsedovi soudu nižšího stupně ve svém obvodu a nakonec předseda Nejvyššího správního soudu proti

¹²⁵ PŘIBÁŇ, J. Moc soudní je „nejméně nebezpečná“: několik poznámek k deficitu soudcovské samosprávy a nezávislosti české justice. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 38 – 45 s.

¹²⁶ KORBEL, F. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 27 a 28 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

¹²⁷ § 87 odst. 2 zákona o soudech a soudcích

¹²⁸ § 8 odst. 2 zákona o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

předsedovi a místopředsedovi krajského soudu pro úsek správního soudnictví. Kárné řízení funkcionářů soudů je jinak v zásadě shodné s úpravou pro kárné řízení ve věcech soudců.

Novela se také dotkla úpravy jmenování soudních funkcionářů. Především zrušila právo ministra spravedlnosti bezvýhradně jmenovat soudní funkcionáře. Předsedy vrchních a krajských soudů nyní jmenuje z řad soudců na návrh ministra spravedlnosti prezident republiky. Předsedy okresních soudů z řad soudců jmenuje na návrh předsedy krajského soudu ministr spravedlnosti. Tímto došlo k významnému posílení předsedy krajského soudu, který bude nadále výrazně ovlivňovat složení okresních soudů ve svém obvodě. Místopředsedy vrchních, krajských a okresních soudů jmenuje ministr spravedlnosti na návrh předsedy daného soudu. Předsedu Nejvyššího soudu¹²⁹ jmenuje z řad soudců prezident republiky, předsedy kolegií a senátů jmenuje z řad soudců tohoto soudu jeho předseda.¹³⁰

Také funkční období funkcionářů soudů doznalo novelou č. 314/2008 Sb. výrazných změn. Nově se totiž zavádí časově omezené funkční období předsedů a místopředsedů soudů. Funkční období předsedy a místopředsedy Nejvyššího soudu je 10 let¹³¹, zatímco u vrchních, krajských a okresních soudů trvá funkční období předsedů a místopředsedů soudů 7 let.¹³²

Nakonec musím přiblížit otázku opětovného jmenování soudních funkcionářů, která by se mohla zdát značně nejasná. Ústavní soud totiž v nálezu Pl. ÚS 39/08, č. 294/2010 Sb. zakázal opětovné jmenování soudního funkcionáře do téže funkce. Tím Ústavní soud sice zformuloval nové pravidlo, ale udělal to způsobem, který sám o sobě není způsobilý zakázat opětovné jmenování soudního funkcionáře. Derogací ustanovení § 105a zákona o soudech a soudcích a nynějším stavem, kdy je tento problém zákonem neupraven, dokonce opětovné jmenování dovoluje. Argumentovat lze čl. 21 odst. 4 Listiny, který stanovuje rovný přístup občanů k veřejným funkcím a nelze tedy nic namítat proti možnosti bývalého předsedy soudu ucházet se znovu o tuto funkci. Pokud

¹²⁹ Nález Ústavního soudu č. 294/2010 Sb. upravil dikci ustanovení § 102 odst. 1 zákona o soudech a soudcích tak, že vynechal slovo „místopředsedy“ a ponechal v ustanovení pouze slovo „předsedu“. Znamená to, že zákon upravuje pouze způsob jmenování předsedy Nejvyššího soudu, nikoliv jeho místopředsedů. Ústavní soud tak učinil proto, aby konečně stanovil, komu přísluší rozhodovat o počtu místopředsedů Nejvyššího soudu a to zejména ve světle zmíněné kauzy Brožová. Ústavní soud konstatuje, že stanovení počtu místopředsedů Nejvyššího soudu přísluší zákonodárci a nikoli prezidentovi republiky, který by tím mohl nepřípustně zasahovat do fungování Nejvyššího soudu.

¹³⁰ § 102 až 105 zákona o soudech a soudcích

¹³¹ § 102 odst. 2 zákona o soudech a soudcích

¹³² § 103 odst. 2 až 105 odst. 2 zákona o soudech a soudcích.

tedy zákon zákaz opětovného jmenování výslovně nezavede, jako je tomu třeba v případě zákazu opětovné volby prezidenta republiky podle čl. 57 odst. 2 Ústavy, není možné variantu opětovného jmenování soudního funkcionáře vyloučit. Své rozhodnutí Ústavní soud opírá o skutečnost, že opětovné jmenování může soudního funkcionáře vést k tomu, aby během svého působení v roli předsedy či místopředsedy soudu postupoval způsobem, který vytváří předpoklady pro jeho opětovné jmenování. Nezbytné je také zmínit odlišné stanovisko soudce Holländera, který tvrdí, že: „*Dlouholetý funkcionář soudu je již natolik srostlý se svou řídicí a správní funkcí, že už může být oslabena jeho primární funkce nezávislého soudce.*“ S tímto názorem lze jen těžko nesouhlasit. Východisko ze stávajícího stavu bude jistě doplnění textu zákona o soudech a soudcích, ve kterém zákonodárce při respektování názoru Ústavního soudu jasně zformuluje nemožnost opětovného jmenování soudního funkcionáře.¹³³

2.1.3 Výchovná stránka

V ustanovení § 118 zákona o soudech a soudcích je jako jeden z hlavních úkolů státní správy soudů uveden výkon soudnictví po stránce výchovné. Tato stránka je pak konkretizována v ustanovení § 123, kde jsou přímo vymezeny její činnosti.

Obecně vzato do výchovné stránky státní správy soudů náleží oblast vzdělávání soudních pracovníků, jmenovitě soudců¹³⁴ a přísedících, justičních čekatelů, vyšších soudních úředníků, soudních vykonavatelů, a dalších zaměstnanců soudců.

Konkrétně se tedy jedná o řízení a organizování přípravné služby justičních čekatelů¹³⁵, zejména stanovení počtu justičních čekatelů pro každý soud, provádění započtení doby výkonu jiné právnické funkce nebo praxe do přípravné služby.¹³⁶ Dále se jedná o organizování a zajišťování odborné justiční zkoušky, schvalování statutu Justiční akademie a dohlížení na její vzdělávací a jinou činnost.¹³⁷ A v neposlední řadě také o organizování a řízení odborné přípravy vyšších soudních úředníků, soudních vykonavatelů a dalších zaměstnanců soudu¹³⁸ a nakonec také přísedících.¹³⁹

¹³³ WINTR, J. Tečka za nálezy o organizaci soudnictví a o legislativním procesu. *Jurisprudence*. 2010, č. 8

¹³⁴ Mezi zvláštní povinnosti soudce patří prohlubování odborných znalostí pro výkon funkce. § 82 zákona o soudech a soudcích. Plnění této povinnosti souvisí se systémem odborného vzdělávání soudců. WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní*. 6. vydání, Praha: Linde, 2011, 123 s.

¹³⁵ O níž bylo pojednáno výše

¹³⁶ § 123 odst. 1 písm. f)

¹³⁷ § 123 odst. 1 písm. g) a h)

¹³⁸ O nichž včetně jejich odborné přípravy bylo také pojednáno výše.

¹³⁹ § 123 odst. 1 písm. i) a j)

2.1.3.1 Odborná justiční zkouška

Odbornou justiční zkouškou se rozumí odborná profesní zkouška¹⁴⁰, jejímž účelem je ověřit, zda má uchazeč potřebné vědomosti a zda je náležitě odborně připraven k výkonu funkce soudce. Zkouška se skládá před zkušební komisí o 5 členech, kterou jmenuje ministr spravedlnosti. Komise se skládá ze soudců, zaměstnanců Ministerstva spravedlnosti a dalších odborníků právní teorie i praxe.¹⁴¹ Zkouška se koná nejpozději 1 týden před skončením pracovního poměru justičního čekatele a to na jeho žádost podanou prostřednictvím příslušného krajského soudu do konce předposledního měsíce trvání jeho pracovního poměru.¹⁴²

Odborná justiční zkouška se skládá z části písemné a ústní,¹⁴³ přičemž v písemné části vypracuje justiční čekatel jedno rozhodnutí ve věci občanskoprávní nebo obchodní, jedno ve věci trestní a jedno rozhodnutí ve věci správního soudnictví. Rozhodnutí musí čekatel vypracovat zcela samostatně. Druhá část zkoušky, tedy ústní část, se zpravidla zahajuje hodnocením písemné části. V této části má justiční čekatel prokázat znalost všech základních právních oborů. Mimo jiné také prokazuje znalost exekučního, notářského, jednacího řádu pro okresní a krajské soudy a další. Průběh zkoušky se sepisuje do protokolu, který podepisují všichni členové komise, a ten se poté předává Ministerstvu spravedlnosti.¹⁴⁴

Zkouška se hodnotí společně za část písemnou i ústní stupni „výtečně způsobilý“, „způsobilý“, a „nezpůsobilý“. Pokud byl čekatel ohodnocen jako „nezpůsobilý“, komise rozhodne, zda a v jakém rozsahu musí čekatel opakovat písemnou část. Ústní část zkoušky totiž musí „nezpůsobilý“ opakovat vždy v celém rozsahu.¹⁴⁵ O opakování zkoušky může justiční čekatel požádat Ministerstvo spravedlnosti, a to nejpozději před skončením pracovního poměru. Ministerstvo poté umožní opakování odborné zkoušky do 6 měsíců od podání žádosti. Odbornou justiční zkoušku lze opakovat pouze jednou.¹⁴⁶

Justiční zkoušku může také vykonat vyšší soudní úředník, pokud splňuje

¹⁴⁰ WIKIPEDIA. Odborná justiční zkouška [online] [cit.10.1.2012]. Dostupné z http://cs.wikipedia.org/wiki/Odborn%C3%A1_justi%C4%8Dn%C3%AD_zkou%C5%A1ka#cite_note-0

¹⁴¹ § 114 zákona o soudech a soudcích

¹⁴² § 115 zákona o soudech a soudcích

¹⁴³ § 114 odst. 3 zákona o soudech a soudcích

¹⁴⁴ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 342 a 343 s.

¹⁴⁵ tamtéž

¹⁴⁶ § 115 odst. 2 zákona o soudech a soudcích

předpoklady pro výkon funkce¹⁴⁷ s výjimkou odborné justiční zkoušky, souhlasu s ustanovením za soudce a s přidělením k určitému soudu. Podmínkou je také to, že funkci musí vyšší soudní úředník vykonávat nejméně po dobu 5 let. Ministerstvo spravedlnosti mu pak umožní výkon takové zkoušky nejpozději do 3 měsíců od doručení žádosti.¹⁴⁸

2.1.3.2 Justiční akademie

Justiční akademie plní funkci centrální vzdělávací resortní instituce.¹⁴⁹ Jejím úkolem je přímo ze zákona připravovat a po organizační a odborné stránce zabezpečovat výchovně vzdělávací akce v rámci přípravy justičních a právních čekatelů.¹⁵⁰ Dalším úkolem je také soustavné vzdělávání soudců a státních zástupců, aby co nejlépe odpovídalo potřebám soudů a státních zastupitelství.¹⁵¹

Justiční akademie sídlí v Kroměříži,¹⁵² avšak dalším stálým pracovištěm je Praha.¹⁵³ Justiční akademie je organizační složka státu a na její činnost dozírá Ministerstvo spravedlnosti.¹⁵⁴ Správní agendy spojené s činností Justiční akademie vykonává její ředitel a jím řízený odborný a pedagogický aparát, zejména se jedná o zajištění chodu po stránce personální, pedagogické, organizační, materiální a finanční. Ředitele akademie jmenuje ministr spravedlnosti po projednání s radou.¹⁵⁵

Rada justiční akademie řídí po odborné stránce výchovnou a vzdělávací činnost, zejména stanoví obsah vzdělávací činnosti, studijní programy jednotlivých vzdělávacích akcí a zásady zařazování justičních čekatelů a dalších osob do vzdělávání. Rada se ovšem podílí i na organizaci Justiční akademie a její činnosti, neboť projednává statut Justiční akademie, který stanoví vnitřní organizaci Justiční akademie a podrobnosti o její činnosti. Statut vydává ministerstvo spravedlnosti.¹⁵⁶ Radu tvoří dva zástupci Nejvyššího soudu a dva zástupci Nejvyššího správního soudu, jmenování a odvolávání předsedy těchto soudů. Dalšími členy jsou pak dva zástupci Nejvyššího zastupitelství

¹⁴⁷ Dle § 60 odst. 1 až 4. zákona o sodech a soudcích

¹⁴⁸ § 117 odst. 1 zákona o sodech a soudcích

¹⁴⁹ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o sodech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 364 s.

¹⁵⁰ Tato činnost zejména znamená, že Justiční akademie organizuje a provádí adaptační kurzy, semináře a přednášky, podílí se na výběru osob, kteří se ucházejí o přijetí do pracovního poměru justičního nebo právního čekatele. § 132 zákona o sodech a soudcích

¹⁵¹ § 129 zákona o sodech a soudcích

¹⁵² tamtéž

¹⁵³ Čl. 2 statutu Justiční akademie

¹⁵⁴ § 129 zákona o sodech a soudcích

¹⁵⁵ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o sodech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 365 s., § 130 zákona o sodech a soudcích

¹⁵⁶ § 130 a 131 zákona o sodech a soudcích

jmenování a odvolávání nejvyšším státním zástupcem a dalších 7 členů, kteří jsou jmenováni a odvoláváni ministrem spravedlnosti z řad soudců, státních zástupců, advokátů, notářů, soudních exekutorů, učitelů právnických fakult vysokých škol nebo jiných odborníků.¹⁵⁷

Vzdělávání zajišťují zejména lektori, které ustanovuje a odvolává Rada Justiční akademie z řad soudců, státních zástupců, advokátů a dalších významných odborníků.¹⁵⁸ Lektorem jsou osoby, které se na vzdělávání organizovaném Justiční akademií podílejí jako externí spolupracovníci nebo jako zaměstnanci Justiční akademie v pracovním poměru vykonávající v Justiční akademii pedagogickou činnost jako své zaměstnání.¹⁵⁹ Lektory jsou však také soudci a státní zástupci dočasně přidělení za tímto účelem k Justiční akademii.¹⁶⁰

Po již výše zmiňované novele č. 314/2008, kterou se mění zákon o soudech a soudcích, byl zaveden v rámci tzv. reformy justice nový institut hospodářské činnosti Justiční akademie. Tato činnost upravená v § 132a zákona o soudech a soudcích by měla přispět ke zkvalitnění hlavní činnosti akademie. Zejména tedy výchovně vzdělávací činnosti v rámci přípravy justičních a právních čekatelů a soustavného vzdělávání soudců, státních zástupců a dalších osob, působících v justici. Mimo tuto hlavní činnost může Justiční akademie nově provozovat hospodářskou činnost, která však nesmí ohrozit kvalitu, rozsah a dostupnost hlavní činnosti. Hospodářská činnost bude tedy zahrnovat především pronajímání prostor Justiční akademie a to v obdobích, kdy jsou její kapacity nevyužity a neslouží tak k zabezpečování výchovně vzdělávací činnosti.¹⁶¹

2.1.4 Finanční stránka

Finanční činností státní správy soudnictví rozumíme zajištění peněžních prostředků, které jsou nutné k chodu soudnictví a to cestou jejich uplatnění vůči státnímu rozpočtu. Nejedná se přitom jen o samotnou výši těchto nákladů, ale také o jejich strukturu, především tedy o to, nač budou tyto náklady vynaloženy.¹⁶² Finanční

¹⁵⁷ § 130 zákona o soudech a soudcích

¹⁵⁸ § 133 zákona o soudech a soudcích

¹⁵⁹ Za pedagogickou činnost vykonávanou v pracovním poměru k Justiční akademii náleží plat akademického pracovníka státních vysoké školy. § 133 odst. 3.

¹⁶⁰ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. Zákon o soudech a soudcích: *Zákon o státním zastupitelství. Komentář*. 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 366 s., § 130 zákona o soudech a soudcích

¹⁶¹ MINISTRESTVO SPRAVEDLNOSTI. *Reforma justice* [online] [cit.2.1.2012]. Dostupné z: <http://www.reformajustice.cz/cz/novela-zakona-o-soudech-a-soudcich.html>

¹⁶² ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, ISBN 80-7179-005-2 . 217 s.

stránka je upravena v § 123 odst. 1, písm. d).

Státní rozpočet je plán finančního hospodaření státu stanovený na jeden kalendářní rok.¹⁶³ Státní rozpočet¹⁶⁴ tvoří jednotlivé kapitoly, mezi nimiž je i kapitola obsahující příjmy a výdaje Ministerstva spravedlnosti. Ministerstvo pak přerozděluje tyto prostředky mezi jednotlivé soudy obecné soustavy, přičemž okresní soudy dostávají prostředky skrze soudy krajské. Tento způsob přerozdělování finančních prostředků často vyvolává diskusi, zdali jím není ohrožena nezávislost moci soudní. Ministerstvo spravedlnosti tímto totiž výrazně ovlivňuje chod jednotlivých soudů.

2.1.5 Hospodářská stránka

Hospodářskou činností, jež také náleží do státní správy soudnictví, rozumíme zajištění chodu soudů zejména po stránce věcné. Tím se rozumí zajištění budov pro výkon soudnictví, nezbytných materiálních prostředků, plynulého zásobení těmito prostředky a jiné.¹⁶⁵ Zákon¹⁶⁶ tuto stránku státní správy soudů definuje jako zabezpečování financování hospodaření, jakož i materiálního zabezpečení.

2.1.6 Kontrolní stránka

V úvodním ustanovení činnosti státní správy¹⁶⁷ se praví, že orgány státní správy soudů mají mimo jiné dohlížet na řádné plnění úkolů, které byly soudům svěřeny, a to způsobem a v mezích stanovených zákonem.

Konkrétní činností této stránky státní správy soudů bude především dohled Ministerstva, které sleduje a hodnotí postup vrchních, krajských a okresních soudů v řízení a rozhodování, avšak pouze z hlediska dodržování zásad důstojnosti jednání, soudcovské etiky a také, zda v řízení nedochází ke zbytečným průtahům.¹⁶⁸

Ministerstvo též sleduje a vyhodnocuje stav soudních agend na základě výkazů a justiční statistiky, provádí prověrky soudních spisů a úrovně soudních jednání a nakonec vyřizuje stížnosti fyzických a právnických osob na postup soudů.¹⁶⁹

¹⁶³ WIKIPEDIA. *Státní rozpočet* [online] [cit.16.1.2012]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%A1tn%C3%AD_rozpo%C4%8Det

¹⁶⁴ zákon č. 455/2011 Sb. o státním rozpočtu České republiky na rok 2012

¹⁶⁵ ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, ISBN 80-7179-005-2 . 217 s.

¹⁶⁶ § 123 odst. 1 písm. c)

¹⁶⁷ § § 118 zákona o soudech a soudcích

¹⁶⁸ § 123 odst. 2 zákona o soudech a soudcích.

¹⁶⁹ tamtéž

2.1.6.1 Stížnosti

Fyzické a právnické osoby jsou oprávněny obracet se na orgány státní správy soudů se stížnostmi. Stížnost lze však podat jen, jde-li o průtahy v řízení nebo o nevhodné chování soudních osob anebo narušování důstojnosti řízení před soudem.¹⁷⁰ Stížností se ale nelze domáhat přezkoumání postupu soudu ve výkonu jeho nezávislé rozhodovací činnosti.¹⁷¹ Platí, že stížnost se posuzuje vždy podle svého obsahu¹⁷² a její podání nesmí být stěžovateli na újmu. To samozřejmě neplatí, jestliže se obsahem svého podání dopustí trestného činu nebo přestupku.¹⁷³

Stížnost se podává u toho orgánu státní správy soudu, na jehož zaměstnance či délku vyřizování konkrétní věci si právnická nebo fyzická osoba stěžuje.¹⁷⁴ Stížnosti vyřizuje Ministerstvo spravedlnosti a předsedové soudů. Stížnost musí být vyřízena do dvou měsíců, a jedná-li se o stížnost na průtahy v řízení, do jednoho měsíce ode dne doručení orgánu příslušnému k jejich vyřízení.¹⁷⁵

2.1.7 Orgány státní správy soudnictví

Základem státní správy justice v České republice je § 11 kompetenčního zákona, který stanovuje, že Ministerstvo spravedlnosti je ústředním orgánem státní správy pro soudy a státní zastupitelství.¹⁷⁶

Státní správu soudů vykonávají orgány různého typu. Počínaje orgány, jejichž exekutivní povahu nelze zpochybňovat, až po orgány, které plní zároveň funkci správní i funkci soudní. Důvody pro něž bývá obvykle voleno jiné řešení než výkon správy přímo soudem, spočívají v tom, že soudy jsou vybudovány na jiném principu než správní orgány a nejsou tak přiměřeně přizpůsobeny k výkonu exekutivních funkcí. Základním článkem státní správy soudů proto obvykle orgán vládní, zpravidla Ministerstvo spravedlnosti.¹⁷⁷ Tak je tomu i dle naší platné právní úpravy¹⁷⁸, která stanovuje, že státní správa soudů je vykonávána prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti a také prostřednictvím předsedů a místopředsedů jednotlivých soudů. Na

¹⁷⁰ § 164 zákona o soudech a soudcích

¹⁷¹ SCHELLEOVÁ, I. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*. Praha: Linde, 1997, 564 s.

¹⁷² tamtéž

¹⁷³ § 165 zákona o soudech a soudcích

¹⁷⁴ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář*. 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 368 s

¹⁷⁵ § 167 – 171 zákona o soudech a soudcích

¹⁷⁶ KORBEL, F. *Současný stav správy justice a pokusy o její reformu*. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 17 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

¹⁷⁷ ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, ISBN 80-7179-005-2 . 218 s.

¹⁷⁸ § 119 zákona o soudech a soudcích

státní správě soudů se však též podílejí předsedové senátů, ostatní soudci a zaměstnanci působící u příslušného soudu.¹⁷⁹

2.1.7.1 Ministerstvo spravedlnosti

V úvodu kapitoly již zmíněném ustanovení § 11 kompetenčního zákona je působnost Ministerstva vymezena podstatně širěji, než je tomu v zákoně o soudech a soudcích a zákoně o státním zastupitelství. Ačkoliv je tedy Ministerstvo ústředním orgánem státní správy soudů a státních zastupitelství, jak vyplývá mj. z § 119 zákona o soudech a soudcích a § 13b. zákona o státním zastupitelství, je však také ústředním orgánem státní správy pro vězeňství a je mu podřízena Vězeňská služba České Republiky.¹⁸⁰ Ministerstvo je zároveň ústředním orgánem státní správy pro probaci a mediaci a dále Ministerstvo zastupuje Českou republiku při vyřizování stížností na porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, jakož i Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a koordinuje provádění rozhodnutí příslušných mezinárodních orgánů. Nakonec zbývá uvést poslední působnost Ministerstva, jenž představuje vystavování právních posudků k úvěrovým a garančním dohodám, v nichž je smluvní stranou Česká republika.¹⁸¹ Ministerstvo se ovšem též výrazně podílí na legislativním procesu při přípravě vládních návrhů zákonů.¹⁸²

Ministerstvo jako ústřední orgán státní správy soudů vykonává státní správu buď přímo, nebo prostřednictvím jednotlivých předsedů těchto soudů.¹⁸³ Z této díky vyplývá, že Ministerstvo je oprávněno atrahovat si v případě, že to uzná za vhodné, kompetence při výkonu státní správy soudů jinak podle jednotlivých ustanovení¹⁸⁴ svěřené jednotlivým druhům soudů. Nestane-li se tak, pak je výkon správy vykonáván jednotlivými soudy v rozsahu stanoveném zákonem.¹⁸⁵ Výše zmíněné se však neuplatní v případě státní správy Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, která je vždy vykonávána prostřednictvím předsedy tohoto soudu.¹⁸⁶ Také ve věcech majetku a státního rozpočtu vykonává ministerstvo státní správu vždy prostřednictvím jejich

¹⁷⁹ tamtéž

¹⁸⁰ § 11 kompetenčního zákona

¹⁸¹ tamtéž

¹⁸² ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, ISBN 80-7179-005-2 . 218 s.

¹⁸³ § 120 zákona o soudech a soudcích

¹⁸⁴ § 125 – 127 zákona o soudech a soudcích

¹⁸⁵ Možnost atrahovat si některou z kompetencí při výkonu státní správy soudů bývá využívána sporadicky, naposledy snad k realizaci centrálního výběru a přijímání justičních čekatelů v letech 1999 až 2001. KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář*. 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 354 s., § 130 zákona o soudech a soudcích

¹⁸⁶ § 120 odst. 2 a § 26 odst. 2 soudního řádu správního

předsedů.¹⁸⁷

Působnost ministerstva při výkonu státní správy soudů je nejširší a tvoří ji veškerý obsah činností vymezený v třetí kapitole. Ministerstvo tedy vykonává státní správu Nejvyššího soudu a vrchních, krajských, okresních soudů tím, že

- zajišťuje chod soudů po stránce organizační (zde bych snad jen zopakoval zásadní pravomoc, kterou je každoroční stanovení počtu soudců, asistentů, vyšších soudních úředníků a dalších zaměstnanců pro každý soud po dohodě nebo vyjádření předsedy soudu), po stránce personální, po stránce finanční (spojené s kontrolou hospodaření soudu) a po stránce hospodářské,
- řídí a kontroluje výkon státní správy prováděný předsedy soudů ve věcech majetku státu a státního rozpočtu a zároveň stanovuje působnost předsedů soudů k výkonu státní správy soudů v ostatních věcech,
- zajišťuje chod soudu po stránce výchovné, tj. řídí a organizuje přípravnou službu justičních čekatelů, organizuje a zajišťuje odborné justiční zkoušky, schvaluje statut Justiční akademie a dohlíží na její vzdělávací a jinou činnost, organizuje a řídí odbornou přípravu vyšších soudních úředníků a dalších zaměstnanců soudů, koordinuje a usměrňuje odbornou přípravu přísedících k výkonu jejich funkce,
- sleduje chod práce soudních kanceláří,
- organizuje a řídí výkon znalecké a tlumočnické činnosti,
- usměrňuje a řídí využívání informačních technologií,
- organizuje, řídí a kontroluje zabezpečení úkolů obranného a civilního nouzového plánování, ochrany utajovaných informací, bezpečnosti osob a majetku, požární ochrany a úkolů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
- plní další úkoly stanovené právními předpisy.
- Ministerstvo také sleduje a hodnotí postup soudů v řízení a rozhodování pouze z hlediska dodržování zásad důstojnosti jednání a soudcovské etiky. Dohlíží též, aby v řízení nevznikaly zbytečné průtahy.¹⁸⁸

¹⁸⁷ § 120 odst. 4 zákona o soudech a soudcích

¹⁸⁸ Soudní dohled je podrobně upraven Instrukcí Ministerstva spravedlnosti čj. 87/2002-Org k výkonu soudního dohledu u okresních, krajských a vrchních soudů, ve znění instrukce 361/2003-Org. V rámci soudního dohledu lze prověřovat ve věcech pravomocně neskončených výlučně plynulost řízení, důstojnost jednání a dodržování soudcovské etiky. V rámci soudního dohledu jsou u konkrétního soudu prováděny periodické prověrky a opatření lze přijmout pouze k odstranění neodůvodněných průtahů v konkrétních věcech. KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář. 2.*, doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, 351 s., § 130 zákona o soudech a soudcích

- Ministerstvo také dává podněty Nejvyššímu soudu k zaujetí stanoviska, zjistí-li nejednotnost soudního rozhodování.

2.1.7.2 Funkcionáři soudu

Nižšími orgány soudní správy jsou předsedové a místopředsedové jednotlivých soudů. Předsedové soudů tímto plní dvě funkce: za prvé jsou sami soudci a za druhé jsou také správními orgány.¹⁸⁹ Předsedové a místopředsedové soudů vykonávají státní správu soudů ve všech člancích soudní soustavy. To znamená, že působí u soudů okresních, krajských, vrchních a také u Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu.¹⁹⁰

Místopředsedové soudů se na výkonu státní správy podílejí pouze v rozsahu určeném předsedou soudu.¹⁹¹ Jednotlivými úkony státní správy soudu může předseda soudu při zachování vlastní odpovědnosti pověřit s jejich souhlasem předsedy senátu a ostatní soudce příslušného soudu.¹⁹²

Předseda soudu vykonává státní správu soudu tím, že:¹⁹³

- zajišťuje chod soudu po stránce personální a organizační,
- dbá o odbornost soudců a vytváří podmínky pro její zvyšování,
- pečuje o zvyšování odborné úrovně asistentů soudců, vyšších soudních úředníků a dalších zaměstnanců soudu,
- dohlíží na řádný chod soudních kanceláří,
- zajišťuje poskytování informací soudem podle zvláštního zákona¹⁹⁴
- kontroluje činnost ředitele správy soudu,
- zajišťuje bezpečnost soudu a úkoly krizového řízení,
- plní další úkoly stanovené právními předpisy.
- Předseda soudu dbá o důstojnost jednání a dodržování zásad soudcovské etiky, zároveň dbá na to, aby v řízeních nedocházelo ke zbytečným průtahům.¹⁹⁵

¹⁸⁹ ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, ISBN 80-7179-005-2 . 219 s.

¹⁹⁰ § 119 odst. 2 zákona o soudech a osudcích

¹⁹¹ § 121 zákona o soudech a soudcích

¹⁹² SCHELLEOVÁ, I. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*. Praha: Linde, 1997, 531 s.

¹⁹³ § 124 an. zákona o soudech a soudcích

¹⁹⁴ zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím,

¹⁹⁵ Předseda soudu v rámci soudního dohledu sleduje a vyhodnocuje stav soudních agend, přitom dbá na přiměřenou zatíženost všech senátů, zajišťuje dodržování zákonných a přiměřených lhůt s přihlédnutím k vyřizování starších věcí, soustavně sleduje dodržování zásad důstojnosti jednání a dbá na vytváření důstojného prostředí u soudu a nakonec pečuje o optimální využívání všech technický prostředků apod. Předseda soudu mj. také vymezuje rozsah výkonu soudního dohledu, kterým budou pověřeni místopředsedové soudu. O výsledcích dohledu se vyhotovují informativní zprávy. KOCOUREK, J.,

K tomuto účelu předseda soudu provádí prověrky soudních spisů, dohlíží na úroveň soudních jednání a vyřizuje stížnosti. Zjistí-li předseda soudu, že jsou splněny podmínky podle zákona o trestním řízení soudním¹⁹⁶, podá Ministerstvu podněty ke stížnostem pro porušení zákona.¹⁹⁷

Předseda krajského soudu vykonává státní správu nejen soudu krajského, nýbrž také správu soudu okresního, který spadá pod obvod jeho soudu. Dochází tím k rozšíření obsahu činnosti předsedy krajského soudu, který tudíž vykonává státní správu vůči okresním soudům ve svém obvodu. Státní správu okresních soudů vykonává předseda krajského soudu tím, že rozepisuje prostředky státního rozpočtu určené pro hospodaření soudů mezi krajský soud a soudy okresní spadající do jeho obvodu a to minimálně v rozsahu členění závazných ukazatelů daných zákonem o státním rozpočtu nebo správcem kapitoly státního rozpočtu. Také plní vůči okresním soudům ve svém obvodu funkci správce kapitoly státního rozpočtu, pečuje o výchovnou stránku vůči vyšším soudním úředníkům, soudním tajemníkům, soudním vykonavatelům a ostatním zaměstnancům okresních soudů. Řídí a kontroluje přípravnou službu justičních čekatelů v obvodu krajského soudu a zajišťuje také jejich výběr a uzavírá s vybranými uchazeči pracovní smlouvy. A nakonec také řídí a kontroluje výkon státní správy okresních soudů prováděný jejich předsedy.¹⁹⁸

2.1.7.3 Ředitel správy soudů

Ředitel správy soudu nemá pozici statutárního zástupce předsedy soudu a navenek není odpovědným orgánem státní správy. Funkci, která je založena jmenováním, a jenž je vykonávána v pracovním poměru, vykonává ředitel správy soudu v rámci konkrétního soudu. Ředitel správy krajského soudu pak správu vykonává také ve vztahu k podřízeným okresním soudům, nicméně to se týká pouze interních vztahů mezi danými soudy.¹⁹⁹

Ředitele správy soudu jmenuje a odvolává předseda soudu.²⁰⁰ Funkce ředitele soudu je funkce založená zákonem, a proto musí být vždy obsazena. Pro její výkon zákon nestanovuje žádné kvalifikační předpoklady. Činnost ředitele správy soudu

ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář. 2., doplněné a přepracované vydání.* Praha: C. H. Beck, 2004, 351 s., § 130 zákona o soudech a soudcích

¹⁹⁶ zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

¹⁹⁷ § 124 an. zákona o soudech a soudcích

¹⁹⁸ § 126 zákona o soudech a soudcích

¹⁹⁹ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář. 2., doplněné a přepracované vydání.* Praha: C.H.Beck, 2004, 355 s

²⁰⁰ § 122a zákona o soudech a soudcích

obecně spočívá v zajišťování vlastního provozu soudu a dalších činnostech, které souvisejí s výkonem státní správy soudu.²⁰¹ Předseda soudu si může vyhradit jakoukoliv kompetenci, která je spojena s funkcí ředitele správy, o níž hodlá rozhodovat samostatně.²⁰²

Ředitel správy soudu, s výjimkou úkonů, které může činit pouze předseda soudu:²⁰³

- zajišťuje provoz soudu po stránce hospodářské, materiální a finanční,
- vyřizuje personální věci zaměstnanců působících u soudu s výjimkou soudců,
- zajišťuje řádný chod soudních kanceláří,
- plní další úkoly související s výkonem státní správy soudu podle pokynů předsedy soudu

2.2 Samospráva soudnictví

2.2.1 Obecně k pojmu samosprávy

Samospráva dle J. Hoetzela znamená, že „*spravuje někdo jiný než stát, tj. veřejnoprávní korporace, a přitom relativně nezávisle.*“²⁰⁴ Samospráva je tedy chápána jako protiklad státní správě. M. Kopecký samosprávu charakterizuje jako „*ústavou a zákony stanovený okruh úkolů veřejné správy, jejichž vykonávání vlastním jménem je svěřeno samosprávné korporaci odlišné od státu. Nositel samosprávy není při jejím výkonu podřízen orgánům státní správy, státu přísluší pouze právní dozor nad jednáním samostatných korporací.*“²⁰⁵

Samosprávu v nejobecnějším smyslu lze považovat za relativně nezávislou „*správu vlastních záležitostí*“, ve kterých se ovšem vyskytuje nějaký veřejný prvek. Samospráva je také onou metodou správy, při níž se spravování spravují sami.²⁰⁶

2.2.2 Samospráva soudnictví

Samospráva soudnictví je pojem, který byl a je za posledních deset let velmi diskutovaný. Jedná se o pojem, který je některými autory hojně používán, zejména

²⁰¹ § 122a zákona o soudech a soudcích

²⁰² KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 355 s

²⁰³ § 124 an. zákona o soudech a soudcích

²⁰⁴ Samospráva jako pojem právní, srov. Samospráva jako pojem politický - SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo.* 2. vydání, Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, 295 s.

²⁰⁵ SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo.* 2. vydání, Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, 295 an.

²⁰⁶ tamtéž

v souvislostech s reformou správy soudnictví, ale jde také o pojem, který je některými autory striktně odmítán.

Například Prof. Sládeček míní: „že pojem *samosprávy soudnictví lze vnímat jako závažný lapsus*.“ Nejde totiž o samosprávu v tradičním pojetí, to znamená o sdílení veřejné správy subjekty, které se liší od státu. Nýbrž se má za to, že by se měla vytvořit samosprávná organizace soudců, tedy vykonavatelů soudní moci. Samospráva soudnictví není totiž samosprávou v tradičním pojetí, protože nelze hovořit o sdílení veřejné správy subjekty, které jsou odlišné od státu.²⁰⁷

Prof. Zoulík míní, že účast soudců na správě soudů naplňuje obdobnou funkci a má obdobný význam jako samospráva, ale přesto nejde o zájmovou samosprávu.²⁰⁸ Autor dokonce dodává, že soudcovská samospráva je „logický nonsens“. Funkci soudce není možné slučovat s výkonem svobodného povolání, na rozdíl třeba od advokátů. Funkce soudce spočívá v přímém výkonu státní moci, přičemž v kontrastu s tímto se samospráva soudnictví jeví jako zjevný *contradictio in adjecto*.²⁰⁹

Také prof. Winterová tvrdí: „že *samospráva je u státních orgánů pojmově vyloučena*.“ A přísluší například pouze stavovským komorám. Soudce však svá rozhodnutí vydává jménem republiky, soudce je také zaměstnancem státu, a proto nelze dovodit, že by soudy mohly být samosprávné. Je-li samospráva soudů vyloučena, zbývá tedy pouze jejich státní správa, na které mohou sami soudci ve stanoveném rozsahu participovat.²¹⁰

Je možné konstatovat, že soudnictví předmětem samosprávy opravdu být nemůže. Princip decentralizace, vyjadřující přenesení určité části veřejných záležitostí na subjekty odlišné od státu, v případě soudů skutečně uplatnit nelze.²¹¹ Přesto si dovoluji souhlasit s J. Přibáněm, který podotýká, že pojem soudcovské samosprávy je hojně používaný nejen v české literatuře, ale především v literatuře zahraniční, a není proto možné se mu vyhýbat a považovat ho za pomýlený.²¹² Opustím tak striktní správně-právní pojetí neexistence pojmu soudcovské samosprávy a budu s tímto

²⁰⁷ SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 2. vydání, Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, 327 an.

²⁰⁸ ZOULÍK, F. *Soudy a soudnictví*. Praha: C. H. Beck, 1995, ISBN 80-7179-005-2 . 219 s.

²⁰⁹ SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 2. vydání, Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, 327 an.

²¹⁰ WINTEROVÁ, A. Nezávislost soudní moci a správa soudnictví. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 94s.

²¹¹ KOPA, M. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011.19(1), s. 40 – 48. ISSN 1210 - 9126

²¹² PŘIBÁŇ, J. Moc soudní je „nejméně nebezpečná“: několik poznámek k deficitu soudcovské samosprávy a nezávislosti české justice. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 38 – 45 s.

pojmem v práci nadále operovat. Významem pojmu rozumím především reálnou účast soudců na správě soudnictví.

Někteří autoři naproti tomu teoretický spor o správnosti pojetí samosprávy soudnictví neberou v potaz a s pojmem soudní samosprávy běžně pracují. Již v roce 1993 vypracoval definici samosprávy justice Prof. Ipsen.²¹³ Podle jeho názoru samospráva justice znamená převedení důležitých úkolů na justici, které také samostatně zpracovává. Jsou to:

- samospráva soudů,
- výběr soudců, povyšování soudců včetně služebního dohledu a disciplinárního práva i vůči nesoudcovskému personálu
- propočet, poskytování a obhospodařování finančních prostředků pro personální a věcnou potřebu
- styk soudů s resorty, parlamentem a veřejností

J. Vyklický v roce 1993 pak tento pojem definoval jako systém kompetencí specifických orgánů, vytvářených vesměs ze zástupců soudní moci (profesionálních soudců), zahrnující problematiku personálního, organizačního, kontrolního a zčásti také finančního zabezpečení výkonu soudnictví.²¹⁴

2.2.3 Samospráva v České republice – soudcovské rady

Ve stávající právní úpravě lze nalézt jen náznak samosprávy v oblasti soudnictví. Tím je úprava soudcovský rad.²¹⁵ Soudcovské rady²¹⁶ nedisponují samostatnou rozhodovací pravomocí a jsou jen poradním orgánem předsedy soudu,²¹⁷ jak vyplývá z ustanovení § 46 odst. 4 zákona o soudech a soudcích. Soudcovské rady mají proto pouze právo vyjadřovat se k určitým rozhodnutím a projednávat rozvrh práce. Takto nastavená úprava soudcovský rad je jistě nejvstřícnější pro soudní funkcionáře, kteří se sice mají s kým poradit, ale mínění soudcovské rady pro ně není závazné. Je tedy zřejmé, že vliv soudcovské rady bývá u každého soudu rozdílný a je

²¹³ SPRINGER, P. Vlastní odpovědnost a samospráva v justici – efektivnější řízení justice. *Soudce*, 2004, č. 10, s. 5.

²¹⁴ VYKLICKÝ, J. Samospráva soudnictví. *Právník*, 1993, ročník 82, sešit 10-12, s. 852.

²¹⁵ KORBEL, F. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 20 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

²¹⁶ § 46-59 zákona o soudech a soudcích

²¹⁷ KORBEL, F. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 20 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

tedy podmíněn vztahy s řízením soudu a také jeho ochotou naslouchat stanoviskům soudcovské rady.²¹⁸

Dle zákonné dikce²¹⁹ se soudcovské rady zřizují u Nejvyššího soudu a stejně tak u Nejvyššího správního soudu²²⁰, vrchních soudů, krajských soudů a okresních soudů, je-li k nim přeloženo více než deset soudců. U okresních soudů, u kterých působí méně než jedenáct soudců, vykonává působnost soudcovské rady shromáždění všech soudců.²²¹

Soudcovská rada se skládá z 5 členů, kteří působí u soudu, u něhož se zřizuje.²²² Pouze u okresního soudu, k němuž je přiděleno méně jak 30 soudců, má soudcovská rada 3 členy.²²³ Zákon také stanovuje inkompatibilitu funkcí mezi funkcionářem soudu a členem soudcovské rady. Předsedové a místopředsedové soudu a u Nejvyššího soudu též předsedové kolegií tedy nemohou být členy soudcovské rady²²⁴ a to z důvodu, aby tyto osoby, které jsou v konečné fázi rozhodování odpovědné za realizaci opatření, nemohly nezávislé posuzování těchto opatření soudcovskou radou nikterak ovlivnit.²²⁵

Soudcovskou radu svolává, určuje její program a řídí její jednání předseda soudcovské rady.²²⁶ Předseda soudcovské rady je povinen svolat soudcovskou radu, požádá-li o to její člen nebo předseda soudu či místopředseda soudu.²²⁷ V takovém případě předseda rady nemůže posuzovat, je-li svolání soudcovské rady účelné, nebo zda tak učiní či nikoliv. Tato povinnost je však vázána na aktivní žádost uvedených osob. Lhůta, ve které je předseda soudcovské rady povinen radu svolat, není

²¹⁸ LICHOVNÍK, T. Soudní samospráva v malém. *Soudce*, 2006, č. 10, s. 4.

²¹⁹ § 46 zákona o soudech a soudcích

²²⁰ § 23 soudního řádu správního

²²¹ Počet soudců okresního soudu, na němž závisí, zda u konkrétního soudu je zřizována soudcovská rada, nebo zda výkon její působnosti bude vykonávat shromáždění soudců, je třeba posuzovat podle počtu soudců, kteří vykonávají u tohoto soudu svoji funkci v rámci svého pracovního vztahu k tomuto soudu. Nelze tedy do takového limitujícího počtu soudců zahrnovat ty soudce, kteří byli k soudu dočasně přiděleni. Důvodem je okolnost, že soudcovská rada se vyjadřuje k zásadním otázkám významným z hlediska zabezpečení chodu soudu včetně jeho personálního obsazení, a je proto žádoucí, aby i tyto otázky posuzovali výhradně soudci trvale u soudů působící, neboť jich především se rozhodnutí o těchto zásadních otázkách bude dotýkat. KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář*. 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 206 s.

²²² § 47 zákona o soudech a soudcích

²²³ § 47 odst. 2 zákona o soudech a soudcích

²²⁴ § 47 odst. 3 zákona o soudech a soudcích

²²⁵ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář*. 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 207. s.

²²⁶ Vykonává-li působnost soudcovské rady okresního soudu shromáždění všech soudů, určuje jeho program a řídí jeho jednání předseda okresního soudu. § 49 zákona o soudech a soudcích.

²²⁷ § 48 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

stanovena.²²⁸ Pouze u Nejvyššího správního soudu je předseda povinný radu svolat do jednoho měsíce od svolání žádosti.²²⁹

Soudcovská rada zasedá neveřejně,²³⁰ projednává totiž zásadně vnitřní záležitosti spojené s efektivním zabezpečováním chodu soudu. Jednání se tedy proto mohou účastnit pouze osoby zákonem určené, kterými jsou předseda a místopředseda soudu²³¹, a dále osoby, jejichž účast zákon při splnění stanovených podmínek připouští. Takovými osobami mohou být jakékoliv osoby, o kterých se soudcovská rada domnívá, že je jejich přítomnost k projednávání konkrétní věci potřebná. Podmínkou účasti těchto osob je však také to, že musí být aktivním úkonem soudcovské rady přizvány.²³² Soudcovská rada se může platně usnést pouze tehdy, je-li jejího jednání účastna nadpoloviční většina členů soudcovské rady. K přijetí usnesení je pak třeba nadpoloviční většiny všech členů rady.²³³

2.2.3.1 Působnost soudcovský rad

Působnost soudcovský rad je odlišována na základě soudního stupně, u kterého působí. Taková diferenciacie však spočívá pouze v okruhu funkcí, k jejichž obsazování se vyjadřují²³⁴ a základní činnosti soudcovských rad jsou tak pro všechny soudy společné.²³⁵

Soudcovské rady se tak vyjadřují:²³⁶

²²⁸ Obecně lze říci, že předseda je povinen jednání svolat tak, aby se soudcovská rada mohla k předmětné otázce řádně vyjádřit v takovém horizontu, který umožňuje toto stanovisko reálně při rozhodování předsedy soudu využít. KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 208. s

²²⁹ § 24 odst. 1 soudního řádu správního, KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 209. s

²³⁰ § 48 zákona o soudech a soudcích

²³¹ Dle § 48 zákona o soudech a soudcích může předseda a místopředseda soudu činit návrhy a vyjadřovat se k projednávaným věcem. K jejich účasti není třeba žádného úkonu- žádosti či rozhodnutí rady. Tyto osoby také nemohou být rozhodnutím rady vyloučeny nebo omezeny na své účasti na jednání rady. KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 209. S

²³² KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 209. s

²³³ § 48 odst. 3 zákona o soudech a soudcích

²³⁴ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 213. s

²³⁵ WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní.* 6. vydání, Praha: Linde, 2011, 107 s.

²³⁶ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 214. s

- v případě Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu ke kandidátům na jmenování do funkce předsedy kolegia a předsedy senátu Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu.²³⁷
- v případě vrchních a krajských soudů ke jmenování kandidátů do funkce předsedy, místopředsedy a předsedy senátu příslušného soudu.²³⁸
- v případě okresních soudů pouze ke jmenování kandidátů do funkce předsedy a místopředsedy soudu.²³⁹

Soudcovská rada u Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu může také mimo jiné požádat předsedu takového soudu o svolání pléna soudu a navrhnout mu program zasedání pléna.²⁴⁰

Soudcovské rady působící u všech druhů soudů se:²⁴¹

- vyjadřují k přidělení a k přeložení soudců k výkonu funkce soudce²⁴² k soudu, u něhož soudcovská rada působí, a k případům přeložení soudců k jinému soudu. Platí, že vyjádření soudcovské rady musí předcházet příslušnému rozhodnutí o přidělení nebo přeložení soudce.
- projednávají rozvrhy práce příslušného soudu a jejich změny.²⁴³ Povinnost projednat rozvrh práce a jeho případné změny je významným opatřením směřujícím k zajištění co nejlepších podmínek všech soudců příslušného soudu.²⁴⁴
- vyjadřují k zásadním otázkám správy soudu, u něhož působí. V § 122 zákona o soudech a soudcích je stanoveno důležité pravidlo,

²³⁷ § 50 odst. 1 písm. a) zákona o soudech a soudcích, § 25 odst. 1 písm. a) SŘS

²³⁸ § 51 a 52 odst. 1 písm. a) a c) zákona o soudech a soudcích

²³⁹ § 53 odst. 1 písm. a) zákona o soudech a soudcích

²⁴⁰ § 50 odst. 1. písm. e) zákona o soudech a soudcích

²⁴¹ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 214. s

²⁴² § 50, 51 a 52 odst. 1 písm. b)

²⁴³ § 50 odst. 1 písm. c) a § 51 odst. 1 písm. d) an. *Zákona o soudech a soudcích*

²⁴⁴ „Tím je soudcům zaručeno, že nemůže dojít např. k výrazně nerovnoměrnému rozvržení nápadu věcí na jednotlivé soudce, že rozvrh práce bude respektovat zásadu specializace při výkonu soudnictví, že rozvrh práce bude respektovat reálný personální stav apod. Odpovědný přístup k sestavení rozvrhu práce a maximální účast soudců na jeho tvorbě jsou významné i z hlediska možného vzniku obtíží při plynulosti a včasnosti vyřizování věcí jednotlivými soudci a pro případné posuzování míry jejich osobního podílu na vzniku průtahů“ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 214. s

podle kterého orgány státní správy soudů vykonávají státní správu s přihlédnutím k vyjádření příslušných soudcovských rad. Žádné ustanovení zákona nám přitom neříká, co se za závažnou otázku státní správy, považuje.²⁴⁵ Lze dovést, že zásadní otázkou výkonu státní správy se rozumí taková otázka, kterou určí předseda soudu jako plně odpovědný orgán státní správy tím, že takovou otázku předloží soudcovské radě k projednání. Je proto možné, že předmětem jednání soudcovské rady mohou být i jiné otázky než otázky předložené předsedou soudu. Proto soudcovská rada může také projednávat otázky státní správy soudu, které nejsou předsedou soudu považovány za závažné. Tato stanoviska rady se však považují pouze jako podnět k dalšímu řešení.²⁴⁶

Personální obsazení soudů projednávají soudcovské rady na návrh předsedy soudu a Ministerstva spravedlnosti. Funkce předsedy kolegia a předsedy senátu projednává příslušná soudcovská rada na návrh předsedy Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu.²⁴⁷ Zatímco návrhy na obsazení funkce předsedy a místopředsedy vrchních, krajských, okresních soudů a návrhy na přidělení nebo přeložení soudců předkládá soudcovským radám Ministerstvo spravedlnosti.²⁴⁸

Ostatní kompetence projednávají, jakož i zaujímají stanoviska soudcovské rady na návrh předsedy příslušného soudu. S předložením návrhu musí předseda soudu současně stanovit i lhůtu, ve které má být návrh projednán. Tato lhůta nesmí být kratší než 5 pracovních dnů a pokud se soudcovská rada v této lhůtě nevyjádří, platí, že s návrhem souhlasí.²⁴⁹

Součinnost soudcovských rad při rozhodování, v mezích jejich působnosti, je povinná. To znamená, že není-li podmínka vyjádření soudcovské rady splněna, není možné vydat rozhodnutí. Jinak řečeno, rozhodnutí, které by bylo vydáno bez součinnosti soudcovské rady, by bylo neplatné. Na druhou stranu okolnost, zda se

²⁴⁵ Jediné avšak zcela obecně formulované vymezení okruhu těchto otázek lze vyvodit z ustanovení § 50 až 53 odst. 2 zákona o soudech a soudcích, které svěřuje pravomoc k určení toho, k čemu se má soudcovská rada v oblasti státní správy soudu vyjádřit a k určení lhůty. KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář. 2., doplněné a přepracované vydání.* Praha: C.H.Beck, 2004, 215. s

²⁴⁶ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář. 2., doplněné a přepracované vydání.* Praha: C.H.Beck, 2004, 215. s

²⁴⁷ § 50 odst. 2 zákona o soudech a soudcích a § 25 odst. 2 soudní řádu správního

²⁴⁸ § 51, 52 a 53 odst. 2 zákona o soudech a soudcích

²⁴⁹ tamtéž

soudcovská rada vyjádří kladně či záporně, není pro platnost následného rozhodnutí relevantní. Rozhodnutí předsedy soudu, které tedy nebude respektovat názor soudcovské rady, bude jistě v souladu se zákonem, protože zákon sám podmiňuje platnost rozhodnutí pouze získáním vyjádření rady, nikoliv jejím souhlasem. To lze ostatně odvodit i z fikce souhlasu soudcovské rady, pokud se nevyjádří ve stanovené lhůtě.²⁵⁰

2.2.3.2 Volby soudcovský rad a její funkční období

Členy soudcovský rad a jejich 3 náhradníky volí shromáždění všech soudů, kteří byli přiděleni nebo přeloženi k výkonu funkce k příslušnému soudu.²⁵¹ Shromáždění se skutečně účastní všichni oprávnění soudci, ostatně jiné usnášeníschopné kvórum ani není zákonem dovoleno.²⁵² Shromáždění všech soudců musí být svoláno nejpozději 1 měsíc před uplynutím funkčního období dosavadní soudcovské rady.²⁵³

§ 55 zákona o soudech a soudcích stanovuje předpoklady pro zvolení za člena soudcovské rady. Členem a stejně tak náhradníkem soudcové rady může být zvolen pouze soudce, který je přidělen nebo přeložen k příslušnému soudu, je bezúhonný²⁵⁴ a se svým zvolením souhlasí.

Volby soudcovské rady jsou přímé, rovné a tajné.²⁵⁵ Při volbě mohou soudci označit jakéhokoliv kandidáta, který je členem volebního shromáždění oprávněných soudců příslušného soudu.²⁵⁶ Soudci však mohou označit nejvýše tolik kandidátů, kolik má soudcovská rada členů a jednomu kandidátovi lze vždy udělit pouze jeden hlas. Musí však určit při volbě pouze takový počet soudců, které navrhuje za člena rady, jenž odpovídá počtu členů rady u konkrétního soudu.²⁵⁷ Do soudcovské rady jsou pak

²⁵⁰ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 216. s

²⁵¹ § 54 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

²⁵² KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 217. s

²⁵³ § 54 odst. 2 zákona o soudech a soudcích

²⁵⁴ § 55 odst. 2 zákona o soudech a soudcích speciálně upravuje bezúhonnost, která obsahuje podmínku absence pravomocného odsouzení za trestný čin, s výjimkou případů, kdy bylo takové odsouzení zhlazeno, tedy kdy se na dříve odsouzeného hledí jako by nebyl odsouzen. Druhou podmínkou je požadavek, aby soudce nebyl kárně potrestán, s výjimkou těch případů, kdy bylo jeho kárné opatření zhlazeno. KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 218. s

²⁵⁵ § 56 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

²⁵⁶ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 219. s

²⁵⁷ § 56 odst. 2 zákona o soudech a soudcích

zvolení ti kandidáti, kteří obdrželi nejvyšší počet platných hlasů. V případě rovnosti hlasů se pořadí kandidátů určí losem.²⁵⁸

Funkční období soudcovské rady je obecně pětileté.²⁵⁹ Takové funkční období však může být i kratší a to v případě, že soudcovská rada pozbude potřebného počtu členů a nemůže již být doplněna ani náhradníkem. Anebo může být obecná délka funkčního období soudcovské rady modifikována tím, že soudcovská rada vykonává svou působnost i po uplynutí funkčního období. To tedy znamená, že volební období soudcovské rady již uplynulo, ale k poslednímu dni tohoto volebního období nebyla zvolena rada nová a dosavadní soudcovská rada je v těchto případech oprávněna vykonávat své kompetence až do zvolení nové rady.²⁶⁰

Závěr zákonné úpravy soudcovských rad je věnován zániku funkce člena soudcovské rady.²⁶¹ Důvody pro zánik funkce člena, jejichž výčet je taxativní, jsou: zánik funkce soudce, přeložení k výkonu funkce soudce k jinému soudu, jmenování do funkce předsedy nebo místopředsedy soudu (u Nejvyššího soudu též do funkce místopředsedy kolegia), uplynutí kalendářního měsíce, v němž bylo doručeno oznámení o vzdání se funkce člena soudcovské rady, dále nevykonává-li člen rady funkci soudce ze zdravotních nebo jiných důvodů po dobu 6 po sobě následujících měsíců a přestal-li soudce splňovat podmínku bezúhonnosti podle § 55 odst. 2.

2.2.3.3 Shrnutí soudcovských rad

Soudcovské rady, jak již bylo uvedeno výše, jsou pouze náznakem samosprávy v oblasti justice.²⁶² Někteří autoři, kteří pojem samosprávy v oblasti soudnictví považují za nesprávný, operují s pojmem účasti soudců na správě justice. Např. dle prof. Winterové lze působnost soudcovských rad charakterizovat jako „*reálnou účast soudců na správě soudnictví*“. Soudcovské rady tedy reprezentují sbor soudců u určitého soudu a to jim dodává faktickou autoritu.²⁶³

Závěrem lze dodat, že v zájmu nalezení optimálního řešení by bylo ideální vytvořit takové podmínky pro výkon soudnictví, které by vedly ke zlepšení komunikace

²⁵⁸ § 56 odst. 3 zákona o soudech a soudcích

²⁵⁹ § 57 zákona o soudech a soudcích

²⁶⁰ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 218. s

²⁶¹ § 59 zákona o soudech a soudcích

²⁶² KORBEL, F. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti.* Praha: Transparency International, 2010, 20 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

²⁶³ WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní.* 6. vydání, Praha: Linde, 2011, 107 s.

mezi soudci a osobami vykonávajícími státní správu soudu. A právě soudcovské rady by tomu mohli napomoci.²⁶⁴

²⁶⁴ KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. *Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 218. s

3. MODELÝ SPRÁVY SOUDNICTVÍ VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH ZEMÍCH

3.1 Modely správy soudnictví – obecný úvod

Ústavní soud, který se ve svých rozhodnutích několikrát vyjádřil k problematice správy soudů, konstatoval v nálezu Pl. ÚS 18/06, že v demokratických zemích neexistuje jediný model uspořádání správy soudů. Naopak lze mluvit o pluralitě těchto modelů, kdy stávající systémy správy soudů evropských zemí jsou většinou ovlivněny jejich ústavně právními tradicemi a jsou tak spíše výsledkem postupného pomalého vývoje.²⁶⁵ I proto tato oblast není dotčena právem Evropské unie a Evropská unie nemá v tomto směru žádné kompetence, a proto ani neexistují společné detailněji propracované standardy organizace a správy soudnictví.²⁶⁶

I přesto lze navzdory této pluralitě modelů v evropských zemích dle Ústavního soudu vyzorovat určité společné rysy správy soudnictví. Zejména je ve všech zemích EU a též ve většině nově přistoupivších zemí respektován princip nezávislosti soudní moci. A to na úrovni ústavní, zákonné, nebo vyplývá i z praxe. Dále je také respektována individuální nezávislost každého soudce a nakonec jen v některých zemích je zvýšená pozornost věnována nezávislosti soudnictví jako celku, tedy jako třetí moci ve státě. Ta je pak garantována buď převedením významných pravomocí na nejvyšší radu soudnictví jako v případě Itálie, Francie a Španělska, nebo rozlišováním justiční správy a státní správy v rámci klasického modelu, jako je tomu v případě Německa a Rakouska.²⁶⁷

Shrne-li se výše uvedené, lze říci, že v Evropě existují dva základní modely správy soudnictví. V prvním zajišťuje správu soudnictví převážně exekutiva, ve druhém se na správě soudnictví podílí naopak v různé míře samosprávné orgány soudnictví.²⁶⁸ U těchto modelů soudní správy, jejichž součástí jsou nejvyšší soudní rady, jakožto jedna z forem samosprávných orgánů soudnictví, lze odlišit následující systémy:²⁶⁹

²⁶⁵ E. Wágnerová k tomu dodává: „*způsoby resp. modely správy soudnictví se v jednotlivých evropských státech značně liší a mnoho států, zejména těch, které náleží do skupiny tzv. „starých demokracií“, velmi odhodlaně brání právě jejich model správy soudnictví tvrdíce, že existují různé způsoby jak zajistit nezávislost soudnictví.*“ WÁGNEROVÁ, E. Modely soudcovský rad. *Jurisprudence*. 2010, č. 6, 3 s.

²⁶⁶ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 18/06 ze dne 17. července. 2006 [cit. 26. 11. 2011]

²⁶⁷ tamtéž

²⁶⁸ WÁGNEROVÁ, E. Modely soudcovský rad. *Jurisprudence*. 2010, č. 6, 3 s.

²⁶⁹ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 18/06 ze dne 17. července. 2006 [cit. 26. 11. 2011]

- jižní model (Itálie, Španělsko, Francie), v němž rada převzala od vlády významné pravomoci v oblasti jmenování soudců a soudních funkcionářů a kárných řízení nad nimi, většinou však postrádá významnější pravomoci v oblasti správy soudnictví (rozpočet, správa majetku)
- severní model (např. Švédsko, Dánsko, Nizozemí, Irsko), ve kterém má rada především pravomoci ekonomické a správní, z větší části postrádá pravomoci personální
- smíšený model (např. Slovensko, Polsko), zde jde o kombinaci ministerského systému a modelu s podílem samosprávných orgánů soudnictví.

V poslední době se podle doporučení celé řady mezinárodních organizací preferuje jižní model, tedy model opírající se o nezávislou radu soudnictví, s důrazem na kompetence v personální oblasti.²⁷⁰ Tento model bývá pak doporučován zejména tzv. „novým demokraciím,²⁷¹ a to s poukazem na jejich nedostatečnou demokratickou tradici a právní kulturu.²⁷²

Oproti tomu ve většině západoevropských zemí, tedy v tzv. „starých demokraciích,“ si ministerstvo spravedlnosti, resp. vláda, ponechala významné pravomoci a stejně tak kontrolní mechanismy vůči soudnictví i po zřízení nejvyšší soudní rady. Tak je tomu v případě severního modelu, ve kterém rada často sdílí určité pravomoci s ministerstvem spravedlnosti a systém funguje na základě vzájemné dohody. Platí také, že ve všech vrcholných samosprávných orgánech soudnictví jsou zastoupeni také nesoudci. Co se týká řízení jednotlivých soudů, tak zde převládá tradiční systém, v němž za veškeré agendy soudů odpovídá předseda soudu. Zároveň lze konstatovat u správy jednotlivých soudů tendenci převést určité pravomoci na hlavního

²⁷⁰ Např. zpráva Benátské komise z března roku 2010 o nezávislosti soudního systému doporučuje takový systém, v němž nezávislá soudní rada, složená minimálně z jedné poloviny ze soudců, má rozhodující vliv na jmenování a další průběh profesní kariéry soudců. LANGÁŠEK, T. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 190 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

²⁷¹ Označení staré a nové demokracie vychází ze zprávy Benátské komise (Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva, která je poradním orgánem Rady Evropy pro ústavněprávní otázky) a nejde v ní o hodnocení úrovně demokracie. WÁGNEROVÁ, E. Modely soudcovský rad. *Jurisprudence*. 2010, č. 6, 3 s.

²⁷² LANGÁŠEK, T. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 190 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

soudního tajemníka, kancléře či ředitele apod., přičemž také u těchto funkcionářů se pak prolíná v mnoha státech jejich judičiální a správní funkce.²⁷³

3.2 Správa soudnictví ve vybraných evropských zemích

3.2.1 Správa soudnictví vykonávaná exekutivou

3.2.1.1 Spolková republika Německo

Vzhledem k federativnímu uspořádání Spolkové republiky Německo je také soudní systém uspořádán federálně. Soudní pravomoci proto vykonávají soudy spolkových zemí a soudy na federální úrovni.²⁷⁴

Spolkové země si spravují soudnictví samostatně prostřednictvím zemského ministra spravedlnosti. Na federální úrovni je spolkovým ministrem spravedlnosti spravován Spolkový soudní dvůr a Spolkový správní soud. Spolkový ústavní soud se sídlem v Karlsruhe je z pravomoci ministerstva spravedlnosti vyňat a spravuje se autonomně. Správa dalších soudů, tedy Spolkového finančního soudu, Spolkového sociálního soudu a Spolkového pracovního soudu je v kompetenci příslušného spolkového ministerstva a ministerstva spravedlnosti.²⁷⁵

U každého soudu se zřizuje prezidium, které v čele s prezidentem vykonává ve spolupráci s exekutivou, tedy spolkovým resp. zemským ministrem správu soudu. Prezident je jmenován spolkovou nebo zemskou vládou, zatímco ostatní členové prezidia jsou voleni všemi soudci příslušného soudu. Prezidium především určuje rozvrh práce soudu a také složení senátů.²⁷⁶

Opravdová soudcovská samospráva v Německu neexistuje. Hovořit lze proto pouze o orgánech s náznaky samosprávných funkcí. Těmito orgány jsou v některých spolkových zemích (Berlín, Braniborsko, Šlesvicko-Holštýnsko, Hamburk a další) soudcovské volební výbory, ve kterých jsou mimo členů zvolených zemským sněmem minoritně zastoupeni soudci, a které vybírají kandidáty na soudce. U jednotlivých soudů jsou zřizovány také tzv. prezidiální rady, které jsou zčásti voleni samotnými soudci a podílí se na rozhodovacím procesu přidělování soudce k dotyčnému soudu. Posledním orgánem je soudcovská rada, která je také zřizována u jednotlivých soudů, a jež je

²⁷³ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 18/06 ze dne 17. července. 2006 [cit. 26. 11. 2011]

²⁷⁴ EVROPSKÁ E-JUSTICE. *Systém soudní moci v členských státech – Německo*[online], Evropská e-justice [cit.15.2.2012]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-de-cs.do?member=1

²⁷⁵ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud 2008 [cit.2.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

²⁷⁶ tamtéž

kompletně volena plénem soudu. Její pravomoci jsou však spíše konzultativní a spolurozhodovací.²⁷⁷

Exekutiva má rozsáhlé kompetence v oblasti správy soudů a z důvodu neexistence soudcovské samosprávy vykonává správu soudů po stránce personální, kdy uchazeči o funkci soudce jsou po vykonání dvouleté přípravné služby vybíráni buď příslušným ministrem spravedlnosti, nebo volebním výborem. Také funkcionáře soudu jmenuje na dobu neurčitou vláda. Exekutiva vykonává správu dále i po stránce finanční a výchovné, kterou má na starosti jak na úrovni Spolku, tak i jednotlivých zemí *Deutsche Richterakademie*. Disciplinární pravomoc nad soudci má Spolkový služební soud složený z předsedy a členů jmenovaných prezidiem Spolkového soudního dvora. Návrh na zahájení kárného řízení může podat pouze ministr.²⁷⁸

Doposud se tedy myšlenka samosprávy v Německu neprosadila, opakovaně se přitom připomíná, že v Evropě existují pouze tři země, v nichž soudcovská samospráva v té či oné formě neexistuje: vedle Německa je to již jen Rakousko a Česká republika.²⁷⁹ Je sice pravdou, že německá podoba správy soudnictví je tradiční a zavedená a má i některé výhody. Na druhou stranu i v Německu samotném se v poslední době objevují názory, že stávající model správy soudnictví je do budoucna neudržitelný. Již v roce 2001 proto Německý soudcovský svaz obnovil diskusi o zavedení justiční samosprávy. Důvodem bylo přesvědčení, že stávající struktura justice, v níž jsou soudy a státní zastupitelství hierarchicky podřízeny ministerstvu spravedlnosti, přináší převážně negativní výsledky.²⁸⁰ Také F. Korbel připomíná vyjádření Německého soudního spolku²⁸¹, který konstatoval: „*Je načase, aby si justice v Německu vzala příklad skoro ze všech států v Evropě a vzala své úkoly ve spolkových zemích i v celém spolku do svých rukou.*“²⁸² Německý soudní spolek proto vypracoval vzorový zemský zákon o samosprávě justice. Tento návrh zákona zřizuje soudní správní rady na úrovni každé spolkové země, které by převzaly značnou část dosavadních kompetencí ministra spravedlnosti. Rady by byly složeny z pěti soudců a

²⁷⁷ tamtéž

²⁷⁸ tamtéž

²⁷⁹ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud 2008 [cit.2.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

²⁸⁰ JUREČKOVÁ, J. – STEHLÍK VODRÁŽKOVÁ, H. K úvahám o samosprávě justice. *Soudce*, 2007, č. 4, s. 8–9

²⁸¹ Největší samosprávná organizace sdružující kolem 14 000 německých soudců a státních zástupců

²⁸² KORBEL, F. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 14 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

státních zástupců v čele s předsedou rady.²⁸³ Hlavní význam soudní správní rady by měla spočívat v péči nad výkonností a kvalitou justice v dané zemi. Konkrétními pravomocemi by měly být všechny personální záležitosti ve věcech soudců a státních zástupců, také odborný dohled nad činností justice a nakonec spravování samostatné rozpočtové kapitoly.²⁸⁴

3.2.1.2 Rakouská republika

Soudní moc je v Rakousku přiřazena výhradně spolkové úrovni a spolkové země tedy nemohou ustavovat žádné soudy. Systém obecného soudnictví je v Rakousku čtyřstupňový a je tvořený okresními, krajskými a odvolacími soudy, přičemž vrchol soudní soustavy představuje Nejvyšší soud.²⁸⁵

Základy rakouské soudní správy jsou upraveny v rakouské ústavě²⁸⁶ a v zákonu o organizaci soudnictví.²⁸⁷ Správu soudů vykonává v Rakousku ministr spravedlnosti a předsedové jednotlivých soudů. Orgány samosprávy soudnictví mají zásadně omezené pravomoci a jsou spíše konzultativními orgány. Spolurozhodují pouze v oblasti rozvrhu práce, jeho změn a personálních opatření.²⁸⁸

Exekutiva má stejně jako v Německu rozsáhlé kompetence a to víceméně ve stejných oblastech. Typickým příkladem je personální oblast, ve které jmenuje absolventy právnických fakult soudními čekateli ministr spravedlnosti na základě výběrového řízení, které uskutečňují předsedové vrchních zemských soudů. Soudce poté vybírá z navržených kandidátů spolková vláda.²⁸⁹ Jmenování do funkce soudce je svěřeno spolkovému prezidentu, resp. ministru spravedlnosti. Také předsedové a

²⁸³ Funkční období členů rady by bylo 6- ti leté s možností opakování funkce. Členy rady by volil volební výbor složený z virilního předsedy, kterým by byl z titulu funkce zemský prezident (moc výkonná), z devíti zemských poslanců (moc zákonodárna) a ze sedmi soudců a dvou státních zástupců zvolených všemi soudci a státními zástupci (moc soudní) a jednoho advokáta jmenovaného zemskou advokátní komorou s hlasem poradním. Korběl, F. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010,14 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

²⁸⁴ tamtéž

²⁸⁵ EVROPSKÁ E-JUSTICE. *Systém soudní moci v členských státech – Německo*[online], Evropská e-justice [cit.15.2.2012]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-de-cs.do?member=1

²⁸⁶ čl. 82 – 94

²⁸⁷ č. 217/1896 ř. z. ze dne 27. listopadu 1896 (Gerichtsorganisationsgesetz)

WÁGNEROVÁ, E. Modely soudcovský rad. *Jurisprudence*. 2010,č.6, 2 s.

²⁸⁸ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud,2008, 16 s. [cit.2.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

²⁸⁹ Návrhy činí personální senát příslušného soudu a vnější senát vrchního zemského soudu. Tyto návrhy nejsou formálně závazné, přesto jsou ministrem respektovány.

místopředsedové soudů jsou jmenováni na dobu neurčitou prezidentem, resp. ministrem spravedlnosti na základě návrhu příslušného a zemského soudu. Další oblastí exekutivní správy soudů je oblast finanční správy a výchovně - vzdělávací činnost, kterou vykonává Ministerstvo spravedlnosti, resp. Rada pro další vzdělávání jako koordinační a poradní orgán ministerstva,²⁹⁰ a předsedové jednotlivých soudů.²⁹¹

Disciplinární pravomocí nad soudci disponuje senát vrchního zemského soudu. Kárné řízení je zahajováno usnesením disciplinárního senátu z moci úřední a je tedy ovládáno zásadou oficiality. Není totiž upravena možnost, aby kárný žalobce zahájil řízení vlastním návrhem. Veřejný zájem v řízení zastupuje kárný státní zástupce, kterým je vrchní zemský státní zástupce nebo nejvyšší státní zástupce.²⁹²

V Rakousku na národní úrovni neexistuje reprezentativní orgán soudcovské samosprávy. Lze tedy konstatovat, že existují, podobně jako v České republice, pouze náznamy samosprávy soudů. Orgány samosprávy ustanovuje zákon o organizaci soudnictví a zákon o službě soudců a státních zástupců²⁹³, kteří předepisují u každého soudu tzv. personální senát.²⁹⁴ Personální senát schvaluje rozvrh práce a je zapojen do procesu jmenování a přidělování soudců - navrhuje nezávazně kandidáty a provádí též hodnocení soudců. Také u vrchních zemských soudů a u Nejvyššího soudu jsou zřízeny tzv. vnější senáty.²⁹⁵ Podobně jako personální senáty i vnější senáty se podílí se na procesu jmenování a přidělování soudců tím, že nezávazně navrhují kandidáty a vnější senáty také rozhodují o stížnostech proti rozhodnutí personálních senátů.²⁹⁶

²⁹⁰Rada pro další vzdělávání připravuje program školení pro soudce a státní zástupce. Samo ministerstvo však schvaluje jednotlivé školící akce pro soudce pořádané jinými subjekty. Přitom bere v úvahu i podněty ze strany soudcovských organizací (odborní). Každoročně je pro soudce (a státní zástupce) pořádáno asi 300 akreditovaných vzdělávacích akcí.

²⁹¹ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 16 s. [cit. 2.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

²⁹² tamtéž

²⁹³ BGBl. Nr. 305/1961 (Richter- und Staatsanwaltschaftsdienstgesetz § 36 a násl.)

²⁹⁴ Personální senát složený vždy ze dvou virilních členů (předseda a místopředseda soudu) a tří (resp. u velkých soudů s více než sto soudci pěti) členů volených plénem. Volební období členů personálního senátu činí čtyři roky.

²⁹⁵ Složené opět ze dvou virilních členů (předseda a místopředseda dotyčného soudu) a ze tří respektive pěti členů volených. V případě vnějších senátů vrchních zemských soudů jsou voleni členové voleni volenými členy personálních senátů soudů prvního stupně v obvodu příslušného vrchního zemského soudu. V případě vnějšího senátu Nejvyššího soudu jsou voleni členové voleni volenými členy personálních senátů vrchních zemských soudů.

²⁹⁶ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 16 s. [cit. 2.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

Podobně jako v Německu i v Rakousku v poslední době nabývá na významu diskuse o zavedení soudcovské samosprávy. Zejména různé stavovské organizace²⁹⁷ se snaží prosadit vytvoření soudcovské samosprávy, a proto v roce 2004 vypracovali návrh novely ústavy, která by nově obsahovala patnáctičlenný Nezávislý justiční senát, který by převzal od exekutivy vedoucí úlohu při správě soudnictví.²⁹⁸ Mezi pravomoci justičního senátu patřily zejména personálie, ve kterých by justiční senát navrhoval prezidentovi ke jmenování justiční čkatele, soudce a soudní funkcionáře. Také rozpočet justice by dle návrhu vyjednával justiční senát spolu s ministerstvem financí a v případě neshody by justiční senát předkládal parlamentu separátní návrh na část rozpočtu týkající se justice. Zavedení podobného samosprávného orgánu má v programu i současná vládnoucí koalice.²⁹⁹ Tento orgán by neměl mít tak silné pravomoci jako návrh z roku 2004, ale měl by disponovat různými konzultativními a spolurozhodovacími pravomocemi, zejména v oblasti přípravy a schvalování státního rozpočtu.³⁰⁰

3.2.2 Správa soudnictví, na které se podílejí orgány soudcovské samosprávy

Při pohledu do Evropy, vidíme, že vývoj po roce 1945 nejprve v románských zemích (Itálie, Francie, Španělsko – tedy tzv. jižní modely), od 90. let pak i v severní (např. Nizozemsko a Švédsko – tzv. severní modely³⁰¹) a východní Evropě směřuje k nezávislým soudcovským radám. Význam nezávislých soudcovských rad spočívá především v posílení nezávislosti justice. Ve starších demokraciích vedlo zřízení rady k přenesení části zodpovědnosti za chod soudnictví na samotné soudce, a tím postupně docházelo k zefektivnění činnosti soudnictví. Obecně lze tedy říci, že nezávislé soudcovské rady jsou systémovou zárukou nezávislosti justice.

Na tyto soudcovské rady jsou pak přenášeny významné kompetence v oblasti správy soudnictví. Například maďarská rada³⁰² má pravděpodobně nejsilnější postavení

²⁹⁷ např. Österreichische Richtervereinigung, Vereinigung der österreichischen Richter a další

²⁹⁸ Senátu měl předsedat prezident republiky, členy virilními měli být předseda Nejvyššího soudu, prezident notářské a advokátní komory a ministr spravedlnosti. Zbylí členové senátu měli být voleni soudci a dolní komora parlamentu je mohla odvolat (ústavní většinou)

²⁹⁹ Vláda Wernera Faymanna je od 2. prosince 2008 současnou spolkovou vládou Republiky Rakousko. Tvoří ji velká koalice Sociálně demokratické strany Rakouska (SPÖ) a Rakouské lidové strany (ÖVP).

³⁰⁰ tamtéž

³⁰¹ tamtéž

³⁰² Maďarský model jsem ve srovnání vynechal, protože od 1. 1. 2012 nabyla účinnosti nová maďarská ústava, která se dotýká též problematiky správy soudů. Proto s ohledem na neexistenci literatury a také na

z evropských nejvyšších rad soudnictví, protože soustřeďuje všechny administrativní funkce související se správou justice. Naproti tomu například Polsko a Slovensko implementovaly model smíšených pravomocí, kde autonomní soudcovské orgány participují na správě justice společně s ministerstvem.

V této podkapitole bych chtěl přiblížit vybrané evropské modely správy soudnictví. Jednotlivé modely řadím způsobem, že nejprve pojednávám o státech tzv. jižního modelu správy soudnictví, dále pak o státech severního modelu a nakonec o smíšeném modelu správy soudů a tzv. nových demokraciích, tedy státech střední a východní Evropy.

3.2.2.1 Itálie

Nezávislým orgánem samosprávy je v Itálii Nejvyšší rada soudnictví (Consiglio Superiore della Magistratura), která je zakotvena přímo v italské ústavě z roku 1948. Nejvyšší rada soudnictví zastupuje nejen zájmy italských soudců, ale i státních zástupců a je ve svém působení velmi nezávislá.

Základem italské soudní samosprávy je čl. 104 odst. 1 italské ústavy, který stanoví, že „soudní moc je autonomní a nezávislá na ostatních složkách státní moci.“ Politizaci výkonu soudní moci pak zabraňuje čl. 106 odst. 1 italské ústavy, podle nějž jsou „soudci jmenováni výhradně na základě výsledků v přijímacích zkouškách“ a čl. 105, jenž svěřuje veškerou pravomoc při jmenování, přidělování a povyšování soudců, přidělování úkolů soudcům, volbě soudních funkcionářů a při kárném řízení Nejvyšší radě soudnictví.³⁰³

Nejvyšší rada soudnictví (dále jen rada) se skládá z 33 členů a předsedá jí obvykle viceprezident Italské republiky. Dalšími členy jsou předseda Nejvyššího soudu, nejvyšší státní zástupce, 20 členů volených soudci a státními zástupci a 10 členů jmenovaných parlamentem. Funkční období rady je čtyřleté a není možné bezprostřední znovuzvolení do druhého funkčního období.³⁰⁴

Rada má rozsáhlé pravomoci, kterými jsou zejména nominace a jmenování soudců, kariérní postup soudců, jmenování soudních funkcionářů, dále také školení soudců, kárná řízení a hodnocení soudců. Naproti tomu se rada nepodílí na přípravě

značný nesouhlas soudců a zejména Evropské komise, lze předpokládat, že nová ústava bude ještě novelizována. O maďarském modelu tudíž nepojednávám.

³⁰³ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 25 s. [cit.2.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

³⁰⁴ tamtéž

rozpočtu ani na jeho rozdělování. Příprava rozpočtu je tudíž v rukou vlády a finanční prostředky poté rozděljuje ministr spravedlnosti.³⁰⁵

Zajímavé je, že vstup do soudnictví je v Itálii podmíněn pouze složením vstupní zkoušky a na základě výsledků v ní dosažených. Neexistuje proto justiční čekatelství před skládáním justiční zkoušky a ani po složení takové vstupní zkoušky. Maximální věková hranice pro vstup do soudcovského stavu je 30 let, čili se neumožňuje žádný laterální pohyb dovnitř soudnictví. Kariérní postup soudců je založen výhradně na principu seniority bez ohledu na meritokratická kritéria.³⁰⁶ To znamená, že soudce, bude v průběhu své kariéry povyšován v závislosti na svém věku. Čím déle v soudnictví vydrží, tím vyšší bude jeho plat a stejně tak jeho soudcovské zařazení. Také jmenování soudních funkcionářů je v kompetenci rady a ministr spravedlnosti má právo pouze se ke jmenování vyjádřit, nicméně jeho stanovisko není závazné. Stejně tak kárná řízení³⁰⁷ jsou plně v pravomoci rady, přičemž mohou být iniciována jak ze strany rady samotné, tak ze strany ministra spravedlnosti.³⁰⁸

Postavení ministra spravedlnosti je v oblasti správy soudnictví velmi slabé. Jako člen vlády je sice odpovědný za chod justice, nicméně podle italské ústavy nemá v podstatě žádné pravomoci. Zmínit lze jen postavení ministra spravedlnosti jako kárného žalobce v řízení proti soudcům. Tím však jeho role končí a jakákoliv jeho další ingerence je v rozporu s Ústavou.³⁰⁹

Soudcovská samospráva má v Itálii dlouhou tradici. Nejvyšší rada soudnictví byla totiž zřízena již zákonem z roku 1907 a existovala až do konce království – tzn. i ve fašistické éře. Měnilo se pouze její složení tu ve prospěch, tu v neprospěch soudcovského zastoupení, avšak základní kompetence zůstávaly vždy zachovány.³¹⁰ Soudci v Itálii postupně dosáhli v podstatě absolutní nezávislosti na ostatních složkách moci, ovšem na úkor ostatních ústavních hodnot. Italskému modelu bývá vyčítáno, že ačkoliv nezávislost moci soudní má vylučovat politizaci justice, přesto se

³⁰⁵ tamtéž

³⁰⁶ Tedy bez ohledu na své schopnosti (výkonnost, kvalita atd.)

³⁰⁷ Kárná řízení jsou neveřejná, a tudíž nelze blíže zjistit, nakolik je kárné řízení v Itálii efektivní. Rada rozhoduje o kárné žalobě v plénu, přičemž proti verdiktu je možné se odvolat ke Kasačnímu soudu. Sankce v kárném řízení sahají od typických forem jako napomenutí, důtky, snížení platu, přeložení či trvalé zbavení soudcovského mandátu až po méně obvyklé formy kárného trestu jako ztrátu seniority či dočasné zbavení soudcovského mandátu.

³⁰⁸ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 26 s. [cit. 2.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

³⁰⁹ tamtéž

³¹⁰ WÁGNEROVÁ, E. Modely soudcovský rad. *Jurisprudence*. 2010, č. 6, 3 s.

v soudcovském sboru postupně vytvořily odborové svazy, které kopírují italskou politickou scénu, a jež kontrolují volbu zástupců do rady. Soudcovský stav také postupně ztratil důvěru veřejnosti. Namířena proti nim byla dokonce dvě referenda, kdy první navrhovalo přímou volbu členů rady a druhé, které se na rozdíl od prvního skutečně uskutečnilo, omezilo soudcovskou imunitu v občanskoprávních věcech.³¹¹ Výhrady se také dotýkají kariérního vzestupu soudců, který je závislý na délce služby.³¹² Avšak největší kritika, zejména v poslední době, se snáší na samotná rozhodnutí italských soudů, která nedokážou přinést přesvědčivý a jasný verdikt. Příčinou nejen tohoto problému může být naprostá nemožnost vstoupit do soudcovského stavu v pozdějším věku, tedy nad 30 let.³¹³

3.2.2.2 Španělsko

Španělská ústava z roku 1978 zakotvuje v čl. 122 jako nejvyšší orgán soudní moci Generální radu soudní moci (Consejo General del Poder Judicial), která v širokém rozsahu vykonává správu soudnictví a hájí zájmy soudců. Její působnost se však nevztahuje, na rozdíl od Itálie, na státní zástupce. Soudcovská samospráva má ve Španělsku, podobně jako v Itálii, dlouhou tradici, která dokonce i v období Frankova režimu³¹⁴ požívala značné nezávislosti.³¹⁵

Soudní moc je nezávislá na moci zákonodárné a výkonné a při výkonu své funkce se podřizuje pouze příkazům ústavy nebo zákonů.³¹⁶ Generální rada soudní moci (dále jen rada) má stejné ústavní postavení jako jiné ústavní orgány (např. Vláda nebo obě komory parlamentu). Její nezávislost je mj. garantována možností zahájit řízení před Ústavním soudem, domnívá-li se, že ostatní státní orgány zasáhly do její nezávislosti.³¹⁷

³¹¹ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 26 s. [cit. 2.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

³¹² WÁGNEROVÁ, E. Modely soudcovský rad. *Jurisprudence*. 2010, č. 6, 3 s.

³¹³ JONES, T. *Tam kde pravda nikdy nevyplave na povrch* [online]. The Guardian: 2011. [cit. 21.2.2012] Dostupné z: <http://www.presseurop.eu/cs/content/article/1030671-tam-kde-pravda-nikdy-nevyplave-na-povrch>

³¹⁴

³¹⁵ WÁGNEROVÁ, E. Modely soudcovský rad. *Jurisprudence*. 2010, č. 6, 4 s.

³¹⁶ čl. 117, odstavec 4. španělské ústavy

³¹⁷ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 30 s. [cit. 2.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

Radu, v jejímž čele stojí předseda Nejvyššího soudu, tvoří 21 členů, kteří jsou jmenováni španělským králem na dobu pěti let. Dvanáct členů tvoří soudci z povolání a osm členů lidé s právnickým vzděláním a více než patnáctiletou právní praxí. V obou případech je polovina nominována a schválena horní komorou a druhá polovina dolní komorou španělského parlamentu.³¹⁸

Kompetence rady spočívají v oblasti nominování a jmenování soudců³¹⁹, jakož i přidělování soudců k určitému soudu a také karierním postupu soudců. Rada má na starosti vzdělávání soudců, jmenuje soudní funkcionáře, zejména ustanovuje předsedu nejvyššího soudu a nominuje také dva soudce Ústavního soudu. Důležitou pravomocí je rozhodování rady o kárných postizích soudců všech stupňů. Za tímto účelem byl při radě zřízen disciplinární výbor, jenž se skládá z 3 soudců a 2 laiků.³²⁰ Rada dále provádí kontrolu a dozor nad obecnými soudy a zpracovává též posudky na návrhy zákonů, které se i částečně dotýkají výkonu soudní moci.³²¹

Moci výkonné zbývá, podobně jako v Itálii, péče o soudní infrastrukturu a nesoudcovský personál. Také rozpočet justice spravuje ministerstvo spravedlnosti. Rada však předkládá každoročně parlamentu zprávu o stavu soudnictví, včetně materiálních a personálních potřeb, čímž může nepřímo ovlivňovat správu rozpočtu. Vláda jako celek také rozhoduje o počtu soudců a soudních úředníků.³²²

Španělský samosprávný model se úspěšně etabloval mezi samosprávnými systémy a v porovnání s italským, lze konstatovat, že funguje relativně dobře. Jako negativum může být spatřováno zpolitizování volby členů rady, protože ke jmenování rady je nutný politický konsensus všech subjektů působících v parlamentě. Na druhou stranu parlamentní konsensus dodává radě značnou legitimitu vůči ostatním složkám moci. Sami soudci však nemají pocit, že by rada byla orgánem reprezentujícím jejich zájmy. Kritizují tu skutečnost, že sami nevolí ani jediného soudce, což nutně подрývá autoritu rady mezi nimi. Proto se objevila řada návrhů, jak radu soudcům více přiblížit,

³¹⁸ VYKLIČKÝ, R., NEMETH, M. Soudcovské rady ve vybraných evropských státech. *Soudce*, 2006, 10, 15-18.

³¹⁹ Rada přijímá nové soudní čekatele na základě velice těžké vstupní zkoušky, po níž následuje jedno až dvouleté iniciační studium, a po jehož úspěšném složení je kandidát jmenován soudcem. NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 31 s. [cit. 2.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

³²⁰ Nejdrobnější prohřešky trestá přímo předseda soudu upozorněním či pokutou; naopak nejvýznamnější prohřešky projednává plénum rady. Tamtéž

³²¹ VYKLIČKÝ, R., NEMETH, M. Soudcovské rady ve vybraných evropských státech. *Soudce*, 2006, 10, 15-18.

³²² WÁGNEROVÁ, E. Modely soudcovský rad. *Jurisprudence*. 2010, č. 6, 4 s.

tedy aby si soudci ze svých řad volili alespoň menšinovou část rady. Tyto návrhy však nebyly doposud akceptovány. Dalším zmiňovaným negativem je skutečnost, že celá rada je vyměňována najednou, což příliš neprospívá její kontinuitě.³²³

3.2.2.3 Francie

Justice je ve Francii rozdělena do linie obecné a správní a stejně je tomu tak v případě jejich orgánů. To znamená, že linie obecná i správní má své (samo)správné orgány.³²⁴ V rámci obecné justice, podobně jako doposud ve zmíněných románských státech, je samosprávným orgánem Nejvyšší soudcovská rada (Conseil supérieur de la magistrature). Ta však nedisponuje tak širokou kompetenční výbavou a celkovým vlivem jako rady ve dvou předchozích zemích, přestože se do moci soudní řadí i státní zástupci. S tím koresponduje podstatně širší okruh pravomocí a celkově silnější postavení výkonné moci v otázkách správy soudnictví. Nejvyšší soudcovská rada ve Francii je vůbec nejstarší rada v Evropské unii a její historie se datuje již z dob III. Republiky, kdy byla zřízena roku 1883 při kasačním soudu. Ústavně zakotvena však byla až roku 1946 v Ústavě IV. republiky a dnes je upravena v čl. 64 a 65 Ústavy V. Republiky.³²⁵

Nejvyšší soudcovskou radu (dále jen radu) tvoří dvanáct členů, kterým předsedá prezident republiky. Místopředsedou je ministr spravedlnosti a další 4 členy z nesoudcovských řad volí Senát, Národní shromáždění, Státní rada a nakonec jednoho člena jmenuje prezident republiky. Vedle těchto šesti členů je dalších pět voleno samotnými soudci z jejich řad a jeden člen je volen státními zástupci. Funkční období rady je čtyřleté.³²⁶

Kompetence rady se omezují na obsazování soudcovských míst a výkon disciplinární pravomoci. Rada též předkládá prezidentovi republiky jména osob, které by měly být soudci kasačního soudu a prezidenty apelačních soudů. V disciplinárních věcech jedná rada bez účasti virilních členů (prezidenta a ministra spravedlnosti, který

³²³ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 32 s. [cit. 2.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

³²⁴ tamtéž

³²⁵ WÁGNEROVÁ, E. Modely soudcovský rad. *Jurisprudence*. 2010, č. 6, 5 s.

³²⁶ VYKLIČKÝ, R., NEMETH, M. Soudcovské rady ve vybraných evropských státech. *Soudce*, 2006, 10, 15-18.

má v řízení postavení žalobce) a předsedá jí prezident Kasačního soudu. Rada má také dle čl. 64 ústavy zajišťovat soudcovskou nezávislost.³²⁷

Pod jurisdikci rady nespádají vůbec soudci správní. Ti mají totiž vlastní radu, tzv. Státní radu, která působí jako poradní a konzultativní orgán víceprezidenta Státní rady, jež jí také předsedá. Státní rada disponuje pravomocemi v rovině doporučení a rad, jež jsou adresovány jejímu víceprezidentovi. Skutečnost, že se justice člení na obecnou a správní, pramení z historického pohledu na správní soudnictví, jež bylo ve Francii pojímáno jako část státní správy. Systémově proto jsou správní soudci stále státními úředníky, nikoliv soudci, na něž se vztahují jistá specifika zaručující jejich nezávislost.³²⁸

Exekutiva, resp. ministr spravedlnosti, vykonává zbývající oblasti správy soudnictví. Obecně lze říct, že ministr má centrální pravomoci v oblasti správy soudů, především lze jmenovat justiční rozpočty nebo dohled nad obecnými soudy, který je v porovnání s ostatními státy EU široce praktikován i nad soudním rozhodováním. Dalšími orgány dohledové správy jsou vedle soudních prezidentů také soudní inspektoři.³²⁹

Model správy soudnictví uplatňovaný ve Francii vykazuje určitá specifika a lze ho považovat za relativně dobře fungující. Nezávislost soudců, i když by se dal dle výrazné dohledové pravomoci exekutivy usuzovat opak, je zaručena. Také přes jistou svázanost soudců s prezidentem je nutné dodat, že k ovlivňování soudnictví dochází zřídka. Naopak jistý problém může být spatřován v odměňování soudců, do kterého byl vládou vnesen výkonnostní element, a který nezávislost do jisté míry ohrožuje.³³⁰ Kritizováno je často také nedostatečné zastoupení žen a menšin, zejména na nejvyšších soudních instancích a nakonec jako podstatné negativum lze zmínit nemožnost představitelů jiných právnických povolání vstoupit do justice.³³¹

³²⁷ tamtéž

³²⁸ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 32 s. [cit.6.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

³²⁹ WÁGNEROVÁ, E. Modely soudcovský rad. *Jurisprudence*. 2010, č. 6, 5 s.

³³⁰ tamtéž

³³¹ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 32 s. [cit.6.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

3.2.2.4 Nizozemí

V Nizozemí působí od 1. 1. 2002 Rada pro správu soudnictví (Raad voor de Rechtspraak), která je ústředním orgánem správy soudnictví, a jejímž prvořadým úkolem je zlepšování celkového stavu soudnictví a podpora jednotné aplikaci práva. Rada pro správu soudnictví také napomáhá soudům, resp. jejím jednotlivým správám, k řádnému plnění jejich funkcí, sama totiž do chodu soudů přímo nezasahuje.³³²

Rada pro správu soudnictví (dále jen rada) má 5 členů, přičemž tři členové musí být soudci. Členy vybírá ministr spravedlnosti bez soudcovské účasti a do funkce je jmenuje královna na dobu 6 let. Nelze proto konstatovat, že rada je samosprávnou institucí, jde spíše o orgán státní správy, který je však soudci plně respektován.³³³

Působnost rady se vztahuje na provozní záležitosti soudů (zajištění správy budov, informační a komunikační technologie a externí záležitosti), personálie a rozpočet. Rada má také obecnou poradní povinnost. Poskytuje poradenství vládě ohledně nových zákonů, které se dotýkají systému soudní moci. Přestože rada disponuje určitými formálními pravomocemi, nemělo by být na vztah mezi radou a soudy nahlíženo jako na vztah podřízenosti a nadřízenosti. Rada si sama stanovila primární cíl v podobě poskytování podpory soudům při plnění jejich povinností. Aby zajistila, že nejrůznější povinnosti budou řádně splněny, účastní se rada pravidelných konzultací s předsedy soudů, provozními řediteli, vedoucími úseků a zastupitelským výborem (poradní orgán složený ze zástupců jednotlivých soudů).³³⁴

Stěžejní a charakteristické kompetence nizozemské rady jsou záležitosti personální a rozpočtové. Pravomoc v oblasti rozpočtové rada vykonává, pokud jde o přípravu, realizaci a vyúčtování rozpočtu soudnictví³³⁵, to znamená, že rada rozpočet připraví pro celý soudní systém, následně rozdělí finanční prostředky mezi jednotlivé soudy a nakonec plnění takových rozpočtů kontroluje. Co se týká personálních záležitostí, zde radě přísluší nábor, výběr a vzdělávání justičních a soudních úředníků. Rada také projednává, po předložení správou soudu, návrhy soudcovských kandidátů a

³³² EVROPSKÁ E-JUSTICE. Systém soudní moci v členských státech – Nizozemsko[online], Evropská e-justice [cit.23.2.2012]. Dostupné z: https://ejustice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-nl-cs.do?member=1

³³³ WÁGNEROVÁ, E. Modely soudcovský rad. Jurisprudence. 2010, č. 6, 6 s.

³³⁴ EVROPSKÁ E-JUSTICE. Systém soudní moci v členských státech – Nizozemsko[online], Evropská e-justice [cit.23.2.2012]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-nl-cs.do?member=1

³³⁵ tamtéž

funkcionářů, které postupuje ministři. Soudce je pak do funkce jmenován královnou.³³⁶

Ministr spravedlnosti, resp. jím jmenované vedení soudů disponuje disciplinární pravomocí nad soudci³³⁷ a možnostmi udílet pokyny soudcovskému i nesoudcovskému personálu, s výjimkou pokynů pro postup v konkrétní věci. Samotný ministr spravedlnosti je politicky odpovědný za řádné fungování soudního systému a zajišťuje v rámci státního rozpočtu, aby soudnictví obdrželo dostatečné finanční zdroje pro řádné vykonávání své činnosti.³³⁸

Nizozemský model správy soudnictví uplatňovaný od roku 2002 vede ke zvětšení nezávislosti soudů a soudců a jako takový je hodnocený kladně. Někteří zastánci samosprávy soudnictví v České republice se jím inspiroují a poukazují, že právě tento model by byl nejvhodnější pro české soudní prostředí. Správa soudnictví v Nizozemsku, kde se řízení uplatňuje primárně podle ekonomických kritérií, náleží k tzv. severním modelům správy soudnictví, a proto při charakteristice tohoto modelu stojí na prvním místě rozpočet pro každý soud, který si za něj sám také zodpovídá.³³⁹

3.2.2.5 Švédsko

Švédským orgánem samosprávy je Národní soudní správa (Domstolsverket). Národní soudní správu (dále jen rada) tvoří deset členů, kterým předsedá generální ředitel. Dalšími členy jsou zástupci soudců, parlamentu a dalších institucí, kteří jsou voleni vládou na čtyřleté funkční období.³⁴⁰

Pravomoc rady spočívá v oblasti rozpočtu, administrativní a výchovné činnosti a v jisté míře také v oblasti personální správy.³⁴¹ Faktický vliv však rada vykonává pouze v oblasti fiskální a výchovné, což je typické pro severní modely. Rada vytváří návrh rozpočtu, který předkládá vládě k projednání. Po schválení parlamentem finanční

³³⁶ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 20-23 s. [cit.23.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

³³⁷ V případě vážnějších prohrůšek je ke kárnému řízení příslušný Nejvyšší soud. Soudce Nejvyššího soudu jmenuje královna po vyjádření soudu a na návrh druhé komory parlamentu.

³³⁸ EVROPSKÁ SOUDNÍ SÍŤ PRO OBČANSKÉ A OBCHODNÍ VĚCI. *Organizace soudnictví – Nizozemsko*[online], Evropská komise [cit.23.2.2012]. http://ec.europa.eu/civiljustice/org_justice/org_justice_net_cs.htm

³³⁹ WÁGNEROVÁ, E. Modely soudcovský rad. *Jurisprudence*. 2010, č. 6, 6 s.

³⁴⁰ VYKLICKÝ, R., NEMETH, M. Soudcovské rady ve vybraných evropských státech. *Soudce*, 2006, 10, 15-18.

³⁴¹ Soudci jsou do funkce jmenování vládou, které své návrhy postupuje komise, jejímž členem je také ředitel rady. Vliv rady je tedy minimální, zvláště s ohledem na skutečnost, že návrhy komise jsou pro vládu nezávazné.

prostředky rada rozděluje mezi jednotlivé soudy. Specifikum švédského modelu tkví v tom, že jedna z hlavních náplní činnosti samosprávného orgánu spočívá ve vzdělávání soudců a ostatních zaměstnanců soudu. Zvyšování odborné stránky zajišťuje rada ve spolupráci s poradním výborem pro soudnictví³⁴², pomocí univerzit, přičemž se využívají i zahraniční školení.³⁴³

V ostatních činnostech je postavení rady značně omezené a to z toho důvodu, že jednotlivé soudy jsou v otázkách správy značně autonomní a rada jim má zajišťovat pouze obecnou podporu. Plenární zasedání všech soudců daného soudu, tzv. kolegium soudu každoročně volí své prezidium. Členem prezidia je i předseda soudu. Prezidium má na starosti každodenní správu soudu. Především provádí základní rozdělování finančních prostředků v rámci soudu, stanoví kritéria pro rozdělování práce a zpracovává výroční zprávu.³⁴⁴

Ani v oblasti disciplinárního řízení nemá rada žádné kompetence.³⁴⁵ Na chování soudců dohlíží kancléř justice a parlamentní ombudsman, kteří mohou vystupovat jako žalobci v kárném řízení před Národní radou pro disciplinární provinění, která je plně volena švédskou vládou.

Model správy soudnictví ve Švédsku je obecně považovaný za dobře fungující. Objevují se sice výhrady vůči netransparentnímu rozdělování rozpočtu, ale jinak švédský model patří k nejlépe hodnoceným modelům správy soudů v Evropě.³⁴⁶

3.2.2.6 Polsko

Nezávislost soudů a soudců v Polsku zajišťuje Zemská (Národní) rada soudnictví (Krajowa Rada Sadownictwa). Zemská rada soudnictví (dále jen rada) je ústavně zakotvena v čl. 186 polské ústavy.

Rada je složena z 25 členů, z nichž virilními členy jsou ministr spravedlnosti, který je zároveň členem prezidia rady, předseda Nejvyššího soudu a předseda

³⁴² Nezávislý výbor, který je složen pouze ze soudců a je poradním orgánem vlády.

³⁴³ VYKLIČKÝ, R., NEMETH, M. Soudcovské rady ve vybraných evropských státech. *Soudce*, 2006, 10, 15-18.

³⁴⁴ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 76-78 s. [cit.23.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

³⁴⁵ VYKLIČKÝ, R., NEMETH, M. Soudcovské rady ve vybraných evropských státech. *Soudce*, 2006, 10, 15-18.

³⁴⁶ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 76-78 s. [cit.23.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

Nejvyššího správního soudu. Dalšími členy je 15 soudců, dále 4 členové volení polským Sejmem a 2 členové volení Senátem a jedna osoba jmenovaná prezidentem. Funkční období rady je čtyřleté. Rada si ze svých řad vybírá svého předsedu a dva místopředsedy, kteří tvoří spolu s ministrem a dalšími dvěma členy jmenovanými prezidentem, prezidium rady.³⁴⁷

Rada se v Polsku podílí na jmenování soudců tím, že vyhodnocuje jejich odbornou připravenost a posléze činí návrhy na jmenování prezidentu republiky. Rada se také vyjadřuje k činnosti soudců samotných, jmenuje kárného žalobce, vyjadřuje se k návrhům zákonů týkajících se soudnictví a monitoruje též dodržování pravidel profesní etiky soudců³⁴⁸. Specifikem polského modelu je ústavně svěřená pravomoc rady obrátit se na ústavní soud ve věci souladu normativních právních aktů upravujících postavení soudů a soudců s ústavou.³⁴⁹

V oblasti rozpočtu má rada pouze konzultativní funkci. Vyjadřuje se k celkovému rozpočtu a jeho členění podle návrhu ministra spravedlnosti. Totéž oprávnění platí u soudních funkcionářů, kteří jsou jmenováni ministrem z řad soudců daného soudu po obdržení nezávazného stanoviska jeho pléna. Rada nedisponuje ani disciplinární pravomocí. Ta je svěřena kárným senátům při obecných soudech. Nakonec ani v oblasti vzdělávání soudců nemá rada žádnou působnost a výchovná činnost spadá také do kompetence ministerstva spravedlnosti.³⁵⁰

V polském modelu je rada spíše ústavním než exekutivním orgánem, i když sám ministr spravedlnosti je členem prezidia rady. Vzhledem k principu oddělení moci neexistuje formální podřízení soudcovské rady ministrovi spravedlnosti. Skutečnou účastí soudců na správě soudnictví jsou proto nezávislé, samosprávné prvky v rámci jednotlivých soudů, tzv. soudcovské rady. Tyto rady, které působí na soudech druhého a třetího stupně totiž spolurozhodují spolu s předsedy soudů. Ve skutečnosti je tedy Rada

³⁴⁷ Čl. 187 polské ústavy

³⁴⁸ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 44-47 s. [cit. 23.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

³⁴⁹ Čl. 186 polské ústavy

³⁵⁰ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 44-47 s. [cit. 23.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

jedním ze tří typů orgánů správy soudnictví a v praxi musí svojí působnost vymezovat vůči ministerstvu na straně jedné a soudcovským radám na straně druhé.³⁵¹

3.2.2.7 Slovinsko

Slovinská Soudní rada (sodni svet) je ústředním orgánem odpovědným za dohled nad soudcovským povoláním.³⁵² Slovinská Soudní rada (dále jen rada) přesto není orgánem soudcovské samosprávy, nýbrž státním orgánem, který byl vytvořen specificky jako poradní a kontrolní orgán v oblasti soudnictví. Ostatně podle rozhodnutí slovinského Ústavního soudu³⁵³ je: „*soudní rada státním orgánem sui generis, který nemůže být přiřazen ani k jednomu druhu státní moci (soudní, výkonné či zákonodárné) a nemůže tak ani reprezentovat moc soudní.*“³⁵⁴

Rada se skládá z jedenácti členů, jejichž funkční období je 5 let. Soudci ze svých řad volí šest členů, zatímco Národní shromáždění na návrh prezidenta volí z řad univerzitních profesorů, advokátů a ostatních právníků zbývajících pět členů.³⁵⁵

Slovinská soudní rada vykonává své pravomoci zejména tím, že navrhuje Národnímu shromáždění kandidáty do funkce soudce³⁵⁶ a rozhoduje o nevhodnosti takového kandidáta. Dále rada navrhuje předsedy soudů³⁵⁷, navrhuje Národnímu shromáždění odvolání z postu soudce³⁵⁸, navrhuje povýšení soudců a rozhoduje o otázkách neslučitelnosti veřejných funkcí s výkonem soudní funkce. Rada také poskytuje Národnímu shromáždění připomínky k zákonům dotýkající se postavení soudců a soudních zaměstnanců a v případě potřeby přijímá opatření v souvislosti s předpokládaným objemem práce soudců. V neposlední řadě rada posuzuje a rozhoduje o oprávněnosti stížnosti soudce, který se domnívá, že došlo k porušení jeho zákonných práv nebo nezávislosti, případně k narušení nezávislosti soudní moci. Rada též

³⁵¹ tamtéž

³⁵² EVROPSKÁ E-JUSTICE. *Systém soudní moci v členských státech – Slovinsko* [online], Evropská e-justice [cit.24.2.2012]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-si-cs.do?member=1

³⁵³ rozhodnutí slovinského Ústavního soudu (NO: U – 224/96 ze dne 22. května 1997)

³⁵⁴ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 51-57 s. [cit.23.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

³⁵⁵ Čl. 131 slovinské ústavy

³⁵⁶ Čl. 130 slovinské ústavy

³⁵⁷ Předsedové soudů (tj. soudů první instance a soudů odvolacích) jsou jmenováni ministrem spravedlnosti výběrem jednoho ze tří kandidátů na návrh Soudcovské rady. Funkční období předsedy soudu je šest let a může být jmenován opakovaně. Předsedu a místopředsedu Nejvyššího soudu Slovinské republiky jmenuje Národní shromáždění na návrh ministra spravedlnosti, který si vyžádá nezávazné stanovisko od rady.

³⁵⁸ Ministr spravedlnosti také odvolává předsedy soudů po předběžném vyjádření Soudcovské rady

monitoruje, vyhodnocuje a analyzuje efektivitu práce soudců a soudů a své závěry uvádí ve výročních zprávách.³⁵⁹ Snad jako doplňkovou kompetenci lze zmínit, že rada zajišťuje dvojjazyčný soudní proces v obvodech, kde žije italská a maďarská menšina.³⁶⁰

Rozpočet pro soudy připravuje ve Slovinsku exekutiva za asistence soudů. Předsedové krajských a odvolacích soudů se na přípravě rozpočtu podílí tím, že sestavují finanční plán na další fiskální rok, který skrze Nejvyšší soud postoupí vládě, která jej předkládá Národnímu shromáždění. Národní shromáždění však není tímto návrhem vázáno. Rada se k rozpočtu pouze vyjadřuje a soudnictví se tak na vlastním rozpočtu prakticky nepodílí. Též oblast vzdělávání soudců náleží moci výkonné, konkrétně Středisku pro vzdělávání v soudnictví, které spadá pod Ministerstvo spravedlnosti. Nakonec i žalobcem v kárném řízení proti soudci je Ministr spravedlnosti nebo předsedové soudů, přičemž řízení se koná před kárným soudem.³⁶¹

Ve Slovinsku se na vedení soudního systému podílejí Soudní rada, Ministerstvo spravedlnosti a předsedové soudů. Slovinský smíšený systém správy soudů, ve kterém se o pravomoci dělí politické a soudní orgány, je podle některých mínění³⁶² funkční a značně efektivní. Objevují se však i názory, které tvrdí,³⁶³ že soudy jsou při své správě (zejména personální otázky, rozpočtové záležitosti) příliš závislé na výkonné moci, a tím může být ohrožena soudcovská nezávislost. Kritizován je mnohdy také fakt, že si ministerstvo ponechává hlavní slovo v odvolávání předsedů soudů a nakonec lze konstatovat, že ani Slovinsko není ušetřeno politizací justice. Přes tyto zmíněné výtky lze však říci, že Slovinský model, který byl původně inspirován italskou soudní radou, ale na rozdíl od ní více pravomocí zůstalo ministerstvu a parlamentu, funguje relativně dobře a ve vztahu k ostatním politickým institucím a zástupcům soudců si udržuje legitimitu.³⁶⁴

359 EVROPSKÁ E-JUSTICE. *Systém soudní moci v členských státech – Slovinsko* [online], Evropská e-justice [cit.24.2.2012]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-si-cs.do?member=1

360 VYKLIČKÝ, R., NEMETH, M. Soudcovské rady ve vybraných evropských státech. *Soudce*, 2006, 10, 15-18.

361 NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 51-57 s. [cit.23.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

³⁶² Zprávy EU

363 např. EUMAP 2001 a zástupci Asociace soudců

³⁶⁴ tamtéž

3.2.2.8 Slovensko

Právní úprava správy soudnictví na Slovensku je zakotvena v Ústavě Slovenské republiky,³⁶⁵ v zákoně o soudech,³⁶⁶ v zákoně o soudcích a přisedících³⁶⁷ a nakonec také v zákoně o Soudní radě.^{368 369}

Ústava Slovenské republiky pojednává ve svém čl. 141a o Soudní radě (dále jen radě) Slovenské republiky, jakožto o vrcholném orgánu samosprávy soudnictví. Radu zavedl ústavní zákon č. 90/2001, kterým se mění a doplňuje ústava, a jenž navazuje na soudcovský kodex³⁷⁰ (zákon o soudcích a přisedících) přijatý v roce 2000. Ústavní zákon fakticky zajišťuje nezávislost moci soudní na ostatních mocích právě tím, že zavádí opravdového reprezentanta soudní moci ve státě.³⁷¹

Slovenskou reformou soudnictví byla zavedena dvojí správa soudnictví. Na jedné straně státní správu soudů vykonávají, podobně jako u nás, funkcionáři soudů a na centrální úrovni Ministerstvo spravedlnosti. Na druhé straně jejich samosprávu zajišťuje rada, ale i tzv. soudcovské rady působící na jednotlivých soudech.

Rada je tvořena 18 členy, z nichž 8 členů volí a odvolávají soudci z vlastních řad a dalších 9 členů jmenují a odvolávají Národní rada, prezident a vláda. Posledním a zároveň virilním členem, který je zároveň předsedou rady, je předseda Nejvyššího soudu. Funkční období rady je 5 let a členství v radě je pro tutéž osobu možné maximálně ve dvou po sobě jdoucích funkčních obdobích.³⁷²

Do působnosti slovenské rady patří zejména nominace soudců, kariérní postup soudců, přidělování a překládání soudců, návrhy na jmenování a odvolávání soudních funkcionářů Nejvyššího soudu, návrhy kandidátů na obsazení míst u mezinárodních soudů, kárná řízení a další kompetence stanovené zvláštními zákony.³⁷³

³⁶⁵ ústavní zákon č. 460/1992 Z. z.

³⁶⁶ Zákon č. 757/2004 Z.z., o soudech a o změně a doplnění některých zákonů

³⁶⁷ Zákon č. 385/2000 Z. z., o soudcích a přisedících a o změně a doplnění některých zákonů

³⁶⁸ Zákon č. 185/2002 Z. z., o Soudní radě

³⁶⁹ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 37-44 s. [cit. 23.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

³⁷⁰ Soudcovský kodex, přijatý podle rakouského vzoru, upravuje nově soudcovský status, který se značně liší od statusu zaměstnance a srovnatelně se starými demokratickými řeší otázku zajištění soudcovské nezávislosti i v souvislosti s hmotným a sociálním zabezpečením.

³⁷¹ CIBULKA, L. Súdna rada v ústavnom systéme slovenskej republiky. In: *Dělba soudní moci v České republice*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004. 194-202s. ISBN 80-210-3318-5

³⁷² Čl. 141a slovenské ústavy odst. 1 a 3

³⁷³ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 37-44 s. [cit. 23.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

Nominace soudců je pravomoc vycházející z ústavní dikce, která určuje, že soudci jsou jmenováni prezidentem SR na základě návrhu soudní rady na časově neomezené období. Stejně tak prezident SR odvolává soudce na návrh rady, je-li splněn jeden z taxativně stanovených důvodů.³⁷⁴ Funkcionáři Nejvyššího soudu jsou jmenováni prezidentem SR na základě návrhu rady, která je překládá na základě výsledku voleb, které se konají ve veřejném zasedání.³⁷⁵ Situace, že by prezident odmítl jmenovat kandidáta na předsedu či místopředsedu Nejvyššího soudu není zákonně upravena.³⁷⁶

V kárné oblasti rada volí a odvolává členy a předsedy disciplinárních senátů a sama může podat návrh na zahájení disciplinárního řízení,³⁷⁷ které se koná před Nejvyšším soudem. Disciplinární řízení proti předsedovi a místopředsedovi Nejvyššího soudu probíhá v první instanci rovnou před Ústavním soudem.³⁷⁸

Rada se dále vyjadřuje k návrhu rozpočtu soudů při jeho sestavování, rada také vyhotovuje stanoviska k návrhům zákonů týkající se organizace soudnictví, procesních předpisů a postavení soudců. Po dohodě s ministrem spravedlnosti schvaluje zásady výběrového řízení pro přijímání a kariérní postup soudců, schvaluje zásady soudcovské etiky a náplň vzdělávání soudců, jakož i zásady pro povolování jejich práce v domácím prostředí a rada spolupracuje při vypracování rozvrhu práce a hodnocení soudců.³⁷⁹

Na samosprávě soudů se kromě rady tedy podílí také soudcovské rady. Soudcovské rady působí na okresním,³⁸⁰ krajském, nejvyšším a také Speciálním a Vyším vojenském soudě. Počet členů rady se pohybuje v rozmezí 3 až 15 členů, které volí plénum daného soudu. Funkční období soudcovské rady je 5 let a členem soudcovské rady nesmí být předseda či místopředseda soudu. Soudcovská rada soudu se zejména vyjadřuje k návrhům rozpočtů soudů, konzultuje s předsedou soudu použití rozpočtových prostředků, participuje se na výběru předsedy soudu, tím že volí a

³⁷⁴ Návrh na odvolání předkládá Soudní rada (do 15 dnů od zjištění důvodů) prezidentovi SR z důvodů v čl. 147 Ústavy. Důvody odvolání se dělí do dvou skupin: v prvním případě prezident předsedu „odvolá“, a to za úmyslný TČ (pokud byl odsouzen a výkon trestu nebyl podmíněčně odložen); po rozhodnutí disciplinárního senátu (za čin neslučitelný s výkonem funkce soudu) a pokud zanikla jeho volitelnost do NRSR. V druhém případě prezident „může odvolat“, pokud dosáhl věk 65 let anebo pokud mu zdravotní stav neumožňuje vykonávat funkci déle než rok.

³⁷⁵ Kandidáty na volbu může navrhnout člen soudní rady, soudcovské rady, stavovské organizace soudců, shromáždění soudců Nejvyššího soudu SR a soudce téhož soudu a nakonec také ministr spravedlnosti

³⁷⁶ tamtéž

³⁷⁷ Čl. 141a slovenské ústavy odst. 4

³⁷⁸ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 37-44 s. [cit.23.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

³⁷⁹ CIBULKA, L. Súdna rada v ústavnom systéme slovenskej republiky. In: *Dělba soudní moci v České republice*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004.194-202s. ISBN 80-210-3318-5

³⁸⁰ Je-li k soudu přiřazeno méně jak 15 soudců, vykonává její působnost soudcovské rady plénum soudu.

jmenuje některé členy výběrové komise, která provádí výběr předsedy soudu. Soudcovská rada má také právo v určitých případech iniciovat zahájení disciplinárního řízení, projednává návrh rozvrhu práce soudu a zaujímá k němu stanovisko a má též právo spolurozhodovat o některých platových věcech soudců.³⁸¹

Orgánům státní správy, resp. Ministerstvu spravedlnosti zůstává fiskální pravomoc, a sdílená vzdělávací pravomoc. Pod ministerstvo spadá totiž Justiční akademie, která je vzdělávací institucí nejen pro soudce, nýbrž i pro soudní úředníky, soudní čekatele a prokurátory. Ministr také odvolává předsedy a místopředsedy soudů, zatímco předsedu a podpředsedu NS může odvolat jen prezident.³⁸²

Správa soudů na Slovensku byla po roce 2000 významně reformována, zavedena byla tzv. soudní samospráva v čele se soudní radou, na kterou byla přenesena řada kompetencí do té doby náležící Ministerstvu spravedlnosti. Model, který byl na Slovensku vytvořen, měl být mj. reakcí na četnou zahraniční kritiku. Ve skutečnosti byla sama reforma poznamenána nedostatečným poznáním o činnosti soudních rad v jiných státech a úsilím o její co nejrychlejší zavedení. Samotný ústavní text nedává jasnou a zřetelnou charakteristiku soudní rady. Také z oblasti úpravy členů rady a jejich volby vyplývá možnost extrémního složení rady, tedy že všichni členové budou soudci. Tímto stavem se pak ztrácí jeden z cílů, který ústavodárce sledoval založením rady.³⁸³

I ministr spravedlnosti ČR J. Pospíšil dříve vyjádřil negativní názor na podobu slovenské justiční samosprávy a označil ji za ne zcela nejšťastnější. Mínil, že soudní rada SR měla vést k větší nezávislosti a efektivnosti slovenské justice. V praxi se však ukazuje, že takovýto kolektivní orgán, ve kterém je z 18 jeho členů více než polovina soudců, k vyšší efektivitě nepřispívá. V určitých oblastech je totiž při svém rozhodování příliš těžkopádný a obtížně se v něm nachází potřebná většina. Příkladem může být volba kárných senátů, které mají rozhodovat o kárné odpovědnosti soudců. Soudcovská rada nebyla dlouho schopna shodnout se na jejich personálním obsazení. Samosprávný kolektivní orgán, ve kterém jsou zastoupeni soudci, tudíž není samospasitelným lékem

³⁸¹ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 37-44 s. [cit. 23.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

³⁸² tamtéž

³⁸³ CIBULKA, L. Súdna rada v ústavnom systéme slovenskej republiky. In: *Dělba soudní moci v České republice*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004. 194-202s. ISBN 80-210-3318-5

na problémy justice, ale naopak za určitých okolností může vést ke komplikacím a jejímu ochromení.³⁸⁴

Ani E. Wagnerová ve svém hodnocení nešetří kritikou a upozorňuje, že ač na Slovensku byla zešíroka zavedena samospráva soudnictví, jsou poměry v justici neuspokojivé, ba krizové. Kupříkladu více než 100 soudců v roce 2009 podepsalo výzvu Pět vět, ve které ostře kritizují celkový stav justice a obrací se na ministryni spravedlnosti s žádostí, aby napravila neústavní a nezákonný stav, v němž byl některým soudcům pozastaven výkon funkce soudce. Slovenští zákonodárci³⁸⁵ dokonce tvrdí: „že v justici vládne atmosféra strachu a nesvobody.“ Naději na zlepšení bohužel nepřinesly ani další volby do rady, které se vyznačovaly značnou politizací při výběru kandidátů.³⁸⁶ Kritiku nakonec přidává také G.Woratsch³⁸⁷, který poukazuje na slovenskou Soudní radu, jako na příklad toho, jak lze soudní radu ovládnout a dlouhodobě zneužívat.³⁸⁸

3.3 Shrnutí správy soudnictví ve státech EU

„Žádný model správy soudnictví nemůže fungovat řádně, není-li doprovázen po dlouhá léta pěstovanou a z generace na generaci předávanou právní a politickou kulturou.“³⁸⁹ Modely správy soudů ve výše zmíněných státech proto vycházejí z ústavních tradic a nakonec také z historie těchto zemí, a i z toho důvodu se jednotlivé modely liší.

Základní diferenciaci soudcovských rad jsem nastínil výše.³⁹⁰ U soudcovských

³⁸⁴ POSPÍŠIL, J. *Slovenská justiční reforma* [online]. CEVRO,2005 [cit.25.2.2012]. Dostupné z: <http://www.cevro.cz/cs/cevrorevue/aktualni-cislo-on-line/2005/2/42284-slovenska-justicni-reforma.html>

³⁸⁵ poslankyně Žitňanská v tisku prohlásila (dle TASR 1. 10. 2009)

³⁸⁶ WÁGNEROVÁ, E. Modely soudcovský rad. *Jurisprudence*. 2010, č. 6 s 7.

³⁸⁷ Rakouský soudce a čestný předseda Mezinárodní asociace soudců (IAJ)

³⁸⁸ G. Woratsch tím naráží p. Harabina, který odvolal sedm předsedů soudů kvůli jejich nesouhlasu s jeho záměry a dosadil na jejich místa lidi jemu blízkých. Harabin uspěl v ovlivňování voleb do Soudní rady velmi výrazným způsobem, také rozesláním seznamů s jeho kandidáty a vytvářením tlaku na předsedy soudů. Tímto způsobem se někteří “jeho“ předsedové soudů stali členy Soudní rady. Po dosažení většiny v Soudní radě byl pan Harabin - jako úřadující ministr spravedlnosti - zvolen tímto orgánem předsedou Nejvyššího soudu SR a tím se rovněž stal předsedou soudní rady. Tento stav má za následek, že Harabin podněcuje disciplinární stíhání proti soudcům - mezi nimiž jsou často ti, kteří nesouhlasí s jeho záměry - a také ovlivňuje složení disciplinárních senátů. Mnoho soudců vystoupilo ze Sdružení soudců Slovenska kvůli nespokojenosti se vztahy jeho představitelů s panem Harabinem. Mezi nimi jsou nedávní funkcionáři ZSS. Momentálně pouze 350 z celkových 1400 soudců jsou členy ZSS. WORATSCH, G. *Zpráva o stavu slovenské justice - fenomén Štefan Harabin* [online]. Ejustice. [cit.25.2.2012]. Dostupné z: <http://www.ejustice.cz/gunter-woratsch-zprava-o-stavu-slovenske-justice-fenomen-stefan-harabin>

³⁸⁹ WÁGNEROVÁ, E. Modely soudcovský rad. *Jurisprudence*. 2010, č. 6, 7. s

³⁹⁰ Kap. 4.1

rad s celostátní působností lze ale hledat další rozdíly, a to zejména ve způsobu legislativní úpravy. Zde přitom platí, že čím větší pravomoci rada má, tím spíše bude zakotvena v normě ústavní síly (např. Francie, Itálie, Slovensko aj.), dále ve způsobu ustavení, složení a obměny rady,³⁹¹ v množství pravomocí, které jsou radě svěřeny³⁹² a také jakým způsobem orgány samosprávy soudnictví spolupracují s orgány státní správy.³⁹³

Na začátku srovnání správy soudnictví ve státech EU jsou zmíněny germánské státy, u kterých chybí na celostátní úrovni samosprávný orgán a správu soudů tudíž vykonává exekutiva, skrze Ministerstvo spravedlnosti. Ve všech těchto zemích (Německo a Rakousko) však probíhá intenzivní diskuse o vytvoření soudcovské samosprávy a dá se předpokládat, že ve střednědobé perspektivě dojde k modifikaci těchto systémů. Očekává se však, že emancipace nově vytvořených orgánů soudcovské samosprávy bude v těchto zemích pozvolná. Soudcovské rady by tak fungovaly nejprve pod ministerstvem spravedlnosti, popř. by měly zpočátku pouze konzultativní funkci, a postupně by se transformovaly v nezávislý orgán, resp. by nabyly na významu svěřením některých pravomocí.³⁹⁴

Naproti tomu ve všech dále zmiňovaných zemích je na celostátní úrovni zaveden samosprávný orgán, jehož postavení se v každém státě značně liší. Obecně lze shrnout, že nejsilnější soudcovské rady (např. italská rada), ve kterých soudci tvoří výraznou většinu všech členů, a které disponují maximální nezávislost, se neosvědčily. Mezi významné nedostatky tohoto modelu patří například vyšší míra politizace, mnohdy neúměrný vliv soudcovských odborových organizací, dochází také k zapouzdření justice, narušena je také dělba moci, v níž je systém brzd a protivah vyřazen a nakonec se tento model vyznačuje nedostatkem transparentnosti. Také severské modely (např.

³⁹¹ Rozdíly lze nacházet v počtu členů rad (např. Itálie má 33 členů, zatímco Nizozemí 5), ve složení rad samotných (např. v Itálii je převaha soudců k ostatním členům 22:11, naproti tomu ve Švédsku je převaha ostatních členů k soudcům 7:2 a paritní složení rady 9:9 má kupř. Slovensko)

³⁹² Zde diferencujeme rady, které vykonávají správu soudů v užším smyslu (např. Itálie, Francie, Slovensko, aj.) tj. jmenování soudců, soudních funkcionářů, disciplinární řízení a často také vzdělávání soudců. Správou soudů v širším slova smyslu např. (Švédsko) rozumíme administrativní, materiální a personální zabezpečení soudů a někdy i vzdělávání soudců

³⁹³ Např. v Itálii exekutiva nemá vůči samosprávným orgánům žádné pravomoci. Jiná situace panuje ve Španělsku a Nizozemí, kde se exekutiva (Ministerstvo spravedlnosti) stará primárně o materiální a personální stránku a soudy fungují jako prostředník mezi soudní mocí a exekutivou. NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 97-108 s. [cit.23.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

³⁹⁴ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 97-108 s. [cit.23.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

Švédsko) nejsou zcela bezchybné a samy o sobě se jeví pouze jako částečné řešení. O pozitivním vlivu samosprávných orgánů v oblasti zefektivnění soudnictví nemůže být pochyb, na druhou stranu však tyto orgány nezohlednily otázky jmenování soudců a jejich kariérního postupu nebo kupříkladu otázky disciplinárního řízení.³⁹⁵ Jako negativa lze proto zmínit mnohdy nedostatečnou politickou váhu těchto orgánů, výkon pravomocí v oblastech, v nichž jsou soudci nepřilíš znalí (finanční otázky, management atd.) a nakonec subjektivní přesvědčení samotných soudců, že rady soudnictví nejsou jejich reprezentativními orgány, což se ukazuje jako jistá brzda v efektivní komunikaci mezi exekutivou a soudní mocí. Dodát bychom mohli ještě fakt, že orgány soudní samosprávy nenesou za svá rozhodnutí odpovědnost, což například u fiskální pravomoci představuje velký problém. Poslední systém, tedy tzv. kombinované (někdy též smíšené) systémy, kde se soudcovská rada nachází někde na půli cesty mezi ministerským a samosprávným modelem (např. Polsko), popř. je orgánem sui generis a tedy představitelem soudní moci (Slovinsko), lze pro svoji rozmanitost a doposud nedlouhou funkčnost hodnotit jen s obtížemi.³⁹⁶ Přesto lze říci, že až na výjimky (např. Slovensko) se tzv. nové demokracie do jisté míry poučily z chyb a nedostatků, kterými trpí modely u tzv. starších demokracií a jejich úpravy správ soudnictví, včetně postavení soudcovských rad, se prozatím ukazují jako relativně dobře pracující.

³⁹⁵ Je ale nutné dodat, že všechny severské země mají rovněž samostatné komise pro jmenování soudců, které v kombinaci s nezávislými správami soudů vytvářejí prostředí, které je velmi blízké plnokrevným radám soudnictví. Otázkou zůstává, jestli není lepší komisi pro jmenování soudců vytvořit přímo v rámci rady soudnictví; příliš mnoho orgánů vede k roztříštěnosti, jež má zpětně vliv na efektivitu výkonu justice (a navíc jde o dražší a personálně náročnější řešení).

³⁹⁶ tamtéž

4. ZHODNOCENÍ STAVU SPRÁVY SOUDNICTVÍ V ČR A DE LEGE FERENDA

4.1 Zhodnocení stavu správy justice v ČR

Nynější model správy soudnictví v České republice skoro bez rozdílu kopíruje historickou rakouskou úpravu, která byla přijata zákonem č. 217/1896 (zákon o soudní organizaci). Tato více než sto let stará úprava se od dnešní úpravy liší skutečně jen archaismy tehdejšího jazyka. Tento model, ve kterém výkonná moc v rámci správy soudnictví historicky měla a i nadále má skutečně silné postavení, vychází z myšlenky Johna Locka, který zastával názor, že soudnictví je své podstatě součástí moci výkonné. Tato teze byla posléze převzata i klasickou prvorepublikovou naukou F. Weyra, který v roce 1937 ještě tvrdil, že: „*moc soudcovská jest v podstatě své částí moci výkonné.*“³⁹⁷ Na druhou stranu nelze opomenout, že již právě za první republiky byl tento model správy justice častým terčem kritiky jak ze strany samotných pracovníků justice, tak i ze strany akademiků.³⁹⁸

Již v druhé polovině 20. století a nyní na počátku 21. století se však v Evropě objevuje trend, který s sebou nese nový model správy soudů. Ten vede k vytváření orgánů reprezentující a spravující soudní moc. Jak však z doposud napsaného vyplývá, tento trend se České republice prozatím vyhýbá. Znamená to, že Česká republika zůstává jedním z posledních ostrovů tradiční správy justice, která je vykonávána skrze výkonnou moc, resp. Ministerstvo spravedlnosti.

4.1.1 Exkurs - je moc soudní nezávislá?

Dělba moci, tedy rozdělení státní moci na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní je základním atributem právního státu. Čl. 93 Ústavy České republiky praví, že ve státě je zdrojem veškeré státní moci lid, vykonávající ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní. S dělbou moci je neoddělitelně spojený systém

³⁹⁷ KOPA, M. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011.19(1), s. 40 – 48. ISSN 1210 - 9126

³⁹⁸ Kritizovalo se otevřené politické ovlivňování soudců spojené s pokusy o odvolávání předsedů soudů, stejně jako neutěšené finanční a materiální podmínky a ustavičné zasahování parlamentu a exekutivy do odměňování soudců. S tím, jak byla justice oslabována zásahy státu, vznikala inklinace ke korupci, kterou soudci za Rakouska podle svých vlastních slov vůbec nepoznali. KÜHN, Z. Historický a komparativní kontext domácí diskuse o postavení soudní moci. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 46 – 53 s.

vzájemných brzd a vyvážení, který zabraňuje, aby se jedna moc vychýlila a stala se dominantní nad ostatními. Česká ústava tento princip přímo neobsahuje, lze jej však dovodit z preambule, kde se Česká republika hlásí k osvědčeným principům demokratického právního státu, jakož i z uspořádání jednotlivých státních mocí a analýzy jejich vztahů. Stojí za připomínku, že ústava jasně stanovuje pravidla, která udržují moc zákonodárnou a výkonnou ve vzájemné vyváženosti.³⁹⁹ Naproti tomu problémem české ústavy je fakt, že na ústavní úrovni nejsou nijak zakotvena pravidla, jež by obsahovala takové mechanismy, které by byly s to účinně vyvažovat či kontrolovat dvě moci zbývající. Právě totiž zákonodárná moc definuje počty, druhy, rozmístění soudů, stanovuje pravidla pro jejich činnost a fungování. A je to moc výkonná, která rozhoduje o personálních otázkách, dotváří na podzákonné úrovni pravidla a přímo ovlivňuje regulací peněžních toků faktický výkon spravedlnosti. V ústavě tedy absentují nástroje, které by umožnily při zajišťování pro výkon spravedlnosti fundamentálních podmínek participaci moci soudní. V kontrastu s tím však sama ústava, stejně tak i listina⁴⁰⁰, výslovně zaručuje nezávislost moci soudní.⁴⁰¹ Význam nezávislého soudnictví podtrhuje zařazení moci soudní v samostatné hlavě IV. Ústavy, což dokládá, že se jedná o plnohodnotnou třetí moc.⁴⁰²

Zásadní problém však spočívá v explicitním odklonu zákonné úpravy obsažené v zákoně o soudech a soudcích od ústavních pravidel nezávislosti soudnictví. Dle prof. Klímy totiž tento zákon justici organizuje podle klasických pravidel byrokratického aparátu, který je pokračováním metodiky řízení aparátu Ministerstva spravedlnosti. Toto tvrzení autor dokládá tím, že přes proklamaci nezávislosti justice, jí spravuje ministr spravedlnosti, který jmenuje předsedy a místopředsedy soudů, jejichž prostřednictvím může citelně zasahovat do chodu soudnictví. Předseda a místopředseda krajského soudu nevykonává pouze státní správu krajských, ale též okresních soudů, čímž dochází k popření ústavou zaručené nezávislosti všech soudů, která se tak okresních soudů nedotýká. To je jistý rozpor normy nižší právní síly s normou vyšší právní síly. Autor uvádí jako další příklad rozvrh práce soudu, o kterém již bylo také pojednáno. Rozvrh práce stanovuje předseda soudu po projednání se soudcovskou radou, přičemž rozvrhem

³⁹⁹ (např. vyjádření důvěry vládě, možnost změny návrhů zákonů předkládaných vládou, možnost přehlasovat veto prezidenta atd.)

⁴⁰⁰ čl. 36 odst. 1 Listiny, který stanovuje právo na nezávislou soudní ochranu poskytovanou Ústavním soudem.

⁴⁰¹ Čl. 4,81 a 82 Ústavy

⁴⁰² KLÍMA, K. Ústavní otázka „emancipace soudní moci“ a řízení soudů (obecných) ministerstvem. *Soudce*. 2006. č. 1 s. 11 – 13.

může předseda soudu podle svého uvážení soudce přiřazovat k určitému typu agendy. Tímto je popřena zásada zákonného soudce. Soudci se na rozvrhu práce podílí pouze nezávazným poradním hlasem a jeho schválení je tedy v rukách osoby podřízené výkonné moci. Zákon také nepamatuje na reprezentaci soudců. Prof. Klíma zakončuje tvrzením: „jsou-li soudci odpovědni za výkon justice, pak musí z hlediska zásady nezávislosti mít i příslušná práva, tj. práva na spoluřízení justice.“⁴⁰³

4.1.2 Exkurs – rozhodnutí Ústavního soudu

Samotný strážce ústavnosti, Ústavní soud, jež je kritikem současné úpravy správy justice, se několikrát k tomuto problému vyjádřil. Ve svých nálezech⁴⁰⁴ Ústavní soud míní, že z „*Ústavy vyplývá nutnost autonomního postavení soudní moci. Tento Ústavou předpokládaný a „ideální“ stav však v podmínkách České republiky neexistuje, neboť soudní moc zde nepředstavuje svébytnou a samostatnou reprezentaci, nemůže se projevovat navenek jako jedna z nezávislých mocí, ale je fakticky reprezentována Ministerstvem spravedlnosti, což se zobrazuje i v celé úpravě modelu správy soudů de lege lata.*“ A následně dodává „*že současný stav, kdy ústředním orgánem státní správy soudů je Ministerstvo spravedlnosti a soudní moc sama nemá vlastní reprezentativní orgán odpovídající svým postavením úrovni Ministerstva spravedlnosti (kterýžto orgán by mohl být orgánem povoláním převzít kvalitativně úlohu ministerstva ve věcech personálních včetně dohledu nad odbornou úrovní soudcovského sboru, případně i v dalších oblastech řízení a výkonu správy soudnictví), podle názoru Ústavního soudu dostatečně nevylučuje případné možnosti nepřímého ovlivňování soudní moci mocí výkonnou (např. prostřednictvím přidělování rozpočtových prostředků a kontrolou jejich využívání).*“

4.1.3 Exkurs - jiný náhled na nezávislost soudnictví a dělbu moci

Pro přesnost je nezbytné zmínit skutečnost, že s výše, jakož i níže uvedenými názory někteří autoři nesouhlasí. To znamená, že dělbu moci interpretují tak, že nespátřují moc soudní závislou na moci výkonné, nýbrž jako relativně svébytnou moc. Do jisté míry proto, že se soudní moc diferencuje na jurisdikční (rozhodovací) složku a správní (organizační) složku, přičemž nezávislostí soudů ve smyslu čl. 81 Ústavy se

⁴⁰³ tamtéž

⁴⁰⁴ Nález pléna ÚS 7/02 a 18/06

rozumí nezávislost složky jurisdikční.⁴⁰⁵ V případě správní složky⁴⁰⁶ je míra její nezávislosti podstatně menší a to zejména s ohledem na dodržení kontrolních vazeb – tzv. principu brzd a vyvážení (protivah) - v rámci systému dělby moci vůči soudní moci. V takové interpretaci principu dělby moci systém brzd a vyvážení zabraňuje vychýlení moci soudní vůči ostatním mocem, přičemž soudcovská samospráva nemůže mít takovou povahu, jež by princip dělby moci vylučovala.⁴⁰⁷

Dělbu moci tudíž nesmíme pojímat jako absolutní separování mocí, ale jako systém mocí, které střeží a vyvažuje systém brzd a protivah. Protiváhou a brzdou, která vyvažuje soudní moc je právě, za předpokladu, že nezasahuje do vlastní rozhodovací činnosti soudů, státní správa soudů.⁴⁰⁸

Smysl moci soudní tkví v rozhodování sporů, a je-li v tomhle ohledu soudní moc nerušena, tedy není-li do jejího rozhodování sporů nikterak zasahováno, lze konstatovat, že dělba moci je uskutečňována. Stručně řečeno to znamená, že soudce má soudit, nikoliv spravovat. Pokud je však spravujícím soudním funkcionářem, není pak v této činnosti nezávislým soudcem.⁴⁰⁹ Zavedení soudcovské samosprávy se z tohoto pohledu jeví jako poněkud problematické, protože by ve svém důsledku mohlo znamenat narušení principu brzd a vyvážení v rámci dělby moci.

S touto interpretací lze sice souhlasit i nesouhlasit, přesto se stává spíše ojedinělou, a tudíž z ní nadále vycházet nebudu.

4.2 Je tento stav udržitelný i do budoucna a přispívá vůbec k efektivnější justici?

Hodnocení platné právní úpravy správy justice, kterou jsem zmínil již na začátku této kapitoly a pokračoval v ní následujícími exkursy, završím názory významných autorit. Jde však většinou o kritické připomínky. Činím tak zejména proto, abych tím doložil, že nesouhlas se současným stavem není výsadou pouze několika právníků, nýbrž i řady významných teoretiků.

⁴⁰⁵ Jurisdikční složkou se rozumí vlastní rozhodovací činnost soudu.

⁴⁰⁶ Správní složka má spíše obslužnou a zabezpečující funkci

⁴⁰⁷ SLÁDEČEK, V. K takzvané samosprávě soudnictví. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 97 – 103 s.

⁴⁰⁸ WINTEROVÁ, A. Nezávislost soudní moci a správa soudnictví. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 91– 96 s.

⁴⁰⁹ tamtéž

Tvrzení doc. Kühna koresponduje s doposud uvedeným. Autor dokonce považuje Českou republiku za extrém, ve kterém přetrvává již více jak sto let silně kritizovaný model státní správy justice, který není dlouhodobě udržitelný. Co lze tedy podle jeho názoru vytknout českému modelu státní správy justice? Doc. Kühn konstatuje: *„že proces, ke kterému dochází v jednotlivých evropských zemích, skutečně souvisí s úvahou, kterou pronesl prezident USA a později soudce Taft, podle něhož není normální, pokud je exekutiva procesní stranou, a současně „spravuje“ justici, čímž má možnost justici přímo či nepřímo kontrolovat a ovlivňovat. Navíc je i s ohledem na jakoukoliv variantu racionálního výkladu principu dělby moci zcela neudržitelné, aby jedna moc takto zásadním způsobem kontrolovala moc druhou. To je základní problém, který musí zcela jistě vést k emancipaci justice ve vztahu k exekutivě.“*⁴¹⁰

Tento kritizovaný de lege lata stav správy justice tudíž vykazuje zásadní nedostatek, který v důsledku narušuje nezávislost soudní moci v České republice. O rozsáhlých pravomocích orgánů státní správy justice bylo již pojednáno, o nezávislosti soudní moci též, přesto lze ještě jednou zmínit některé zásadní kompetence orgánů moci výkonné vůči moci soudní, které demonstrují mnohdy nepatřičné ingerence exekutivy do moci soudní, čímž narušují její nezávislost. Zejména jsou jimi kompetence v oblasti personální, kdy výkonná moc rozhoduje o tom, kdo se stane soudcem, kdo bude jmenován předsedou, popř. místopředsedou soudu. Exekutiva stanovuje také počty soudců a vytváří rozpočet pro soudy, na něž soudy nemají žádný vliv. Je tedy evidentní, že soudní moc v oblasti správy soudů nemá takřka žádné pravomoci.

Také prof. Příbáň tvrdí, že český ústavní systém potřebuje nezávislost moci soudní posílit, a to především prostřednictvím soudcovské samosprávy. Nejenom srovnávací studie zemí EU, ale i letmý pohled na postavení soudnictví v jiných střeoevropských zemích s velmi podobnou právní kulturou ukazuje, že česká justice postrádá rozpočtovou autonomii i samosprávu.⁴¹¹

Asi nejdéle bojuje za soudcovskou samosprávu J. Sváček, předseda městského soudu v Praze, jehož tvrzení a dlouhodobé názory lze v kontextu výše položené otázky interpretovat tak, že český systém řízení je překonán a není možné s ním počítat do budoucna. Jako problém uvádí, že soudnictví je kritizováno za pomalost,

⁴¹⁰ KÜHN, Z. Historický a komparativní kontext domácí diskuse o postavení soudní moci. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 46 – 53 s.

⁴¹¹ PŘIBÁŇ, J. Moc soudní je „nejméně nebezpečná“: několik poznámek k deficitu soudcovské samosprávy a nezávislosti české justice. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 38 – 45 s.

předvídatelnost, vymahatelnost a špatnou kvalitu. Na druhou stranu uvádí, že ve většině případů jsou největšími kritiky ti, kdo justici sami řídili, tedy členové vlády. Poukazuje přitom na fakt, že se od roku 1989 v České republice vystřídal 14 ministrů spravedlnosti, přičemž každý po vstupu na úřad zneagoval koncepci svého předchůdce, aby posléze začal s koncepcí vlastní, kterou již ale nestihl realizovat. J. Sváček proto soudí, že: „*soudnictví potřebuje dlouhodobou koncepci a instituci, která nebude závislá na výměně ministrů, na pádu vlády a do jisté míry ani na výsledcích voleb. Taková instituce v České republice chybí a to na rozdíl od drtivé většiny zemí EU.*“⁴¹²

Kritický pohled na správu justice si nakonec Česká republika vysloužila již v rámci předvstupního monitorovacího programu (EUMAP)⁴¹³, přičemž hodnotící zprávy⁴¹⁴ zdůrazňovaly nezdravě silné postavení ministerstva spravedlnosti, finanční i kariérní závislost soudů a jednotlivých soudců na ministerstvu a konečně také absenci jakékoliv soudcovské samosprávy na celostátní úrovni.⁴¹⁵

4.2.1 Exkurs – disentující náhled na udržitelnost stávajícího systému

Na rozdíl od výše uvedených názorů považují někteří autoři stávající úpravu vztahu moci soudní a výkonné v oblasti správy soudnictví za funkční a v zásadě vyhovující, a není proto důvod tento systém výraznějším způsobem měnit.⁴¹⁶

Argumenty pro zachování stávajícího modelu správy justice jsou spatřovány v tom, že ministerstvo spravedlnosti především slouží justici a to tím, že jí vytváří takové podmínky, aby mohla řádně fungovat. Současně však vykonává také služební dohled, nikoliv nad samotnou rozhodovací praxí, nýbrž nad tím „*zdali práce se řádně konají a pro přidržívání soudů a státních zastupitelství k tomu, aby své povinnosti plnily.*“⁴¹⁷

⁴¹² SVÁČEK, J. Tuzemské reflexe zahraničních zkušeností s modely správy soudnictví s podílem soudců In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 63 – 69 s.

⁴¹³ EUMAP - nevládní organizace financovaná Open Society Found a Evropskou komisí

⁴¹⁴ „*Judicial Independence*“ (2001) a „*Judicial Capacity*“ (2002)

⁴¹⁵ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 91-96 s. [cit.29.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

⁴¹⁶ SLÁDEČEK, V. K takzvané samosprávě soudnictví. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 97 – 103 s.

⁴¹⁷ Slovník veřejného práva. Citováno z: WINTEROVÁ, A. Nezávislost soudní moci a správa soudnictví. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 91– 96 s.

Bývalá ministryně spravedlnosti V. Parkanová dodává, že soudnictví slouží celé veřejnosti, nikoliv soudcům a proto je nezbytné, aby si občané prostřednictvím volených zástupců soudy ustavili, zorganizovali a nakonec také kontrolovali jejich správu. Toto břemeno žádný samosprávný soudní orgán nést nemůže. Nesmíme totiž zapomínat na fakt, že justici hrozí dvě velká rizika, totiž politizace soudnictví na jedné straně a elitářství či korporativismus na straně druhé. Výše zmiňovaný rozpor mezi státní správou soudnictví a nezávislosti soudnictví jsou pouze hypotetickým konstruktem, jenž opodstatnění v odborné teorii nebo reálné praxi prostě nemá.⁴¹⁸

4.3 Návrh reformy O. Motejla a nynější návrh reformy správy soudnictví a směr správy justice de lege ferenda

Dosavadní model správy soudnictví, který byl v posledních letech podroben silné kritice, kterou jsem se pokusil v předchozích kapitolách nastínit, je podle mého názoru do budoucna jen stěží udržitelný. Domnívám se, že je třeba úpravu správy soudnictví v České republice významně reformovat a to tím, aby byl posílen tzv. samosprávný charakter soudnictví, resp. podstatně zvýšena účast soudců na správě soudnictví.

V poslední části své práce zmíním dosavadní návrhy na změnu právní úpravy správy soudnictví, abych se poté pokusil navrhnout přijatelný model pro české soudnictví.

4.3.1 Reforma prosazovaná O. Motejlem a návrh prosazovaný soudcovskou unií.

První a doposud vlastně poslední pokus o reformu správy soudnictví byl předložen v roce 2000 tehdejším ministrem O. Motejlem. Reforma spočívala v novelizovaném znění Ústavy České republiky a zákona o soudech a soudcích, které měli oddělit správu soudnictví reprezentovanou samosprávným orgánem od státní správy soudů, jež by zajišťovala materiální aspekt správy soudů a kterou by vykonávaly správní orgány podřízené Ministerstvu spravedlnosti.⁴¹⁹

⁴¹⁸ PARKANOVÁ, V. Pohled ministrů spravedlnosti. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 9 – 12 s.

⁴¹⁹ KORBEL, F. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 22 až 26 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

Ústava České republiky nově zřizovala ústřední samosprávný orgán správy justice, tzv. Nejvyšší radu soudnictví⁴²⁰, která měla zajišťovat nezávislost soudců a podílet se na správě justice v personální oblasti. Nejvyšší radu soudnictví (dále jen rada) mělo tvořit šestnáct členů, kterým by předsedal předseda Nejvyššího soudu. Radu mělo dále tvořit osm soudců⁴²¹ a osm nesoudců, přičemž soudcovskou část měli ze svých řad volit sami soudci, a zbývající členy, kterými měli být významné osobnosti práva, by volila Poslanecká sněmovna a Senát. Funkční období rady mělo být pětileté a členství v radě bylo neslučitelné s funkcí poslance, senátora, člena vlády a soudce.⁴²² Zákon o soudech obsahoval nově úpravu třístupňové soudní soustavy bez vrchních soudů, dále vymezoval soudní obvody, sídla a organizaci. Stanovoval také hlavní zásady činnosti soudů, upravoval jejich správu a instituce vykonávající správu soudnictví a další.⁴²³

Zákon rozlišoval správu soudnictví a státní správu soudů. Správa soudnictví vykonávala kompetence v personální oblasti, a to samosprávnými orgány justice. Těmito orgány měly být nejvyšší rada soudnictví, která měla v návrhu zákona tyto úkoly: provádět výběr justičních čekatelů, stanovovat obsahový a věcný plán jejich přípravné služby, organizovat, metodicky řídit a kontrolovat její průběh, dohlížet na výchovně vzdělávací akce organizované odvolacími soudy a ověřovat výsledky odborné přípravy odbornou justiční zkouškou, rozhodovat o započtení jiné právní praxe a o uznání jiné odborné zkoušky, navrhnout prezidentu republiky kandidáty na jmenování do funkce soudce, rozhodovat o přidělení soudce k výkonu funkce k určitému soudu, o přeložení soudce a o dočasném přidělení soudce k jinému soudu, navrhnout prezidentu republiky kandidáty z řad soudců na jmenování do funkce předsedy a místopředsedů Nejvyššího soudu a podávat návrhy na odvolání z těchto funkcí, jmenovat a odvolávat předsedy a místopředsedy odvolacích a okresních soudů, podávat návrhy na zahájení kárného řízení ve věcech soudců a další.⁴²⁴

⁴²⁰ Čl. 91a návrhu

⁴²¹ Členem Nejvyšší rady soudnictví mohl být zvolen soudce, který splňuje podmínky volitelnosti do Senátu, vykonával funkci soudce po dobu nejméně sedmi let a je disciplinárně bezúhonný.

⁴²² Návrh novely Ústavy však obsahoval i další zajímavé náměty, jako např.: povinnost schválení zákona o organizaci soudů, zákona o Nejvyšší radě soudnictví a zákona o Ústavním soudu a jejich změn oběma komorami Parlamentu v režimu čl. 40 Ústavy, omezení jmenovacích pravomocí prezidenta republiky vůči soudcům a funkcionářům Nejvyššího soudu návrhem Nejvyšší rady soudnictví, zákaz opakovaného výkonu funkce soudce Ústavního soudu, zánik funkce Ústavního soudu dovršením 70 let věku, zánik funkce soudce obecného soudu dovršením 65 let věku a další.

⁴²³ KORBEL, F. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 22 až 26 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

⁴²⁴ tamtéž

Dalším orgánem měly být soudcovské rady jednotlivých soudů, které se měly podílet na správě soudnictví tím, že by projednávali výsledky dohledové činnosti a vyjadřovali se k účinnosti opatření přijímaných a k nápravě zjištěných nedostatků, projednávali návrh rozvrhu práce a vyjadřovali se k němu a podávali návrhy na zahájení kárného řízení ve věcech soudců.⁴²⁵

Posledním samosprávným orgánem justice měli být předsedové a místopředsedové soudů, kteří měli mít čtyřleté funkční období a na správě justice se měli podílet tím, že by organizovali rozdělení prací u soudu. Tím se rozumělo zejména stanovení rozvrhu práce soudu a jeho změny, dohled na činnost soudu, přijímání opatření k nápravě zjištěných nedostatků, provádění prověrek soudních spisů a soudního jednání, vyřizování stížností, podávání návrhů na zahájení kárného řízení ve věcech soudců, jakož i další činnosti.⁴²⁶

Naproti tomu státní správa soudů obsahovala všechny ostatní správní kompetence, kterými i dnes disponuje Ministerstvo spravedlnosti. Byly to zejména oblasti organizační, ekonomické a provozní. Zásadní změnou bylo také zřízení decentralizovaných správních útvarů jednotlivých soudů, které měly být podřízené přímo Ministerstvu spravedlnosti a provádět měly veškerou státní správu soudů, jež je dnes svěřena soudním funkcionářům. Předsedové soudů měli být tedy nadále odbřemeněni od agendy státní správy a kompetence jim zůstaly pouze v oblasti správy soudnictví.⁴²⁷

Tento revoluční návrh ústavní reformy byl však v legislativním procesu zamítnut poslaneckou sněmovnou a na delší dobu tak utichlo reformní úsilí v oblasti správy justice.⁴²⁸ I dnes se však objevují snahy o oživení této reformy, například návrh modelu

⁴²⁵ tamtéž

⁴²⁶ tamtéž

⁴²⁷ KORBEL, F. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 22 až 26 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

⁴²⁸ Sám tehdejší ministr spravedlnosti Otakar Motejl toto zamítavé stanovisko zákonodárce zpětně okomentoval: „*Ve snaze provést naznačenou rehabilitaci předsedů soudů, jsem skutečně začal uvažovat o některých reformních krocích, které se do jisté míry dostaly až do fáze legislativního procesu v Poslanecké sněmovně, kde byly, tuším, v prvním čtení, protože pochopitelně musely reflektovat i změnu Ústavy, zamítnuty. Byly zamítnuty jednak pro nedostatek ústavní většiny tehdejší vlády, ale je do jisté míry klasické, že byly zamítnuty s poukazem, kdy mi někteří poslanci tenkrát řekli: „Pane ministře, přeci Vám nemůže všechno projít.“ To byl skutečně jediný, řekl bych, vážný argument, který jsem ve Sněmovně slyšel. Jsem přesvědčen, a říkám to zcela zodpovědně, že ti, kteří zejména byli proti reformě, nebyli politici. Byla to soudcovská oligarchie, která si uvědomila, že mnou naznačená cesta soudcovské rady je vlastně do jisté míry zpochybněním jejich problematické autority dobře placených zřízenců. Do té doby byli vlastně aktéry této dvojí hry: vůči ministerstvu do jisté míry povinnost přijímat příkazy a vůči soudcům se naopak prezentovat jako chudáci, kteří musí s ministerstvem celý život bojovat. Já sám jsem skutečně prodělával obě role – jak toho soudce na poradě u pana ministra, tak i ministra, který se radí s*

správy soudnictví prosazovaný Soudcovskou unií⁴²⁹, se inspiroval právě neschváleným návrhem O. Motejla.

Soudcovská unie je dlouhodobě známým proponentem soudcovské samosprávy, a proto ve svém návrhu možné správy justice navrhuje zavedení vrcholného orgánu soudní moci, který by byl tvořen většinou soudci, dále zástupci dalších dvou mocí a převzít by měl většinu pravomocí ministra spravedlnosti a to zejména v oblasti personální.

Stejně jako návrh O. Motejla i tento rozděluje správu soudní moci na správu soudnictví, kterou by měly vykonávat orgány soudní moci, tedy nejvyšší rada soudnictví, předsedové soudů a jejich poradní orgány a státní správu soudů, jejíž výkon by i nadále zajišťovalo Ministerstvo spravedlnosti a správní útvary jednotlivých soudů. Návrh podstatně oslabuje postavení Ministerstva spravedlnosti. Předsedové soudů by měli být nadále odbřemeněni od většiny dosavadní správní agendy, kterou by měly nově převzít správní útvary zřízené u jednotlivých soudů podléhající ministerstvu.⁴³⁰

Nejvyšší radu soudnictví (dále jen radu) by mělo tvořit 11 členů, z nichž 5 členů by volili sami soudci, 2 členy parlament ČR a dva členy by jmenoval prezident a vláda. Funkční období členů rady by bylo sedmileté.⁴³¹ Zbývajícimi členy budou virilně předsedové Nejvyšších soudů, kteří budou zároveň místopředsedy rady. Předseda rady bude zvolen radou z jejího středu. Členové vzeší z řad soudců by radě dodávali legitimitu v očích soudců, zatímco členové z řad zákonodárné moci by radě zajišťovali demokratickou legitimitu a členové jmenovaní exekutivou odrážejí jmenovací pravomoc prezidenta, resp. odpovědnost ministerstva za státní správu soudů. Ministr spravedlnosti by měl právo účastnit se zasedání rady a kdykoliv si vyžádat udělení slova.⁴³²

Kompetence rady se koncentrují především v personální a disciplinární oblasti. V personální oblasti rada stanoví způsob výběru kandidátů na funkci soudce, navrhuje

předsedy soudů.“ Citováno z Motejl, O. Pohled ministrů spravedlnosti. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Kancelář senátu, 2008, 13 a 14 s.

⁴²⁹ Model byl vytvořen pracovní skupinou, která byla složena z představitelů obou nejvyšších soudů, kolegia předsedů krajských soudů a nakonec z členů Soudcovské unie.

⁴³⁰ LICHOVNÍK, T. Vyvážení mocí a argumenty ve prospěch nové úpravy správy soudnictví. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 165 až 173 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

⁴³¹ Sedmileté funkční období zajišťuje velkou personální stabilitu a koresponduje s funkčním obdobím předsedů okresních, krajských a vrchních soudů a zároveň se nekryje s funkčním obdobím ústavních orgánů).

⁴³² LICHOVNÍK, T. Vyvážení mocí a argumenty ve prospěch nové úpravy správy soudnictví. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 165 až 173 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

prezidentu republiky kandidáty na jmenování do funkce soudce, rozhoduje přidělení soudce k určitému soudu, jmenuje předsedy okresních (se souhlasem předsedy nadřízeného krajského soudu), krajských a vrchních soudů a navrhuje prezidentu republiky kandidáty z řad soudců na jmenování do funkce předsedů a místopředsedů Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu a rada nakonec také stanovuje počty soudců pro každý soud. V disciplinární oblasti rada sleduje dodržování soudcovské etiky, provádí prověrky soudních spisů, vyřizuje stížnosti fyzických a právnických osob na postup soudů atd.⁴³³

V dalších oblastech rada stanovuje ve spolupráci s Justiční akademií obsahovou náplň dalšího odborného vzdělávání soudců a jiných pracovníků soudu nebo se vyjadřuje k návrhu rozpočtu soudnictví, který je samostatnou rozpočtovou kapitolou státního rozpočtu.⁴³⁴

Ministerstvo spravedlnosti by podle návrhu mělo vykonávat státní správu soudů přímo či prostřednictvím správních útvarů tím, že by zajišťovalo chod soudů po stránce hospodářské, materiální a finanční. Vyjadřovalo by se k počtu soudů. Pod ministerstvo by měla, stejně jako dle stávající právní úpravy, spadat Justiční akademie, která by se měla podílet spolu s radou na vzdělávání soudců a jiné. Předsedové soudů by jmenovali ředitele správního útvaru soudu, který by zajišťoval chod soudu po stránce finanční a hospodářské. Předseda soudu by po vyjádření soudcovské rady stanovoval rozvrh práce soudu, prováděl prověrky soudních spisů. Předseda soudu by také jmenoval místopředsedu soudu a jiné. Soudcovské rady by poskytovaly předsedovi soudu součinnost, zejména by se vyjadřovaly k rozvrhu práce, ke kandidátům na pozici místopředsedů soudu atd.⁴³⁵

Takto koncipovaný model by měl být zakotven v ústavě, zejména Nejvyšší rada soudnictví by měla být výslovně uvedena v ústavě a to z důvodu její autority a stability. Podrobná úprava by samozřejmě byla ve formě zákona, nejlépe v nově přijatém zákoně o soudech a soudcích.⁴³⁶

⁴³³ LICHOVNÍK, T. Vyvážení moci a argumenty ve prospěch nové úpravy správy soudnictví. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 165 až 173 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

⁴³⁴ tamtéž

⁴³⁵ tamtéž

⁴³⁶ tamtéž

4.3.2 Směr správy české justice de lege ferenda

Co se týká reformy správy soudnictví, je důležité vytyčit si směr, kterým by se české soudnictví mělo ubírat. Jak vyplývá z analýzy Nejvyššího správního soudu,⁴³⁷ možných modelů správy české justice je více, avšak pouze jeden je optimální, a tím je zřízení soudcovské samosprávy s reprezentativním orgánem na celostátní úrovni.

Budoucí reforma by se měla soustředit na dva hlavní body, prvním je vytvoření rady soudnictví na celorepublikové úrovni a druhým je nové vymezení postavení soudcovských rad při každém soudě.

Prvním a nutným bodem reformy je tedy vytvoření rady soudnictví. Jako důvod zřízení rady lze zmínit zejména omezení vlivu politiky na chod soudnictví, zvýšení efektivnosti soudnictví, emancipace soudnictví aj.⁴³⁸ Nazývat by se třeba mohla po vzoru návrhu soudcovské unie a jiných států EU Nejvyšší rada soudnictví (dále jen rada). Za nezbytné pokládám to, aby rada byla ústavně zakotvena. Rada by tak obecně dostala větší vážnosti a stala by se skutečným novým ústavním orgánem, který by garantoval nezávislost justice jako celku.⁴³⁹ Konkrétní úpravu bych však ponechal zákonné úpravě.

Zásadní otázkou je však okruh pravomocí, které by radě měly být svěřeny. Zde se připojuji k názoru, který vzešel z analýzy Nejvyššího správního soudu a jenž konstatoval, že modely rad soudnictví, které disponují širokými pravomocemi, se neosvědčily.⁴⁴⁰ Jako příklad lze uvést Itálii a v jisté míře i Slovensko, kde jsou radám přiděleny široké kompetence, což v konečném efektu vede k negativním důsledkům.⁴⁴¹ Lze proto konstatovat, že neoptimálnější variantou, s přihlédnutím k dosavadnímu

⁴³⁷ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 117 s. [cit.27.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

⁴³⁸ SVÁČEK, J. *Tuzemské reflexe zahraničních zkušeností s modely správy soudnictví s podílem soudců*. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 63 – 69 s.

⁴³⁹ KLÍMA, K. FENCL, V. *Ústavní otázka nezávislosti soudní moci (komparativní pohled tzv. soudcovských rad)*. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 70 – 90 s.

⁴⁴⁰ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 117 - 119 s. [cit.27.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

⁴⁴¹ Kupříkladu dochází k zapouzdření a politizaci justice, také princip brzd a protivah je narušen. Citováno z: NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 117 s. [cit.27.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

ministerskému modelu, bude spíše “umírněný model rady soudnictví”,⁴⁴² resp. model s užším okruhem pravomocí. Po dostatečném zavedení modelu je případně možné na radu delegovat další dílčí kompetence. Umírněný model rady je dle NSS⁴⁴³ model, ve kterém rada drží pravomoci v užším smyslu, tj. v personální oblasti. Jde o jmenování soudců, příprava justičních zkoušek, karierní postup soudců a nakonec oblast disciplinárního řízení. Právě v těchto oblastech má totiž soudcovský stav nejvíce znalostí. Stranou mimo kompetence rady, je pak ponechána správa soudnictví v širším smyslu, tj. oblast materiální a administrativní. Při bližším ohlédnutí do kompetencí rady v personální oblasti, lze stanovit, že by rada primárně stanovovala způsob výběrů kandidátů do funkce soudce. To je jistě stěžejní pravomoc, která by měla celý proces výběru značně objektivizovat. Ostatně změnu stávající úpravy procesu výběru soudců také považují za nezbytný bod reformy.⁴⁴⁴ Rada by také měla rozhodovat o karierním postupu soudce na soud vyššího stupně. A nakonec by se rada měla podílet na

⁴⁴² Pojem koncipovaný analýzou NSS. M Kopa hovoří v této souvislosti o “slabší národní radě”.

⁴⁴³ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud, 2008, 117 s. [cit.27.2.2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193

⁴⁴⁴ Stávající právní úprava výběru kandidátů do funkce soudce především postrádá zákonem stanovená objektivní a legitimní kritéria, která má soudce splňovat. Zároveň také absentují transparentní postupy, které by splnění těchto kritérií ověřovaly, a nakonec lze za nedostatečné považovat vymezení jednotlivých aktérů v rozhodovacím procesu, na jehož konci je jmenování do funkce soudce. Tímto však výčet negativ de lege lata nekončí, pokračovat bychom totiž mohli například tolik kontroverzními psychologicko-diagnostickým vyšetřením. Zejména však absentuje celková koncepce, na základě které by se kritéria a postupy, mohli zákonně nastavit. (citováno z LANGÁŠEK, T. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 179 - 185 s. ISBN: 978-80-87123-15-7). Doposud tudíž nebylo učiněné jasné rozhodnutí, které by se přiklonilo k modelu karierního soudce nebo naopak k modelu, ve kterém by se soudcem mohl stát i uchazeč zvnějšku. (citováno z: tamtéž). Osobně se přikláním k druhé možnosti. Trefně poznamenává Z. Kühn: „Klasický kontinentální model karierního soudnictví musí vést ke zvýšené konformnosti justičního kandidáta. Je formován zastaralým systémem založeným na byrokratických a dogmatických hodnotách. Tento systém nepřímou podporuje soudce ve vyhýbání se řešení hodnotových a meritorních otázek a ve směřování spíše k rozhodování na základě formalistických a procedurálních argumentů.“ Mním proto, že funkce soudce by měla být přístupná i osobnostem z řad ostatních právnických profesí. Nelze nesouhlasit s E. Wágnerovou, která dodává: „že životem nedotčený soudce již není žádán. Protože právo přestalo být jen vědou o sobě samém, nýbrž je o životě, musí život znát i jeho interpret.“ (citováno z: ŠIMÁČKOVÁ, K. Jak vybrat ty správné soudce. In: *Role nejvyšších soudů v ústavních systémech – čas pro změnu?* Brno: Masarykova univerzita, 2007, 169 – 175 s. ISBN: 978-80-210-4262-9) Stávající právní úprava sice umožňuje, aby se o místo soudce ucházela osoba zvnějšku, za předpokladu, že je již držitelem vysvědčení o odborné justiční zkoušce. Tato možnost oproti tradiční, tedy možnosti stát se justičním čekatelem a podrobit se přípravné službě, však postrádá jakékoliv normativní ukotvení, byť v praxi i tímto způsobem ke jmenování do funkce dochází. (citováno z: LANGÁŠEK, T. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 179 - 185 s. ISBN: 978-80-87123-15-7) Má-li proto dojít k reformě, musí být de lege ferenda nově normativně stanoven způsob výběru kandidátů do funkce soudce, přičemž samotný proces výběru by měl být delegován na radu. Bez těchto důležitých bodů reformy si zlepšení stavu českého soudnictví, lze jen těžko představit.

vzdělávání soudců. Zde bych se inspiroval návrhem podporovaným soudcovskou unií, který radě stanovil povinnost, ve spolupráci s Justiční akademií (která by měla být i nadále organizační jednotkou ministerstva), tvorby obsahové náplně vzdělávání soudců a dalších pracovníků soudů. Konečně v oblasti disciplinární bych radě svěřil „pouze“ možnost být kárným žalobcem a samotné řízení bych ponechal dle stávající právní úpravy. V ostatních oblastech bych radě přiřkl konzultativní pravomoc v oblasti legislativy, která se nějakým způsobem dotýká soudnictví. Bylo by také vhodné, kdyby rada koordinovala činnost soudcovský rad na jednotlivých soudech.

Oproti tomu fiskální oblast bych ponechal zcela Ministerstvu spravedlnosti, protože si skutečně myslím, že soudnictví samo o sobě by bylo příliš slabým hráčem na vyjednávacím poli v oblasti státního rozpočtu. Kdyby rada disponovala fiskální pravomocí, mohlo by postupně docházet také k politizaci rady.

Další velmi podstatná otázka, je otázka složení rady a jejího obsazení. Domnívám se, že rada složená většinou ze soudců není vhodné řešení a byla by i hůře politicky průchozí. Proto se přikláním k tomu, že soudci by v radě měli mít maximálně polovinu členů.⁴⁴⁵ Můžeme vyjít z návrhu prosazovaného soudcovskou unií, ve kterém by rada měla mít 11 členů, z nichž 5 členů by volili soudci ze svých řad. Ostatní členové, u nichž bych považoval za nezbytné právnické vzdělání, by byli voleni Poslaneckou sněmovnou, Senátem a také exekutivou⁴⁴⁶. Za dobré řešení pak považuji virilní obsazení postů místopředsedů rady v podobě předsedů nejvyšších soudů. Předseda rady by tradičně vzešel z volby všech členů rady.

Druhým a nezbytným bodem reformy bude posílení kompetencí soudcovských rad. Lze souhlasit s T. Lichovníkem⁴⁴⁷, který správně konstatuje, že soudcovské rady by nadále již neměly být pouze čistě poradním orgánem předsedů soudů, ale měly by se skutečně podílet na řešení zásadních otázek chodu soudu. Soudcovské rady by se tak nově měly podílet na spolurozhodování koncepčních otázek chodu soudu. Mezi tyto otázky by se mohlo zařadit přijímání rozvrhu práce (pouze však týkající se soudců, u ostatního personálu by měl mít předseda soudu i nadále zcela volnou ruku) a též rozhodování o přeložení soudce. Právě soudcovská rada by také měla volit předsedu soudu, popř. by navrhovala kandidáty Nejvyšší radě soudnictví. Přitom se vychází z

⁴⁴⁵ I. Brožová dodává: „zákonodárce by tedy měl nastavit soudcovskou radu složením tak, aby fungovala jako otevřený systém, a ne jako do sebe uzavřená, od ostatní společnosti oddělená elita.“ Citováno z: BROŽOVÁ, I., V. Optimální model správy soudnictví z perspektivy nejvyšších soudů I. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 112 – 115 s.

⁴⁴⁶ Jednoho člena by nominovala vláda ČR a jednoho člena prezident ČR.

⁴⁴⁷ LICHOVNÍK, T. Soudní samospráva v malém. *Soudce*, 2006, č. 10, s. 4–5

toho, že právě soudci daného soudu dokážou nejlépe posoudit schopnosti kandidátů a konečně by tím také došlo k popření kritizované premisy, že předseda soudu je prodlouženou rukou ministra spravedlnosti. Místopředsedy soudů by si měl vybírat sám předseda soudu, přičemž soudcovská rada by jeho volbu potvrzovala.

Ministerstvo spravedlnosti by i nadále mělo na starosti státní správu soudů, kterou by vykonávalo buď přímo, nebo prostřednictvím předsedů soudů. Obsah státní správy by měl spočívat především v oblasti materiální a administrativní. Bylo by také vhodné rozšířit působnost ředitele správy soudu, který by nadále měl být za své kroky odpovědný.

Tento mnou navrhnutý model je samozřejmě jeden z mnoha možných modelů. Ač jsem výše zmínil, že tzv. novým demokraciím je doporučován onen “jižní model”, sám se domnívám, že úplná aplikace jižního modelu není možná. Je nezbytné poučit se z nedostatků, kterými trpí právě tzv. jižní modely a snažit se systém nastavit co možná nejefektivněji. Jako pozitivní shledávám četnost diskusí a to nejen mezi soudci, jejichž názory by měly být převážně určujícími, ale také mezi pedagogy a nakonec též na půdě parlamentu ČR, resp. Senátu ČR. Přestože zatím není příliš velká politická vůle pro zavedení tzv. soudcovské samosprávy, možnost změny naznačuje i to, že se v létě minulého roku uskutečnilo setkání špiček české justice se zástupci exekutivy, na kterém se sám předseda vlády vyslovil, že podporuje vznik reprezentativního tělesa, které by mohlo disponovat nikoliv pouze poradními pravomocemi. „*Dohodli jsme se na tom, že to je první základní kámen cesty, na jejímž konci má být nejvyšší rada soudnictví v plnohodnotném smyslu slova,*“ konstatuje I. Brožová.⁴⁴⁸ Na Ministerstvu spravedlnosti bylo již vypracováno paragrafované znění zákona.

Nelze se však s velkou jistotou domnívat, že by právě nyní na radu měli být převedeny významné rozhodovací pravomoci. To by bylo těžce politicky prosaditelné a nakonec ani J. Pospíšil není této možnosti nakloněn a radu by spíše vnímal jako reprezentativní těleso, které by bylo partnerem ve vztahu k ministroví a udržovalo by kontinuitu v rámci resortu justice. Nemělo by se však v žádném případě stát “druhým ministerstvem”.⁴⁴⁹

Ačkoliv můj osobní názor je, že zavedení rady soudnictví by mělo být spojeno

⁴⁴⁸ ČTK. *Nečas připustil vznik rady soudnictví, vláda by se s ní radila* [online]. České noviny, 2011. [cit. dne 3.3.2012] Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/pospisl-preferuje-spravu-justice-pres-sefy-soudu-a-ministerstvo/665261>

⁴⁴⁹ POSPÍŠIL, J. V. Pohled ministrů spravedlnosti. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 25 – 32 s.

s delegací významných pravomocí na radu, nelze nesouhlasit s názorem T. Langáška, který tvrdí, že samotné zřízení justiční samosprávy není a ani nemůže být hlavním cílem české justice. „*Tím stěžejním cílem je zajištění funkční nezávislosti soudní moci, nikoli její úplné vyčlenění ze státu a soustavy státních orgánů. I soudní moc jako kterákoliv jiná moc si s sebou nese riziko, že se zvrhne v tyranii.*“⁴⁵⁰

Lze si tedy položit otázku, zda by vytvoření Nejvyšší rady soudnictví řešilo všechny problémy české justice, resp. soudnictví. Domnívám se, že odpověď zní: „spíše ne.“ Nejvyšší rada soudnictví, dle mého soudu, může být efektivním prostředkem k tomu, aby se stav českého soudnictví obecně zlepšil, ale samospasitelnou jistě být nemůže. Jak správně upozorňuje M. Kopa⁴⁵¹ nelze opomenout hodnotovou a etickou výbavu těch, kteří se na soudnictví podílejí. V podobném duchu se vyjádřil i bývalý ministr spravedlnosti K. Čermák, který konstatoval, že osobní mravní selhání konkrétních nositelů obou mocí, tedy moci výkonné a soudní, žádný model správy soudnictví nevyřeší.⁴⁵² A nakonec se obdobně vyjádřil také M. Bobek, který zastává názor, že: „*proměna a reálný problém justice není ani tak v institucích, jako v mentalitě.*“⁴⁵³

Mám-li úvahy de lege ferenda shrnout, je zřejmé, že zastávám názor, který vede k reformě správy justice, jež by měla spočívat ve faktickém zavedení tzv. soudní samosprávy, tj. zřízení Nejvyšší rady soudnictví jako reprezentativního orgánu moci soudní a posílení soudcovský rad při každém soudě. Podotýkám, že významným bodem reformy by měl být nově nastavený systém výběru a výchovy soudců, neboť soudci jsou právě Ti, kdo nakonec rozhodují a tím vykonávají poslání moci soudní.

S ohledem na výše uvedené se přesto domnívám, že by to měla být právě nynější vláda, která by s reformou měla začít a snažit se jí dotáhnout do zdárného konce na základě kompromisního modelu.

⁴⁵⁰ LANGÁŠEK, T. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 189 až 194 s. ISBN: 978-80-87123-15-7

⁴⁵¹ KOPA, M. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011.19(1), s. 40 – 48. ISSN 1210 - 9126

⁴⁵² ČERMÁK, K.. Pohled ministrů spravedlnosti. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008, 17 – 20 s.

⁴⁵³ KOPA, M. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011.19(1), s. 40 – 48. ISSN 1210 - 9126

ZÁVĚR

Současná úprava správy justice, která vychází z rakouské úpravy z 19. století, je skutečně již překonaná. Silná role Ministerstva spravedlnosti byla v ostatních členských státech EU postupně nahrazována moderním modelem správy justice, ve kterém je řada pravomocí postoupena tzv. samosprávnému orgánu, resp. je zvyšován podíl soudců na správě soudnictví. Ač se o této možnosti již řadu let diskutuje, doposud nebyl tento model v České republice zaveden. Příčinou tohoto stavu je jistě nedostatečná politická vůle. Kromě odvážného a reformně smýšlejícího ministra spravedlnosti O. Motejla, který se pokusil platnou právní úpravu správy soudnictví změnit, nikdo nevyvinul větší úsilí správu soudnictví reformovat. Teprve až v poslední době na základě rostoucího apelu ze strany soudců a zvýšené pozornosti sdělovacích prostředků, lze zaznamenat jistou snahu exekutivní moci o řešení tohoto problému. Dovolím si však tvrdit, že nebude-li zřízena Nejvyšší rada soudnictví, která by disponovala nikoliv pouze poradní rolí, nebude možné de lege ferenda hovořit o komplexní reformě.

Svou prací jsem se pokusil nastínit především současný stav správy justice v České republice. Zaměřil jsem se na podrobnou analýzu správy soudnictví, kriticky ji za přispění několika autorů posoudil a navrhnul budoucí model, který považuji za nejvhodnější pro Českou republiku.

Nejprve se zaměřuji na vývoj správy justice na území českého státu. Tuto úvodní kapitolu řadím chronologicky a pojednávám v ní o genezi od nejstarší podoby správy justice až do dnešní úpravy obsažené v zákoně o soudech a soudcích. Samotná seznámení s úpravou správy soudnictví de lege lata činím v části druhé. Zde se kromě jiného věnuji státní správě soudů, jejíž úpravu jsem se snažil postihnout co možná nejkompaktněji. Dále pak jsem se snažil naznačit význam účasti soudců na správě soudnictví, tzv. soudní samosprávu. Další část práce se zabývá správou soudnictví ve vybraných zemích Evropské unie. Uvádím devět vybraných členských zemí EU, pro které je charakteristický určitý model. Nejdříve tzv. ministerský model, který se kromě České republiky vyskytuje pouze v Rakousku a v Německu, poté následuje tzv. jižní model, který demonstruji na tradičním příkladu Itálie, Španělska a Francie. Severní model v práci zastupuje Švédsko a Nizozemí a nakonec smíšený model typický pro Polsko, Slovinsko a Slovensko. Při seznamování se zahraničními úpravami jsem se zaměřil zejména na úpravu v oblasti tzv. soudcovské samosprávy, samozřejmě s výjimkou Rakouska a Německa. U každého modelu uvádím také názory na funkčnost

modelu a jeho hodnocení v praxi. Pokud bych měl hodnocení shrnout, tak za nejlépe fungující bývá považován model nizozemský. Kladné hodnocení bych přiřkl také správě soudnictví ve Francii, Švédsku a Slovinsku. Naproti tomu za nejhůře pracující model bych označil model italský a slovenský.

Práci zakončuji zhodnocením úpravy správy soudnictví v ČR. Zde se snažím nalézt odpověď na otázku, zdali je stávající model udržitelný i do budoucna. Negativní odpověď dokládám kritickými názory významných teoretiků. Nebude-li totiž část pravomocí Ministerstva spravedlnosti v oblasti správy soudnictví přeneseno mimo výkonnou moc, na tzv. samosprávný orgán, soudní moc nebude nikdy efektivní tak, jak by se předpokládalo. Bude odvislá od ministrů momentálně vládnoucí vlády, jejichž představy o řízení justice se značně liší, a nebude tudíž zaručena žádná kontinuita. Tento stav determinující justici k nepružnosti je Ústavou nepředpokládaný, neboť sama Ústava ji vyčleňuje do samostatné moci, která je založena na jiných principech než moc výkonná a zákonodárná. Nakonec jako řešení neuspokojivého stávajícího stavu navrhuji zavedení tzv. soudcovské samosprávy v podobě Nejvyšší rady soudnictví a významného posílení soudcovských rad působících na jednotlivých soudech. Kromě jiného zde upozorňuji na ne právě dobře normativně upravený a netransparentní stav obsazování soudů.

Správa soudnictví je zvláště v poslední době často diskutovaným tématem. Jistě k tomu přispěli samotní soudci, kteří se tomuto problému často věnují v odborných a profesních periodikách. Vyzdvihnout bych chtěl snahu horní komory Parlamentu ČR, která na předmětné téma uspořádala v roce 2007 obsáhlou konferenci. A také nevládních organizací, které vědomi si problému českého soudnictví, vyvíjejí snahu rozpoutat širší diskusi a dát zákonodárcům další podnět k reformním záměrům.

Závěrem lze říci, že práci jsem se pokusil primárně popsat současnou právní úpravu správy justice a sekundárně poté uvést zahraniční úpravy a naznačit možný model budoucí správy soudnictví v ČR. Doufám, že se mi práci podařilo postihnout nejdůležitější instituty správy justice a docílit tak uceleného přehledu, který čtenářům může pomoci při seznamování s tak obšírně diskutovanou problematikou správy justice. Doufám, že se práce stane podnětem k zamyšlení nad možnou budoucí úpravou správy justice v ČR.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní prameny

- KOCOUREK, J., ZÁRUBA, J. Zákon o soudech a soudcích: Zákon o státním zastupitelství. Komentář, 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, 253 a 257 s.
- SLÁDEČEK, V. Obecné správní právo, 2. vydání, Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, 18 s.
- SCHELLEOVÁ, I. Organizace soudnictví, notářství a advokacie. Praha: Linde, 1997, 531 s.
- SCHELLEOVÁ, I. SCHELLE, K., Soudnictví (historie, současnost a perspektivy). Praha: Eurolex Bohemia, 2004.
- MALÝ, K. a kol. Dějiny českého a československého práva do roku 1945, Praha: Linde, 2004.
- WINTEROVÁ, A. Civilní právo procesní, 6. vydání. Praha: Linde, 2011.
- ZOULÍK, F.: soudy a soudnictví. Praha: C. H. Beck, 1995.

Sborníky

- CIBULKA, L. Súdna rada v ústavnom systéme slovenskej republiky. In: *Dělbá soudní moci v České republice*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004.194-202s. ISBN 80-210-3318-5
- KORBEL, F. Současný stav správy justice a pokusy o její reformu. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 22 až 26 s. ISBN: 978-80-87123-15-7
- LANGÁŠEK, T. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 190 s. ISBN: 978-80-87123-15-7
- LICHOVNÍK, T. Vyvážení mocí a argumenty ve prospěch nové úpravy správy soudnictví. In: *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International, 2010, 165 až 173 s. ISBN: 978-80-87123-15-7
- ŠIMÁČKOVÁ, K. Jak vybrat ty správné soudce. In: *Role nejvyšších soudů v ústavních systémech – čas pro změnu?* Brno: Masarykova univerzita, 2007,169 – 175 s. ISBN: 978-80-210-4262-9)

Periodické prameny

- KOPA, M. Cesty (samo)správy soudů v České republice. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2011.19 (1). ISSN 1210 – 9126
- KLÍMA, K. Ústavní otázka „emancipace soudní moci“ a řízení soudů (obecných) ministerstvem. *Soudce*. 2006. č. 1.
- LICHOVNÍK, T. Soudní samospráva v malém. *Soudce*, 2006, č. 10.
- VYKLIČKÝ, R., NEMETH, M. Soudcovské rady ve vybraných evropských státech. *Soudce*, 2006, č. 10.
- JUREČKOVÁ, J. – STEHLÍK VODRÁŽKOVÁ, H. K úvahám o samosprávě justice. *Soudce*, 2007, č. 4.
- SPRINGER, P. Vlastní odpovědnost a samospráva v justici – efektivnější řízení justice. *Soudce*, 2004, č. 10.
- VYKLIČKÝ, J. Samospráva soudnictví. *Právník*, 1993, ročník 82, sešit 10-12, s. 852.
- WÁGNEROVÁ, E. Modely soudcovských rad. *Jurisprudence*. 2010, č. 6.
- WINTR, J. Tečka za nálezy o organizaci soudnictví a o legislativním procesu. *Jurisprudence*. 2010, č. 8

Internetové prameny - sborníky

- BROŽOVÁ, I., V. Optimální model správy soudnictví z perspektivy nejvyšších soudů I. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008.
- ČERMÁK, K.. Pohled ministrů spravedlnosti. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008.
- KLÍMA, K. FENCL, V. Ústavní otázka nezávislosti soudní moci (komparativní pohled tzv. soudcovských rad. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008.
- KÜHN, Z. Historický a komparativní kontext domácí diskuse o postavení soudní moci. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008.
- MOTEJL, O. Pohled ministrů spravedlnosti. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008.

- PARKANOVÁ, V. Pohled ministrů spravedlnosti. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008.
- POSÍPŠIL, J. V. Pohled ministrů spravedlnosti. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008.
- PŘIBÁŇ, J. Moc soudní je „nejméně nebezpečná“: několik poznámek k deficitu soudcovské samosprávy a nezávislosti české justice. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008.
- SVÁČEK, J. Tuzemské reflexe zahraničních zkušeností s modely správy soudnictví s podílem soudců In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008.
- SLÁDEČEK, V. K takzvané samosprávě soudnictví. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008.
- WINTEROVÁ, A. Nezávislost soudní moci a správa soudnictví. In: *Hledání optimálního modelu správy soudnictví pro Českou republiku*. Praha: Senát ČR, 2008.

Internetové prameny

- ČTK. *Nečas připustil vznik rady soudnictví, vláda by se s ní radila* [online]. České noviny, 2011. [cit.3.3.2012] Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/pospisil-preferuje-spravu-justice-pres-sefy-soudu-a-ministerstvo/665261>
- EVROPSKÁ E-JUSTICE. *Systém soudní moci v členských státech – Německo* [online], Evropská e-justice [cit.15.2.2012]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-de-cs.do?member=1
- EVROPSKÁ E-JUSTICE. *Systém soudní moci v členských státech – Nizozemsko* [online], Evropská e-justice [cit.23.2.2012]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-nl-cs.do?member=1
- EVROPSKÁ E-JUSTICE. *Systém soudní moci v členských státech – Slovinsko* [online], Evropská e-justice [cit.24.2.2012]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-si-cs.do?member=1
- EVROPSKÁ SOUDNÍ SÍŤ PRO OBČANSKÉ A OBCHODNÍ VĚCI. *Organizace soudnictví – Nizozemsko* [online], Evropská komise [cit.23.2.2012].

- JONES, T. *Tam kde pravda nikdy nevyplave na povrch* [online]. The Guardian: 2011. [cit.21.2.2012] Dostupné z: <http://www.presseurop.eu/cs/content/article/1030671-tam-kde-pravda-nikdy-nevyplave-na-povrch>
- MINISTRESTVO SPRAVEDLNOSTI. *Z historie a současnosti Ministerstva spravedlnosti* [online]. Ministerstvo spravedlnosti [cit.26.1.2012] dostupné na <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2371&d=14345>)
- MINISTRESTVO SPRAVEDLNOSTI. *Reforma justice* [online]. Ministerstvo spravedlnosti [cit.2.1.2012]. Dostupné z: <http://www.reformajustice.cz/cz/novela-zakona-o-soudech-a-soudcich.html>
- NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice* [online]. Nejvyšší správní soud 2008 [cit.09/2011 – 03/2012]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/Hledani-optimalniho-modelu-samo-spravy-soudnictvi-v-Ceske-republice/art/547?tre_id=193
- POSPÍŠIL, J. *Slovenská justiční reforma*[online]. CEVRO, 2005 [cit.25.2.2012]. Dostupné z: <http://www.cevro.cz/cs/cevrorevue/aktualni-cislo-online/2005/2/42284-slovenska-justicni-reforma.html>
- ŠIMEK, M. FOJTÍK, L. *Rozvrh práce soudu a možné porušení práva na zákonného soudce* [online]. Elaw: 2011 [cit.22.12.2011]. Dostupné z: <http://www.elaw.cz/cs/obcanske-pravo/508-rozvrh-prace-soudu-a-mozne-poruseni-prava-na-zakonneho-soudce.html>
- WIKIPEDIA. *Odborná justiční zkouška* [online] [cit.10.1.2012]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Odborn%C3%A1_justi%C4%8Dn%C3%AD_zkou%C5%A1ka#cite_note-0
- WORATSCH, G. *Zpráva o stavu slovenské justice - fenomén Štefan Harabin* [online]. Ejustice. [cit.25.2.2012]. Dostupné z: <http://www.ejustice.cz/gunter-woratsch-zprava-o-stavu-slovenske-justice-fenomen-stefan-harabin>

Právní předpisy

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních prav a svobod, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů
- Zákon č. 121/2008 Sb. o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 455/2011 Sb. o státním rozpočtu České republiky na rok 2012
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy
- Statut Justiční akademie
- Ústavní zákon č. 460/1992 Z.z., Ústava Slovenské republiky, ve znění pozdějších
- Ústava Italské republiky (č. 298/1947). [online] [cit.1.2.2012] Dostupné z: <http://legislationline.org/documents/section/constitutions>
- Ústava polské republiky (č. 78 bod. 483/1997). [online] [cit.6.2.2012] Dostupné z: <http://legislationline.org/documents/section/constitutions>
- Ústava Slovinské republiky (č. 33/91-I). [online] [cit.7.2.2012] Dostupné z: <http://legislationline.org/documents/section/constitutions>

Judikatura

- náleží Ústavního soudu č. 349/2002 Sb. (Pl. ÚS 7/02)
- náleží Ústavního soudu č. 397/2006 Sb. (Pl. ÚS 18/06)
- náleží Ústavního soudu č. 294/2010 Sb. (Pl. ÚS 39/08)

RESÜMEE

Meine Diplomarbeit beschäftigt sich mit der Verwaltung der Justiz, bzw. des Gerichtswesens in der Tschechischen Republik. Das primäre Ziel dieser Arbeit besteht darin, die Rechtsregelung von der Verwaltung der Justiz laut dem Gesetz über die Gerichtshöfe und Richter zu beschreiben. Dies beinhaltet vor allem die Beschreibung von der Staatsverwaltung des Gerichtswesens und charakteristische Elemente der Selbstverwaltung im Gerichtswesen. In weiteren Kapiteln (die Arbeit ist in 4 Kapitel unterteilt) widme ich mich der Verwaltung des Gerichtswesens in einigen ausgewählten Ländern der EU. In meiner Diplomarbeit stelle ich eine wichtige Frage, ob die geltende Regelung von der Verwaltung der Justiz noch in der Zukunft nachhaltig ist. Ihre Gestaltung ist nämlich 100 Jahre alt und etwas Ähnliches besteht in Europa nichts mehr. Die Antwort bemühe ich mich, mit Hilfe von bekannten juristischen Persönlichkeiten zu finden. Ihre Ansichten sind in meiner Arbeit mehrmals angeführt. Ich komme zum Schluss, dass die geltende Verwaltung der Justiz in der Tschechischen Republik überwunden ist und dass es nicht möglich ist, damit in der Zukunft zu rechnen. Deshalb wird es nötig sein, sich zu der Justizreform zu entschließen und die Verwaltung der Justiz nach dem Vorbild der meisten Staaten der EU zu verändern. In meiner Diplomarbeit präsentiere ich einen möglichen Vorschlag der künftigen Verwaltung der Justiz. Dieser Vorschlag rechnet mit der Einführung der sog. Selbstverwaltung der Justiz in der Form des Justizrates, der allmählich vom Justizminister bedeutende Kompetenzen auf dem Gebiet der Verwaltung der Justiz übernehmen sollte. Der Justizrat sollte an der Auswahl, Ausbildung und dem Aufstieg von den Richtern teilnehmen. Außerdem sollte die mit einem Gesetz bestimmte Möglichkeit sein, einen Richter außer der Justiz zu nennen. Alle diese Schritte betrachte ich unentbehrlich, um unsere Justiz besser und effektiver arbeiten zu können.